

Spis treści

1	Ocena stanu sanitarno – higienicznego obiektów żywnościowo – żywnościowych	2
2	Sytuacja epidemiologiczna chorób zakaźnych	26
3	Ocena w zakresie szczepień ochronnych	57
4	Ocena nadzoru sanitarnego nad placówkami ochrony zdrowia	60
5	Ocena stanu sanitarno – higienicznego w zakładach pracy	66
6	Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny komunalnej za	71
7	Ocena stanu sanitarnego w zakładach nauczania i wychowania	132
8	Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny	144

Ocena stanu sanitarno – higienicznego obiektów żywieniowo – żywnościowych na terenie powiatu gliwickiego Gliwice za 2017 r.

Państwowa Inspekcja Sanitarna (dalej: PIS) jako wyspecjalizowana instytucja wykonuje zadania z zakresu zdrowia publicznego, poprzez sprawowanie kontroli i nadzoru nad warunkami higieny w różnych dziedzinach życia. W 2017 r. Sekcja Higieny Żywności, Żywności i Przedmiotów Użytku (dalej: HŻŻiPU) Powiatowej Stacji Sanitarno - Epidemiologicznej w Gliwicach (dalej: PSSE w Gliwicach) realizowała zadania w ramach nadzoru bieżącego mając na względzie bezpieczeństwo żywności i żywienia, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa żywnościowego.

Głównym celem polityki Unii Europejskiej (dalej: UE) w dziedzinie bezpieczeństwa żywności jest zapewnienie jak najlepszej ochrony zdrowia ludzkiego i interesów konsumentów oraz jednoczesne zagwarantowanie niezakłóconego działania jednolitego rynku. Bezpieczeństwo artykułów spożywczych i produktów żywnościowych sprzedawanych w UE może być zagwarantowane poprzez spełnienie szeregu wymogów, które nakładane są na przedsiębiorców poprzez akty prawne, nad egzekwowaniem których czuwają pracownicy PIS. Polityka bezpieczeństwa żywności opiera się na zintegrowanym podejściu „**od producenta do konsumenta**”, która obejmuje bezpieczeństwo żywności, zdrowie i dobrostan zwierząt oraz zdrowie roślin jak również gwarantuje możliwość śledzenia pochodzenia żywności od momentu jej wyprodukowania, aż do chwili gdy pojawi się na stole konsumenta. Zakłada przestrzeganie norm zarówno w odniesieniu do żywności wyprodukowanej w UE, jak i do żywności importowanej. Podstawowymi aktami prawnymi określającymi wymogi zdrowotne żywności oraz wymagania dotyczące przestrzegania zasad higieny są: ustawa z 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia, która reguluje zagadnienia urzędowej kontroli żywności, a także rozporządzenie (WE) nr 852/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29.04.2004 r. w sprawie higieny środków spożywczych.

Zagrożenia dla żywności występują już na poziomie **produkcji podstawowej** produktów pochodzenia roślinnego i zwierzęcego, w tym celu podstawowym działaniem służb kontrolnych jest intensyfikacja ich wspólnych działań kontrolnych i szkoleniowych

mających na względzie właściwą ochronę zdrowia publicznego. Istotną rolę również odgrywa świadomość przedsiębiorców ponieważ, muszą przestrzegać właściwe wspólnotowe i krajowe przepisy prawne odnoszące się do kontroli zagrożeń w produkcji podstawowej i powiązanych działań.

W związku z powyższym w celu ułatwienia kontaktów z podmiotami opracowano informację skierowaną do producentów sektora spożywczego - w zakresie produkcji podstawowej produktów pochodzenia roślinnego oraz dostaw bezpośrednich środków spożywczych, którą umieszczono na stronie internetowej PSSE w Gliwicach.

W ww. informacji pouczono ww. podmioty działające na rynku spożywczym o konieczności złożenia **wniosku o wpis do rejestru zakładów** podlegających urzędowej kontroli organów PIS.

Na terenie działania tutejszej Stacji znajdują się gospodarstwa rolne zajmujące się produkcją pierwotną pochodzenia roślinnego i sprzedają bezpośrednio. W 2017 r. w rejestrze zakładów podlegających urzędowej kontroli ujętych było **77** gospodarstw rolnych.

W „Planie działania na 2017 r.” dotyczącym produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego realizowanego w ramach porozumienia w sprawie współdziałania organów PIS, Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa działania kontrolne w zakresie bezpieczeństwa produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego.

Ponadto w ramach zapewnienia bezpieczeństwa żywności na poziomie wspólnotowym funkcjonuje **System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach** (dalej: RASFF), który został opracowany i wdrożony aby zapobiegać przedostawaniu się niebezpiecznej żywności do konsumenta. Produkcja i obrót środków spożywczych składa się często z wielu procesów odbywających się w różnych miejscach na świecie, w których udział bierze duża liczba podmiotów począwszy **od produkcji pierwotnej (rolnej)**, a skończywszy na różnych kanałach dystrybucji, do których dostęp ma konsument ostateczny. System RASFF działa w sposób skoordynowany i zintegrowany, gdyż swoim działaniem obejmuje drogę „**od pola do stołu**”. Ponadto zapewnia wczesne przewidywanie zagrożeń i niezwłoczne podejmowanie odpowiednich działań zaradczych. W ramach systemu RASFF w 2017 r. ogółem otrzymano **43** powiadomienia, w tym **23** alarmowe i **20** informacyjnych dotyczyły one w **41** przypadkach niebezpiecznych

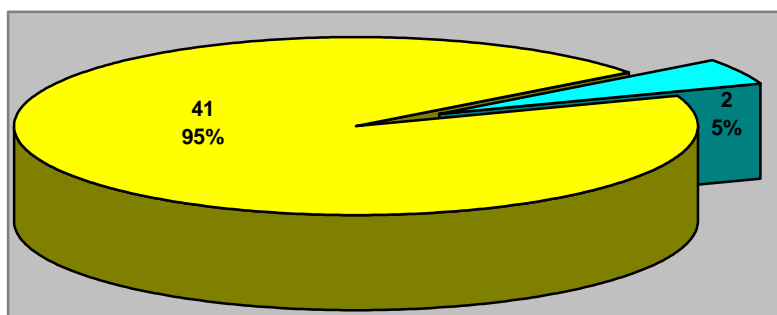
produktów żywnościowych oraz 2 materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością. Spośród otrzymanych powiadomień 20 dotyczyło produktów pochodzenia krajowego, 9 z Unii Europejskiej i 14 z „krajów trzecich”.

W związku z otrzymaniem ww. powiadomień systemu RASFF w 2017 r. przeprowadzono łącznie 32 kontrole interwencyjne. Obecność w obrocie niebezpiecznych produktów wymienionych w powiadomieniach RASFF sprawdzana była również podczas pełnienia bieżącego nadzoru podczas przeprowadzanych kontroli sanitarnych.

	Suma powiadomień	Żywność	Materiały i wyroby do kontaktu z żywnością
Ilość powiadomień RASFF	43	41	2

Tabela nr 1 Ilość powiadomień systemu RASFF z podziałem na kategorie artykułów.

Ilość powiadomień systemu RASFF - Żywność / Materiały i wyroby do kontaktu z żywnością

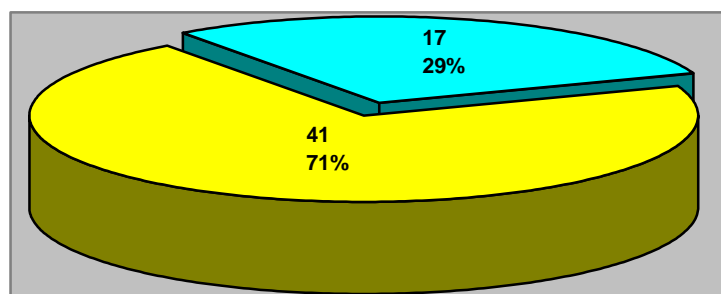
■ Żywność ■ Materiały i wyroby do kontaktu z żywnością

W roku 2017 z 41 powiadomień RASFF dotyczących żywności, aż 17 dotyczyły suplementów diety i środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego. Najczęściej powiadomienia alarmowe i informacyjne dotyczyły wykrycia obecności nieautoryzowanych substancji czynnych w suplementach diety będących w obrocie m. nn. w obiektach zlokalizowanych na obszarze działania PSSE Gliwice. Kontrole sanitarne interwencyjne przeprowadzano zgodnie z załączanymi do powiadomień listami dystrybucji oraz w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego.

	Żywność	Suplementy diety i środki spożywcze specjalnego przeznaczenia żywieniowego
Ilość powiadomień RASFF	41	17

Tabela nr 2 Ilość powiadomień systemu RASFF z podziałem na kategorie artykułów

Ilość powiadomień systemu RASFF - Żywność /Suplementy diety i środki spożywcze specjalnego przeznaczenia żywieniowego

■ Żywność ■ Suplementy diety i środki spożywcze specjalnego przeznaczenia żywieniowego

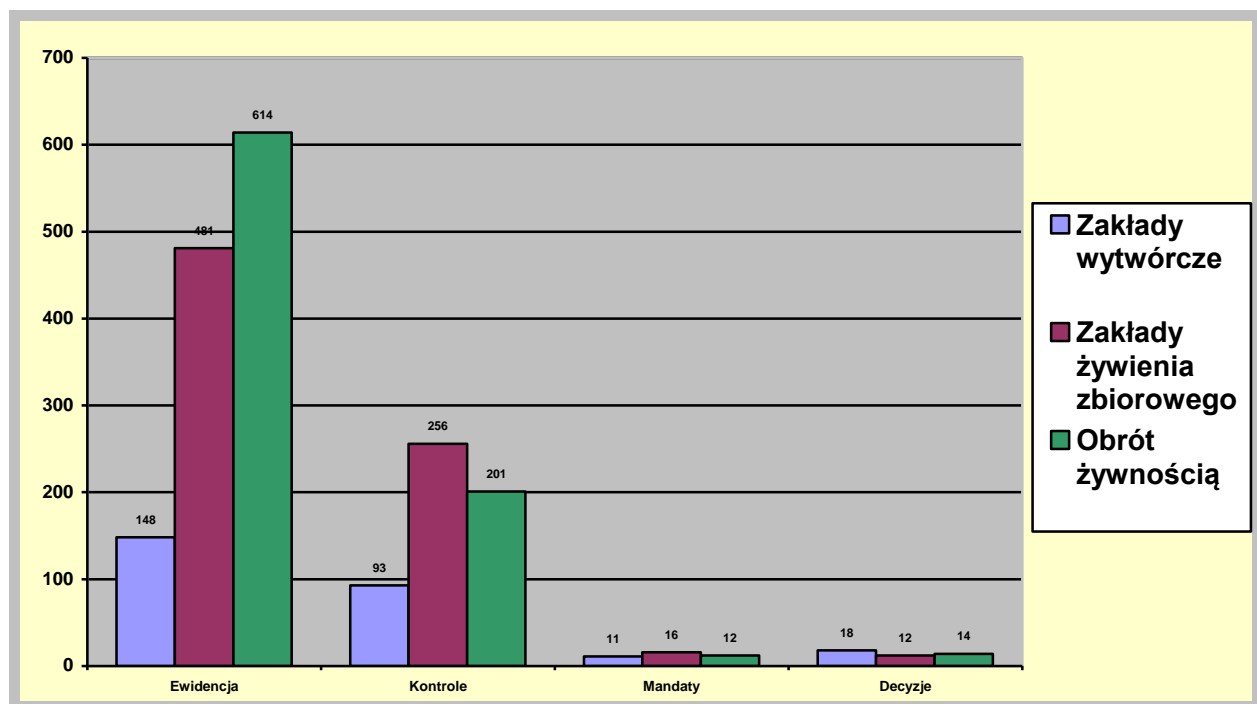
Sekcja HŻŻiPU w 2017 roku w ramach urzędowej kontroli żywności sprawowała nadzór nad **5142** obiektami żywieniowo-żywnościowymi w tym **1632** usytuowanymi na terenie Powiatu gliwickiego w Gliwicach.

Lp	Grupa obiektów	Ilość zakładów wg/ewidencji	Ilość kontroli	Decyzje terminowe	Mandaty	
					Ilość	Suma
1	Zakłady wytwórcze	148	93	18	11	1850
2	Zakłady żywienia zbiorowego	481	256	12	16	3150

3	Miejsca obrotu żywnością materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością oraz kosmetykami	614	201	14	12	1750
	RAZEM	1243	550	44	39	6750

Tabela nr 3 Wyniki działalności Sekcji HŻŻiPU na terenie Powiatu gliwickiego Gliwice w 2017 r..

Wyniki działalności Sekcji HŻŻ i PU na terenie Powiatu gliwickiego Gliwice w 2017 r..

Na terenie powiatu gliwickiego przeprowadzono **550 kontroli** sanitarnych, w wyniku, których Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny (dalej: PPIS) w Gliwicach wydał **44** decyzje administracyjne nakazujące usunięcie stwierdzonych uchybień technicznych oraz na osoby odpowiedzialne za nieprawidłowy stan sanitarny ukarano **39** mandatami na łączną kwotę **6750 zł**.

Natomiast w zakładach nowo otwartych lub po zmianie właściciela zgłaszającym się podmiotom wydano **111** decyzji zatwierdzających zakład do prowadzenia działalności.

Ponadto w ramach nadzoru pobrano do badań **92** próbki, środków spożywczych, które badane były w kierunku parametrów mikrobiologicznych, organoleptycznych, obecności zanieczyszczeń biologicznych i fizycznych, zawartości substancji farmakologicznie czynnych w suplementach diety. Próby zbadano w zintegrowanym laboratorium woj. śląskiego oraz w innych akredytowanych laboratoriach na terenie całego kraju.

W zakładach do najczęściej występujących nieprawidłowości w zakresie stanu techniczno – sanitarnego należy:

- nieprawidłowy stan techniczny pomieszczeń zakładu: podłóg, ścian, sufitów, drzwi,
- zniszczony sprzęt, urządzenia i inne składniki wyposażenia, które stykają się z żywnością.

Do głównych uchybień i nieprawidłowości w zakresie higieny produkcji i dystrybucji w tej grupie obiektów należy:

- nie zachowanie czystości w pomieszczeniach zakładu,
- nieprawidłowe warunki magazynowania, pakowania, transportu.

Do głównych uchybień w zakresie zarządzania zakładem, kontroli wewnętrznej i systemów zarządzania bezpieczeństwem żywności należą:

- nieprawidłowe procedury i ich realizacja w zakresie GHP i GMP HACCP,
- brak prowadzonych badań właścicielskich.

Zakłady obrotu żywnością

W 2017 r. na terenie powiatu gliwickiego zlokalizowanych jest **614** obiektów obrotu żywnością, w których przeprowadzono **201** kontroli podczas, których stwierdzono nieprawidłowości w zakresie przestrzegania prawa żywnościowego w związku z powyższym osoby odpowiedzialne za stan sanitarny ukarano mandatami karnymi w ilości **12** na łączną kwotę **1750 zł.** oraz wydano **14** decyzji administracyjnych represyjnych nakazujących usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości.

Ponadto w ocenianym okresie **1** niżej wymieniony zakład skontrolowany zgodnie z harmonogramem kontroli uzyskały **wysoką** kategorię ryzyka.

Podczas przeprowadzonej kontroli sanitarnej w sklepie piekarniczym zlokalizowanym w Toszku na podstawie arkusza oceny zakładu obrotu żywnością oceniono jako wysokie

ryzyko, ponieważ zakład uzyskał **58** punktów za stwierdzone nieprawidłowości w zakresie higieny oraz prowadzonej kontroli wewnętrznej. W zakładzie stwierdzono brak czystości i porządku we wszystkich pomieszczeniach, brudne urządzenia i sprzęty. Przedłożona do wglądu dokumentacja dotycząca systemu HACCP, GHP, GMP była niekompletna oraz nie okazano zapisów z czynności zawartych w procedurach. Stwierdzono również nieprawidłowości dotyczące stanu technicznego zakładu na które została wydana decyzja represyjna. Natomiast za stwierdzone uchybienia sanitarne współwłaściciela zakładu ukarano mandatem karnym w wysokości 300zł. i zobowiązano do niezwłocznego ich usunięcia.

Sklepy spożywcze, markety, kioski, magazyny hurtowe i inne obiekty obrotu żywnością to grupa zakładów najbardziej zróżnicowana pod względem wielkości, zakresu prowadzonej działalności, a także różnorodności asortymentu produktów wprowadzanych do obrotu. Najliczniejszą grupę obiektów obrotu środkami spożywczymi stanowią sklepy. Wśród nich tylko niewielką część stanowią sklepy wielko powierzchniowe. Zdecydowaną większość stanowią sklepy małe, o ograniczonej powierzchni, wprowadzające do obrotu szeroki asortyment środków spożywczych, często również artykuły przemysłowe i chemii gospodarczej.

Na terenie powiatu znajdują się sieci handlowe typu: **Biedronka, LIDL, Intermarche, Netto, Tesco, Carrefour, LEDI, Stokrotka, DINO-market, ALDI, Małpka, Żabka**, posiadające wystarczającą ilość pomieszczeń, wyposażone w odpowiednią ilość urządzeń i sprzętu, zapewniającego prawidłowe warunki do przechowywania i sprzedaży żywności. Nadal obserwuje się częstą zmianę agentów prowadzących sklepy sieci Żabka .

Podmioty prowadzące działalność w zakresie obrotu żywnością są zobowiązane do zagwarantowania odpowiednich standardów higieniczno-sanitarnych w miejscach prowadzenia działalności. Jednak nie zawsze ten warunek zostaje przez przedsiębiorców spełniony o czym świadczą liczne uchybienia stwierdzone podczas przeprowadzanych kontroli. Natomiast w przypadku zakładów nowo powstałych wymagania zarówno techniczne jak i higieniczno-sanitarne zostają uwzględnione już na etapie projektowania zakładu. Stan sanitarny nadzorowanych obiektów oceniany był zgodnie z jednolitymi procedurami urzędowej kontroli żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

Na terenie działania PSSE w Gliwicach oprócz Urzędu Celnego i terminalu kontenerowego, na których odbywają się kontrole graniczne funkcjonuje firma AGROBAKAL z Pyskowic bardzo duży importer owoców suszonych, w syropie, kandyzowanych oraz, orzechów i ziaren oraz firma POLMARKLUS, która zajmuje się zaopatrzeniem i kompleksową obsługą zakładów cukierniczych, piekarskich, lodziarni, gastronomii, a także w niewielkim stopniu importem artykułów spożywczych.

W 2017 r. w firmie AGROBAKAL przeprowadzono **71** kontroli granicznych na podstawie których wydano świadectwa jakości zdrowotnej. Sprowadzono ogółem 1356 ton netto produktów spożywczych, w tym głównie rodzynek, wiórek kokosowych oraz suszonych: śliwek, moreli, brzoskwini, fig, żurawiny. Większość kontroli – **61** odbywała się w miejscu docelowym czyli magazynie firmy w tym **1** przypadku na samochodzie ciężarowym.

Natomiast dla firmy POLMARKUS wystawiono **24** świadectwa jakości zdrowotnej skontrolowanych środków spożywczych.

Ponadto na terenie Knurowa znajduje się duży importer materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością i w 2017 r. wystawiono **31** świadectw jakości zdrowotnej na ww. produkty.

Pomimo stwierdzanych nieprawidłowości na przestrzeni ostatnich lat zaobserwowano poprawę stanu sanitarno-technicznego w placówkach handlowych między innymi dzięki systematycznym i konsekwentnym kontrolom prowadzonym przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Niektóre zakłady, szczególnie małe, mieszczące się w budynkach mieszkalnych lub w domach jednorodzinnych na wsi, pozbawione są możliwości rozbudowy i modernizacji, która jest niezbędna z uwagi na konieczność wdrażania systemów GHP, GMP oraz HACCP. Jednak dzięki coraz większej świadomości przedsiębiorców w zakresie obowiązujących wymagań stan sanitarny ulega systematycznej poprawie. W sklepach przeprowadzane były modernizacje przez co poprawiono ich funkcjonalność. Wyposażone zostały w nowoczesne urządzenia chłodnicze z automatyczną regulacją temperatury, co poprawiło warunki przechowywania środków spożywczych łatwopsujących się i umożliwiło ich właściwą segregację. Corocznie zwiększa się liczba obiektów wyposażonych w klimatyzację.

Zakłady Wytwórcze

W 2017 r. na terenie powiatu gliwickiego zlokalizowanych jest **148** zakładów wytwórczych w których, przeprowadzono **93** kontrole sanitarne. W wyniku stwierdzenia uchybień

dotyczących stanu sanitarnego nałożono **11** mandatów karnych na kwotę **1850** zł. oraz wydano **18** decyzji administracyjnych represyjnych nakazujących usunięcie nieprawidłowości stwierdzonych podczas kontroli.

Na obszarze powiatu gliwickiego znajdują się głównie małe i średnie zakłady wytwórcze. Najliczniejszą grupę wśród zakładów produkujących żywność stanowią piekarnie i ciastkarnie. Pod względem wielkości w większości są to zakłady małe, w których produkcja jest częściowo zmechanizowana przy dużym udziale pracy ręcznej. Produkowane wyroby piekarnicze i ciastkarskie przeznaczone są głównie na zaopatrzenie rynku lokalnego.

W piekarniach i ciastkarniach stan sanitarno-higieniczny w dalszym ciągu nie jest w pełni zadawalający. Znaczna część zakładów działa od wielu lat i mieści się w starych budynkach, w zwartych zabudowach, bez możliwości rozbudowy i poprawy funkcjonalności. Systematycznie podejmowane są jednak działania mające na celu poprawę warunków sanitarno-technicznych poprzez modernizacje, polegające m.in. na poprawie funkcjonalności, wymianie urządzeń, wyposażenia i sprzętu produkcyjnego. Mandaty karne nałożone w zakładach produkcyjnych dotyczyły głównie piekarni i ciastkarni, w których stwierdzono brak dbałości o bieżącą czystość.

W ramach akcji „Mklik Próchniczek” w piekarniach i ciastkarniach w czasie kontroli stwierdzono obecność szkodników zbożowo-mącznych. Właściciele zakładów ukarano 3 mandatami karnymi na kwotę 300 zł. i wydano 3 decyzje nakazujące przeprowadzenie skutecznych zabiegów dezynsekcyjnych. Nadal istotnym problemem w tej grupie obiektów są trudności we wdrażaniu systemów bezpieczeństwa żywności opartych na zasadach systemu HACCP (analizy zagrożeń i krytycznych punktów kontroli), wymaganych w przepisach prawa żywnościowego.

Podczas przeprowadzonych kontroli stwierdzono, że większość zakładów piekarniczych nie posiadała aktualnej umowy z firmą DDD na prowadzenie monitoringu w zakresie wykrywania obecności szkodników. Właściciele zakładów na podstawie opracowanych instrukcji, procedur GHP prowadzili wewnętrzny monitoring bez stosownych zapisów. W przypadku stwierdzenia szkodników w tym zbożowo-mącznych wzywali specjalistyczną firmę DDD.

W związku z realizowaniem zadań mających na celu bezpieczeństwo żywności w 2017 roku w zakładach piekarniczych i zakładach przemysłu zbożowo-młynarskiego nadal będzie weryfikowany stopień wdrożenia i prawidłowość funkcjonowania systemu opartego

na zasadach HACCP w tym w szczególności prawidłowość zabezpieczenia obiektu przed szkodnikami.

Do wiodących zakładów wytwórczych na terenie powiatu należy **P.P.H.U. „GAW-POL”** w Kleszczowie. W zakładzie prowadzona jest działalność w zakresie produkcji i sprzedaży wyrobów garmażeryjnych mrożonych i chłodzonych z udziałem mięsa, wędlin oraz warzyw, produkcji pieczywa pszennego i pszenno – żytniego i lodów. W zakładzie w 2017 roku przeprowadzono 1 kontrolę sanitarną planowaną kompleksową. W zakładzie systematycznie dokonuje się wymiany zużytego sprzętu i urządzeń posiadających atesty do kontaktu z żywnością oraz instaluje się nowy zautomatyzowany ograniczający nakład pracy ludzkiej np. automaty do produkcji pierogów. Ponadto zakład wyposażono w nowoczesny sprzęt do drukowania etykiet z programem uwzględniającym prawidłowe znakowanie żywności z obowiązującymi przepisami prawa unijnego i krajowego. Nadal obserwuje się systematyczny spadek dziennej produkcji wyrobów garmażeryjnych, aktualnie wynosi ona ok. 100 kg w tym udział wsadu mięsnego stanowi od 5% do 15%. Ponadto wypieka się ok. 200 kg pieczywa stanowiącego półprodukt do wyrobu pizzy i zapiekanek. W zakładzie przestrzegane były zasady produkcyjne na podstawie opracowanych instrukcji Dobrej Praktyki Higienicznej i Produkcyjnej, w tym identyfikowalności surowców do każdej partii wyrobu gotowego nadal jednak system HACCP jest w trakcie wdrażania. Zmniejszono ilość zatrudnionych pracowników produkcyjnych i zlikwidowano pracę w systemie zmianowym. Właściciel dysponuje 6 środkami transportu żywności wyposażonymi w agregaty chłodnicze i trzema niechłodzonymi.

Ponadto na terenie działania tutejszej Stacji prowadzona jest ujęta w rejestrze **produkcja pierwotna pochodzenia roślinnego w 66 gospodarstwach rolnych**. W 2017 r. wpisu do rejestru dokonało **7** nowych rolników.

W związku z wytycznymi Głównego Inspektora Sanitarnego (dalej: GIS) w sprawie porozumienia dotyczącego współdziałania organów urzędowej kontroli w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego, przeprowadzono **5** wspólnych kontroli z przedstawicielami WIORIN w 5 gospodarstwach rolnych. Podczas kontroli pobrano **2** próbki truskawek, **2** próbki ziemniaków oraz **1** próbkę ogórków do badań laboratoryjnych w kierunku metali szkodliwych dla zdrowia. Z otrzymanych sprawozdań z badań laboratoryjnych wynika, że nie kwestionowano przedmiotowych próbek w badanym zakresie. Ponadto przeprowadzono **1** kontrolę w gospodarstwie rolnym bez udziału innych organów urzędowej kontroli w zakresie

zapewnienia bezpieczeństwa produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego, podczas której pobrano **2** próbki, które zbadano w kierunku zawartości azotanów. Przedmiotowych próbek również nie zakwestionowano.

W ramach działań edukacyjnych na stronie internetowej PSSE w Gliwicach umieszczono informację dla producentów sektora spożywczego – w zakresie produkcji podstawowej produktów pochodzenia roślinnego oraz dostaw bezpośrednich środków spożywczych w sprawie obowiązujących przepisów prawnych w ww. zakresie oraz wzory obowiązujących druków.

Zakłady żywienia zbiorowego typu zamkniętego i otwartego

Na obszarze powiatu gliwickiego zlokalizowanych jest **481** zakładów żywienia zbiorowego typu otwartego i zamkniętego, w których przeprowadzono **256** kontroli sanitarnych. W 2017 r. w ww. zakładach nałożono **16** mandatów karnych na kwotę **3150 zł** oraz wydano **12** decyzji administracyjnych represyjnych nakazujących wykonanie nieprawidłowości stwierdzonych podczas kontroli.

W 2017 r. nadzorem w ramach urzędowej kontroli żywności objęte były bloki żywienia w szkołach, przedszkolach i szpitalach, w których prowadzona jest działalność w zakresie produkcji posiłków przygotowywanych od surowca do gotowej potrawy lub wydawania posiłków dostarczanych w ramach tzw. usług „cateringowych” przez firmy zewnętrzne. Nadal obserwuje się wzrost zapotrzebowania na usługi w zakresie dostaw gotowych posiłków tzw. usługi cateringowe w istniejących stołówkach usytuowanych na terenie szkół, przedszkoli oraz w nowopowstałych placówkach. Powyższe dotyczy przede wszystkim placówek oświatowych w których, był brak możliwości poprawy stanu technicznego, a dotychczasowe pomieszczenia spełniały wymagania określone przepisami prawa żywnościowego do prowadzenia działalności jako wydawalnie posiłków. W przypadku nowopowstałych bloków żywienia łatwiejszym rozwiązaniem dla właściciela jest wprowadzenie tzw. cateringu, gdyż wiąże się to z posiadaniem mniejszego zaplecza kuchennego.

W ocenianym okresie dokonano łącznie oceny 36 jadłospisów pobranych podczas bieżącego nadzoru, a także kontroli wynikających w ramach „Akcji Szpitale - żywienie w systemie cateringowym” oraz interwencji wniesionych do sekcji żywienia.

Dokonano oceny laboratoryjnej 3 próbek posiłków obiadowych pobranych w kierunku ilościowej zawartości podstawowych składników pokarmowych (białek, tłuszczu, węglowodanów). Próbki posiłków obiadowych pobrano w 2 placówkach oświatowych, które dostarczane były przez firmę cateringową. Pozostała próbka posiłków obiadowych pobrano w ramach nadzoru nad żywieniem pacjentów w szpitalach posiadających żywienie w systemie cateringowym w ramach „Akcja Szpitale- żywienie w systemie cateringowym”.

Przedmiotowe próbki pobrano w 2 wydawalniach usytuowanych na terenie miasta w Gliwicach i w mieście Zabrze. Próbkę laboratoryjną stanowił posiłek obiadowy, tj. zupa i drugie danie wraz z napojem. W pobranych próbkach posiłków obiadowych przeprowadzono analizę laboratoryjną w zakresie kaloryczności, zawartości białka, tłuszczu, węglowodanów oraz procentowego udziału energii z białka, tłuszczu, węglowodanów.

W placówkach oświatowych posiłki sprawdzono pod kątem wytycznych Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 (Dz. U. 2016 poz. 1154). w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach .

W 2017 roku dokonano oceny ilościowej i jakościowej 17 jadłospisów pobranych w placówkach oświatowych co zostało przedstawione w poniższej tabeli.

Grupa placówek oświatowych	Ilość analizowanych jadłospisów
Stołówki szkolne	5
w tym wydawalnie szkolne	2
Stołówki przedszkolne	11
w tym wydawalnie przedszkolne	2
Bursy i internaty	1
RAZEM	17

W ocenie ilościowej jadłospisów w przedszkolach i szkołach stwierdzono co następuje:

- dobowe zapotrzebowanie na energię dla grupy dzieci analizowanych jadłospisów było wystarczające, pokrywało normy żywienia człowieka,

- posiłki były prawidłowo zbilansowane,
- procentowy udział podstawowych składników pokarmowych był prawidłowo rozłożony,
- posiłki były zróżnicowane pod względem doboru produktów z poszczególnych grup.

W związku z pismem GIS na polecenie Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego (dalej: ŚPWIS) dotyczącego żywienia pacjentów w szpitalach przeprowadzono czynności kontrolne w placówkach prowadzących zamknięte żywienie zbiorowe we własnym zakresie oraz w systemie cateringowym.

W kontrolowanych szpitalach dokonywano 16 ocen teoretycznych jadłospisów dekadowych z uwzględnieniem norm zalecanych przez Instytut Żywności i Żywienia. Zgodnie z wyznaczonym planem pobrano 1 próbkę posiłku obiadowego do badania laboratoryjnego ze szpitala prowadzącego żywienie pacjentów w systemie cateringowym.

W związku z przeprowadzonymi ocenami jadłospisów dekadowych z poszczególnych diet do ww. 6 placówek szpitalnych oraz do firm dostarczających posiłki przekazano informacje z zaleceniami związanymi z żywieniem pacjentów. Natomiast w jednym przypadku stwierdzono znaczne nieprawidłowości w przygotowywanych posiłkach, których dostawcą była firma zlokalizowana na terenie Gliwic. Na podstawie przeprowadzonych ocen jadłospisów z poszczególnych diet ww. firma wdrożyła działania naprawcze.

W przekazanych informacjach zawarto uwagi dotyczące:

- urozmaicenia posiłków z punktu widzenia doboru produktów z uwzględnieniem ich sezonowości,
- uwzględnienia dodatku warzyw i owoców do każdego posiłku,
- uwzględnienia produktów mlecznych, szczególnie fermentowanych,
- rodzaju i ilości używanego tłuszczu – masło i smalec zastępować olejami roślinnymi i miękkimi margarynami; wszystkie posiłki powinny być przyrządzane z małą ilością tłuszczu; tłuszcze w postaci niezmienionej termicznie należy dodawać do gotowych już potraw,
- większej ilości spożycia ryb (w tym głównie morskich),
- zmniejszenie ilości soli (sodu) z uwagi na jej zawartość w innych produktach,
- wyeliminowania produktów niewskazanych,
- wyeliminowania potraw ciężko strawnych, wzdymających.

Ponadto w pismach pouczono, że osoby odpowiedzialne za żywienie zobligowane są do edukowania, doszktałania i stosowania posiadanej wiedzy. Prawidłowe żywienie jest jednym z najważniejszych czynników środowiskowych, wpływających na rozwój i utrzymanie przez niego dobrego stanu zdrowia, a także istotne w procesie leczenia i rekonwalescencji. Polega ono na całkowitym pokryciu zapotrzebowania organizmu na energię i wszystkie niezbędne składniki pokarmowe. Nieprawidłowe żywienie w czasie leczenia prowadzi do niedożywienia organizmu w składniki odżywcze i wydłuża proces leczenia.

W związku z powyższym w ramach prowadzonych działań w zakresie kontroli wewnętrznej i wytycznych dotyczących norm żywienia i zaleceń żywieniowych dla poddanych analizie diet zalecono utrzymać jakość posiłków, a wykazane błędy wyeliminować.

Ponadto dokonano oceny jadłospisów w 3 blokach żywienia usytuowanych w domach opieki społecznej prowadzących żywienie we własnym zakresie. Ocena jakościowa posiłków opierała się na sprawdzeniu zgodności wykorzystywanych produktów z zaleceniami żywieniowymi dotyczącymi systemu dietetycznego oraz ogólnymi zasadami planowania jadłospisów. Dobowe zapotrzebowanie na energię dla grup w badanych dietach było wystarczające i spełniało normy żywienia człowieka.

Nadzór nad obrotem grzybami

W PSSE w Gliwicach w **dwóch pracowników** posiada uprawnienia klasyfikatorów grzybów świeżych. Na stronie internetowej Stacji udostępniono ulotkę pt. „**Podstawowe Zasady Bezpiecznego Grzybobrania**” opracowaną przez Głównego Inspektora Sanitarnego.

W okresie letnio – jesiennym w siedzibie tutejszej Stacji prowadzone były konsultacje dla zainteresowanych osób na temat grzybów. Udzielono **54** konsultacje prywatnym osobom

w sprawie klasyfikacji gatunkowej przyniesionych do oceny grzybów. Natomiast dla osób zbierających indywidualnie grzyby rosnące w warunkach naturalnych przeznaczone do celów handlowych nie wydawane były **atesty** na grzyby świeże potwierdzające ich zgodność gatunkową.

Akcje

W 2017 r. podejmowano wiele dodatkowych działań wynikających między innymi z sytuacji bieżącej tj.:

- kontroli punktów sprzedaży żywności trakcie trwania tzw. „Igrach” w Gliwicach,
- kontroli zakładów w ramach akcji „Tłuszcze smaźalnicze”,
- kontynuacji „Akcji Mklik próchniczek” w zakładach piekarniczych,
- przeprowadzenia analizy jadłospisów dekadowych w zakładach żywienia zbiorowego w szkołach i przedszkolach,
- zbierania danych i pobór posiłków do przeprowadzenia analizy jadłospisów z wyznaczonych diet w zakładach żywienia zbiorowego szpitalach, które prowadziły żywienie pacjentów we własnym zakresie oraz cateringowym,
- wzmożonych i wnikliwych kontroli głównie na targowiskach, w zakładach żywienia zbiorowego celem wykrycia nielegalnej sprzedaży produktów pochodzenia wieprzowego oraz dziczyzny w związku wystąpieniem w Polsce przypadków afrykańskiego pomoru świń (ASF),
- nadzoru w zakresie obrotu jajami i wyrobami jajecznymi,
- nadzoru nad przestrzeganiem wymagań w zakresie informowania konsumentów na temat składu żywności niepakowanej, w tym informowania o obecności alergenów,
- nadzoru nad jednostkami systemu oświaty dotyczącego grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży,
- nadzoru dotyczącego zamieszczenia informacji dotyczącej maksymalnego spożycia pestek moreli wprowadzanych do obrotu w placówkach handlowych,
- kontroli w sklepach typu „Biedronka” w sprawie transportu żywności i odpadów,
- kontroli w sklepach sieci POLO market dotyczących stosowania niedozwolonych praktyk związanych ze znakowaniem i wprowadzaniem do obrotu żywności,

Akcja „ASF”

W 2017 r. nadal prowadzono nadzór w związku z występowaniem w Polsce przypadków afrykańskiego pomoru świń (ASF) Główny Inspektor Sanitarny polecił w

piśmie Nr GIS-BŻ-WS-073-20/EN/1613 z dnia 09.09.2016 prowadzenie wzmożonego nadzoru nad sprzedażą mięsa oraz odpadami gastronomicznymi w zakładach żywienia zbiorowego, a także przekazywania informacji o przeprowadzonych kontrolach. Szczególnie polecono aby przeprowadzić wzmożone i wnikliwe kontrole :

- targowisk, w celu wykrycia nielegalnej sprzedaży mięsa wieprzowego i produktów pochodzenia wieprzowego a także dziczyzny (mięsa z dzika i produktów z niej otrzymywanych,
- zakładów żywienia zbiorowego - w celu weryfikacji źródeł pozyskiwania mięsa wieprzowego, dziczyzny produktów z nich otrzymanych, sposób zagospodarowania odpadów z uwzględnieniem umów przedsiębiorców z firmami odbierającymi odpady oraz realności częstotliwości odbierania odpadów,
- zakładów handlu detalicznego w ramach nadzoru bieżącego, zwracać uwagę na powyżej aspekty.

W związku z powyższym przesyłano co dwa tygodnie raporty w formie tabeli dotyczących kontroli przeprowadzonych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej ww. zakładach i zakresie.

W omawianym okresie Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna skontrolowała ogółem 131 zakładów żywnościowo - żywnościowych, w 3 sklepach stwierdzono nieprawidłowości w zakresie identyfikowalności wędlin, mięsa, brak etykiet, sprzedaż przeterminowanych parówek XXL Morliny oraz brak umowy na odbiór odpadów lat. III- nałożono 3 mandaty karne na sumę 950 zł. oraz wydano 2 decyzje o nieprzydatności środka spożywczego dla żywienia ludzi.

Ponadto w 2017 r. przeprowadzono wspólne kontrole z przedstawicielami Inspekcji Weterynaryjnej w kioskach oferujących do sprzedaży mięso i wędliny, zlokalizowanych na targowisku w Gliwicach przy ul. Lipowej. Przeprowadzono 6 kontroli, w wyniku których stwierdzono sprzedaż mięsa bez prawidłowej dokumentacji tj. na fakturach zakupu znajdowały się całe półtusze a nie wyszczególnione elementy, oraz nieprawidłową sprzedaż przełyków wieprzowych zakwalifikowanych jako odpad kategorii III. W związku z powyższym osoby odpowiedzialne ukarano 5 mandatami karnymi na kwotę 500 zł. Przeprowadzone kontrole sprawdzające wykazały usunięcie nieprawidłowości.

Ogółem w omawianym okresie przeprowadzono 140 kontroli w zakładach żywnościowo-żywnościowych tj. w 15 kioskach na targowiskach, 69 zakładach żywienia zbiorowego oraz

47 innych zakładach (3 hurtownie, 3 zakłady garmazeryjne, 35 sklepów, 6 hipermarketów) za stwierdzone nieprawidłowości nałożono 9 mandatów karnych na kwotę 1350 zł. Ponadto nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie identyfikowalności dziczyzny oraz produktów, wyrobów z nich pozyskanych.

Ocena przestrzegania wymagań w zakresie informowania konsumentów na temat składu żywności nieopakowanej, w tym informowania o obecności alergenów

W czasie prowadzonych działań kontrolnych w roku 2017 r. przeprowadzono **957** kontroli sanitarnych planowanych w tym 57 w piekarniach, 32 ciastkarniach, 12 w automatach do lodów, 326 w sklepach i kioskach, 160 restauracjach, 177 zakładach małej gastronomii, 193 zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego, w czasie których wypełniano arkusze oceny, dokonując tym samym między innymi, oceny znakowania. Ponadto kwestie przekazywania konsumentom informacji odnośnie środków spożywczych nieopakowanych były poruszane w czasie pozostałych typów kontroli. W wyniku przeprowadzonych kontroli stwierdzono nieprawidłowości w zakresie przekazywania powyższej informacji w **14** zakładach: w **5** sklepach oraz w **9** zakładach żywienia zbiorowego otwartego.

Do najczęściej stwierdzanych uchybień należało:

- niespełnienie warunku bezpośredniej dostępności informacji dla klienta, bez dodatkowego angażowania personelu zakładu,
- częściowe spełnienie warunku bezpośredniej dostępności np. informacje o alergenach dostępne bezpośrednio, pozostałe na życzenie klienta,
- brak aktualizacji przy zmianie asortymentu, lub pominięcie niektórych środków spożywczych w wykazie,
- pominięcie przy wykazywaniu zawartości alergenów niektórych składników mogących wywoływać objawy alergii lub nietolerancji pokarmowej,
- podanie informacji o alergenach przy braku pozostałych danych np. wykazu składników,
- niepełne lub nieprawidłowe podanie składników w wykazie składników np. brak składu składników złożonych

oraz sporadycznie brak informacji w formie pisemnej, informacja przekazywana ustnie przez personel zakładu.

Osoby odpowiedzialne zostały pouczone w zakresie prawidłowego przekazywania informacji na temat środków spożywczych sprzedawanych bez opakowania w trakcie przeprowadzonych kontroli oraz zobligowane do usunięcia uchybień w tym zakresie. W 6 przypadkach usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości w zakresie znakowania potwierdzono w czasie przeprowadzonych kontroli sprawdzających.

Import

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Gliwicach na mocy ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia w ramach granicznej kontroli sprawuje nadzór nad eksportem i importem środków spożywczych oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością pochodzących z importu z krajów trzecich. W wyznaczonych miejscach, na terenie Urzędu Celnego w Gliwicach oraz w magazynach importerów i eksporterów przeprowadzono przy współudziale funkcjonariuszy Urzędu Celnego, przedstawicieli agencji celnych lub importerów, eksporterów przeprowadzane są kontrole przywożonych z zagranicy produktów spożywczych oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

W związku z prowadzeniem granicznego nadzoru nad jakością zdrowotną żywności i przedmiotów przeznaczonych do kontaktu z żywnością wykonano **411** kontroli, w tym **149** kontroli na środkach transportu. Skontrolowano **370** partii środków spożywczych, **41** partii przedmiotów użytku w wyniku czego wydano **411** świadectwa jakości zdrowotnej. W ramach granicznych kontroli przywiezionych z zagranicy (importu) dokonano oceniono **283** partie ww. produktów, natomiast w przypadku wywozu za granicę (eksport) unii europejskiej środków spożywczych oceniono **128** partii.

Tabela nr 5

Ilość przeprowadzonych kontroli towarów importowanych z podziałem na kategorie artykułów.

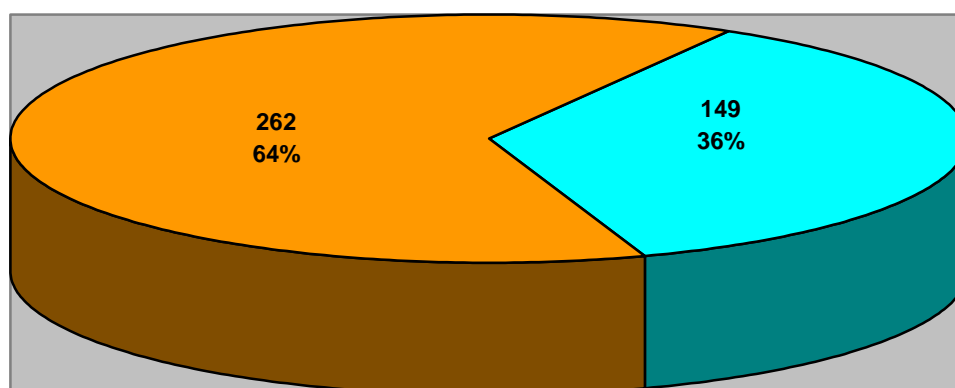
	Suma kontroli	Żywność	Materiały i wyroby do kontaktu z żywnością
Ilość kontroli importowych	411	370	41

Tabela nr 6

Ilość kontroli importowych z podziałem na miejsce kontroli środek transportu / magazyn.

	Środek transportu (samochód, kontener)	Magazyn w urzędzie celnym lub importera
Ilość kontroli	149	262

Kontrole z podziałem na miejsce środek transportu / magazyn

■ środek transportu ■ magazyn

Na terenie działania Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Gliwicach oprócz Urzędu Celnego i terminalu kontenerowego, na których odbywają się kontrole graniczne funkcjonuje firma **AGROBAKAL** z Pyskowic - bardzo duży importer owoców

suszonych,
w syropie, kandyzowanych oraz orzechów i ziaren. W 2017 r. spośród przeprowadzonych łącznie **411** kontroli granicznych aż **61** dotyczyło produktów importowanych przez ww. firmę. Sprowadzono w sumie **1114** ton netto produktów spożywczych, w tym głównie rodzynek, wiórek kokosowych oraz suszonych: śliwek, moreli, brzoskwini, fig, żurawiny. Większość kontroli tj.: 60 odbywało się w miejscu docelowym czyli magazynie firmy, natomiast 1 kontrola w składzie celnym w samochodzie ciężarowym.

Współpraca z innymi służbami kontroli

Współpraca z Inspekcją Weterynaryjną

W 2017 r. PPIS w Gliwicach kontynuował realizację porozumienia ramowego zawartego w 2008 r. z Powiatowym Lekarzem Weterynarii.

Zgodnie z ww. porozumieniem w styczniu i lipcu 2017 r. przesłał Inspekcji Weterynaryjnej listę zakładów produkujących i przechowujących środki spożywcze wspólnie nadzorowanych przez inspekcje oraz listę zakładów produkujących lub przechowujących środki spożywcze, które produkują i wprowadzają na rynek pasze dla zwierząt.

Organy szczebla powiatowego obu inspekcji w ramach współdziałania i współpracy, przekazywały sobie również informacje i dokumenty dotyczące naruszeń przepisów: w związku ze zgłoszonymi interwencjami oraz uzyskania wyników badań laboratoryjnych.

Ponadto w 2017 r. przeprowadzono wspólne kontrole z przedstawicielami Inspekcji Weterynaryjnej w kioskach oferujących do sprzedaży mięso i wędliny, zlokalizowanych na targowisku w Gliwicach przy ul. Lipowej. Ogółem przeprowadzono 6 kontroli, w wyniku których stwierdzono sprzedaż mięsa bez prawidłowej dokumentacji tj. na fakturach zakupu znajdowały się całe półtusze a nie wyszczególnione elementy, oraz nieprawidłową sprzedaż przelyków wieprzowych zakwalifikowanych jako odpad kategorii III. W związku z powyższym osoby odpowiedzialne ukarano 5 mandatami karnymi na kwotę 500 zł., a przeprowadzone kontrole sprawdzające wykazały usunięcie nieprawidłowości.

Współpraca z Inspekcją Farmaceutyczną

Porozumienie o współpracy organów Państwowej Inspekcji Farmaceutycznej i PIS w województwie śląskim w 2017 r. było ściśle realizowane.

PPIS w Gliwicach na bieżąco powiadamiał pisemnie Śląskiego Wojewódzkiego Inspektora Farmaceutycznego o zamiarze przeprowadzania kontroli w aptekach zlokalizowanych na obszarze tutejszej Stacji w zakresie poboru próbek, wynikających z aktualnej sytuacji.

W związku z powyższym przekazywano sobie również informacje i dokumenty dotyczące naruszeń przepisów w związku ze zgłoszonymi interwencjami oraz uzyskania wyników badań laboratoryjnych.

Współpraca z Policją

W styczniu oraz marcu 2017 r. otrzymano pismo z Komendy Miejskiej Policji w Gliwicach z prośbą o przesłanie rejestru podmiotów z terenu miasta Gliwice i powiatu gliwickiego prowadzących sprzedaż suplementów diety przez domy sprzedaży wysyłkowej lub sieć Internet. W związku z powyższym w dniu 26.01.2017 r. oraz 06.03.2017 r. przesłano ww. wykaz podmiotów.

W związku z pismem Wydziału Kryminalnego Komendy Miejskiej Policji w Gliwicach i Zabrze przeprowadzono wspólne kontrole sanitarne w klubach typu „go-go” (agencjach towarzyskich) w lutym 2017 r. skontrolowano 2 obiekty zlokalizowane na terenie miasta Gliwice i 1 na terenie Zabrze. W dwóch zakładach (jednym na terenie Gliwic oraz Zabrze) stwierdzono uchybienia tj.: brak czystości i porządku w pomieszczeniach zakładu, nieodłączone zmywarki do mycia naczyń stołowych. W związku z powyższym na osoby odpowiedzialne w zakładach nałożono ogółem 2 mandaty karne na kwotę 200 zł. W trzecim skontrolowanym zakładzie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Skargi i wnioski

Do Sekcji HŻŻiPU tutejszej Stacji w 2017 r. ogółem zgłoszono **176 zgłoszeń o charakterze petycyjnym**, w związku z powyższym ogółem przeprowadzono **181** kontroli interwencyjnych, w 8 przypadkach spraw nie rozpatrzono z uwagi na brak

możliwości tj. obiekt został zlikwidowany lub np. nie stwierdzono prowadzenia działalności we wskazanym miejscu. Ponadto 12 spraw jest w trakcie realizacji.

W wyniku przeprowadzonych kontroli za potwierdzone nieprawidłowości dotyczące stanu sanitarnego nałożono 62 mandaty karne na kwotę 10650 zł oraz wydano 6 decyzji administracyjnych.

W 2017 r. na **162** rozpatrzone zgłoszenia:

- 69 uznano za uzasadnione,
- 87 za nieuzasadnione.

Zgłoszenia dotyczyły głównie:

- sprzedaży środków spożywczych niewłaściwej jakości w tym mięsa i wędlin o nieprawidłowych cechach organoleptycznych tj. nieświeży zapach oraz nietypowa konsystencja,
- niewłaściwą jakość produktów oraz potraw w zakładach żywienia zbiorowego otwartego np. o niewłaściwych cechach sensorycznych,
- wprowadzania do obrotu przeterminowanych środków spożywczych,
- niehigieniczną sprzedaż środków spożywczych,
- niewłaściwy stan higieniczno - sanitarny pomieszczeń zakładu.

W związku ze zgłoszonymi interwencjami na nieprawidłową jakość zdrowotną środków spożywczych w ramach urzędowej kontroli celowanej pobrano do badań laboratoryjnych 3 próbki produktów m.in. wodę mineralną „Cisowiankę”, chleb firmowy mieszany oraz kielbasę wieprzową w kierunku oceny organoleptycznej. Wyniki badań nie zakwestionowano w zakresie badanych parametrów.

Ocena i wnioski końcowe

Działalność Sekcji HŻŻiPU w PSSE w Gliwicach w 2017 r. obejmowała sprawowanie nadzoru nad bezpieczeństwem żywności i żywienia, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością produkowanych i wprowadzanych do obrotu, poprzez prowadzenie efektywnej działalności kontrolnej w podległych zakładach.

Głównym zmierzaniem było wyegzekwowanie przestrzegania obowiązujących przepisów prawa krajowego i europejskiego w zakresie bezpieczeństwa żywności i żywienia.

W wyniku prowadzonego bieżącego nadzoru stwierdzono, że stan sanitarny zakładów utrzymuje się na porównywalnym poziomie w stosunku do 2016 r.

Potwierdzeniem powyższego faktu jest porównanie wynikowości kontroli w stosunku do roku ubiegłego. W 2016 r. wynikowość wynosiła **24,45 %** natomiast w ocenianym okresie 26,57% pomimo wcześniej opisanej trudnej sytuacji kadrowej. Wynikowość kontroli jest rezultatem prowadzonych intensywnych działań kontrolnych w latach ubiegłych. Procent próbek kwestionowanych z **1,2 %** uległ zwiększeniu do **2,4 %**. Powyższe wynikało z kwestionowania próbek do badań w kierunku zanieczyszczeń mikrobiologicznych.

W omawianym okresie ilość wniesionych zgłoszeń wynosiła 176 i była porównywalna do ubiegłego roku, gdzie wniesiono ich 169.

Ekspansja handlu elektronicznego od wielu lat stanowi nadal realne zagrożenie w zakresie zachowania bezpieczeństwa zdrowotnego żywności. Potwierdzeniem powyższego jest wzrastająca ilość oferowanych przez Internet, a szczególnie na **portalu Allegro** środków spożywczych w tym suplementów diety i środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego.

Produkcja i sprzedaż ww. produktów rozwija się bardzo dynamicznie, a ponadto w dużej mierze powiązana jest z agresywnymi kampaniami reklamowymi mającymi na celu zwiększenia zainteresowania konsumentów. Przedsiębiorcy aktywnie rywalizując o swoich klientów nie zawsze pamiętają o przepisach prawa oraz nie zawsze rzetelnie informują o cechach i właściwościach suplementów diety, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego, żywności wzbogaconej witaminami i składnikami mineralnymi. Ponadto oferenci ww. produktów mając na względzie korzyści finansowe często poprzez reklamę i ich opisy wprowadzają w błąd konsumentów, co do ich właściwości przypisując im działanie lecznicze.

W 2017 r. prowadzono działania kontrolne w zakresie obowiązujących przepisów prawnych w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat składu żywności. Niemniej nie wszyscy dysponenci skontrolowanych zakładów posiadali pełną wiedzę na temat przekazywanych informacji klientom dla asortymentów żywności nieopakowanej zwłaszcza wykazu składników alergicznych dotyczyło to również zakładów żywienia zbiorowego. Wychodząc naprzeciw przedsiębiorcom na stronie internetowej tejże Stacji umieszczono informację dotyczącą znakowania żywności pakowanej i nieopakowanej. W opracowaniu zawarto najistotniejsze wymogi przepisów prawa unijnego

i krajowego obejmujące zasady przekazywania informacji konsumentom na temat żywności, w tym zawartości alergenów.

Nadal istotnym problemem jest **brak uregulowań prawnych** w przypadku żywienia pacjentów w szpitalach gdzie wydawane mogły być jedynie zalecenia żywieniowe na podstawie norm żywieniowych. W przypadku żywienia pacjentów w szpitalach korzystających głównie z usług cateringowych stwierdzono, więcej nieprawidłowości w porównaniu do przygotowujących posiłki we własnym zakresie. Osoby odpowiedzialne za żywienie pacjentów podjęły działania mające na celu wyeliminowanie wykazanych nieprawidłowości w ramach posiadanych środków finansowych zapewniając jedynie **dostateczną** jakość posiłków.

Natomiast w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży jednostkach oświatowych uregulowano w sposób jasny zasady żywienia tej grupy konsumentów. W przypadku przeprowadzonych ocen sposobu żywienia dzieci i młodzieży stwierdzono nieliczne odchylenia nie mające istotnego wpływu na kształtowanie zachowań żywieniowych, a wszelkie nieprawidłowości były eliminowane na bieżąco.

Analiza chorób zakaźnych dla powiatu gliwickiego za rok 2017

Analizę sytuacji epidemiologicznej w zakresie chorób zakaźnych i pasożytniczych w powiecie gliwickim przeprowadzono w oparciu o roczne sprawozdania o zachorowaniach na choroby zakaźne, zakażenia i zatrucia Mz-56.

Dane epidemiologiczne dotyczące występowania wybranych chorób zakaźnych na terenie powiatu gliwickiego zostały przedstawione w formie tabelarycznej [tab. nr 1].

Sytuację epidemiologiczną chorób zakaźnych w powiecie gliwickim należy uznać za ogólnie dobrą. Nie obserwowano epidemicznego występowania chorób zakaźnych, zaś wzrost liczby zachorowań na niektóre choroby zakaźne, przebiegał podobnie jak w latach ubiegłych, charakter sezonowy lub był kontynuacją obserwowanych wcześniej trendów wieloletnich.

Od szeregu lat obserwuje się tendencję spadkową w występowaniu wielu chorób zakaźnych a od kilku lat niektórych chorób nie rejestruje się tj. błonica, porażenie dziecięce.

Nie odnotowano również zachorowań na szczególnie groźne choroby zakaźne tj. dżumę, wąglik, wściekliznę oraz wirusowe gorączki krwotoczne.

Stale obserwuje się kontynuację korzystnych tendencji zapadalności na te choroby zakaźne, którym można zapobiegać przez szczepienia w tym objęte programem szczepień obowiązkowych. Nadzór nad tą grupą chorób jest szczególnie ważny ze względu na to, iż dane o zapadalności na te choroby mają bezpośrednie przełożenie na politykę szczepień.

Spowodowało to spadek zachorowań na choroby m.in. świnkę, różyczkę, krztusiec.

Systematyczna analiza zgłoszeń zachorowań na choroby zakaźne umożliwia wdrożenie działań przeciwepidemicznych i zwiększenia zdrowotnego bezpieczeństwa mieszkańców.

Ogółem w powiecie gliwickim w 2017 r. zarejestrowano **18 653** zachorowań na choroby zakaźne, z czego ok. 92% zachorowań stanowiły zachorowania na grypę i schorzenia grypopodobne. Wśród pozostałych rejestrowanych chorób zakaźnych 48% stanowiły zachorowania na ospę wietrzną.

Dla porównania w 2016 r. w powiecie gliwickim zarejestrowano **8165** zachorowań na choroby zakaźne, z czego 82% zachorowań stanowiły zachorowania na grypę i grypopodobne.

Nastąpił znaczny wzrost liczby zachorowań o ok. 130%. Przyczyną tego był znaczny wzrost zachorowań na grypę i schorzenia grypopodobne.

Liczba osób hospitalizowanych z powodu chorób zakaźnych nieznacznie wzrosła. Spośród ogółu zachorowań, w 2017 r. hospitalizowano 206 osób, co stanowiło ok. 1,1% wszystkich zachorowań.

W 2016 r. hospitalizowano 200 osób.

W 2017 r. przeprowadzono 670 wywiadów epidemiologicznych, nadzorem epidemiologicznym objęto 51 osób z kontaktu z chorymi.

W 2016 r. przeprowadzono 638 wywiadów epidemiologicznych, nadzorem epidemiologicznym objęto 119 osób z kontaktu z chorymi.

Podobnie jak rok wcześniej, w roku 2017 dominowały zachorowania na grypę i schorzenia grypopodobne, zakażenia i zatrucia pokarmowe.

W 2017 roku z powodu chorób zakaźnych zmarły 4 osoby (1 zgon z powodu gruźlicy płuc, 2 zgony z powodu zakażenia jelitowego wywołanego przez *Clostridium difficile*, 1 zgon z powodu posocznicy wywołanej przez *Streptococcus pneumoniae*).

W 2016 roku z powodu chorób zakaźnych zmarło 8 osób.

W 2017 roku odnotowano spadek zachorowań na gruźlicę. Zarejestrowano 27 przypadków. Pomimo spadku ilości zachorowań na gruźlicę stanowi ona poważny problem dla zdrowia publicznego, nad którą należy wzmocnić nadzór. Czynnikiem ryzyka szerzenia się gruźlicy oraz pojawiania się groźnego dla zdrowia zjawiska lekooporności gruźlicy są przede wszystkim:

- przerywanie leczenia gruźlicy
- prowadzenie leczenia gruźlicy bez mikrobiologicznej weryfikacji lekooporności prątków gruźliczych
- stosowanie leczenia przeciwpątkowego niezgodnie z zaleceniami.

Pomimo obserwowanej wysokiej zapadalności osób starszych o niskim statusie społecznym

i niedostatecznych warunkach bytowych obserwuje się również zachorowania wśród osób młodych pracujących zawodowo. Osoby te często lekceważą swój stan zdrowia, nie korzystają z porad lekarskich i zwolnienia lekarskiego w obawie przed utratą pracy.

Grypa i jej powikłania w układzie krążenia i oddychania stanowi poważny problem zdrowia publicznego. Powoduje ona również duże straty ekonomiczne związane z absencją chorobową. Walka z grypą nie jest łatwa z uwagi na rozsianie źródeł zakażenia, występowanie postaci poronnych choroby oraz wysokiej zjadliwości wirusa.

Nadzór epidemiologiczny nad grypą prowadzony jest w ciągu całego roku, ze szczególnym wzmożeniem nadzoru wirusologicznego w okresie zwiększonej liczby zachorowań, która zwykle trwa od września do kwietnia.

Szczepienia przeciw grypie zmniejszają prawdopodobieństwo zachorowania, hospitalizacji i zgonu z powodu tej choroby. Szczepienia przeciwko grypie nie tylko zmniejszają koszty ponoszone na jej leczenie, ale także korzystnie wpływają na zdrowie całej populacji. Stosunkowo szybko odnotowano upowszechnienie się szczepień przeciw tej chorobie.

W **2017** r. zarejestrowano **17273** zachorowań na grypę, w tym **8313** dzieci do 14 roku życia.

W porównaniu z ubiegłym rokiem nastąpił trzykrotny wzrost liczby zachorowań.

Kolejnym problemem zdrowia publicznego są wirusowe zapalenia wątroby typu B i C, przenoszone poprzez naruszenie ciągłości tkanek. Spośród nich najpoważniejszy problem epidemiologiczny stanowi wirusowe zapalenie wątroby typu C.

Z uwagi na brak metod zapobiegania zakażeniom HCV w drodze szczepień ochronnych, szerzeniu się zachorowań na WZW typu C można zapobiec jedynie w drodze działań nieswoistych polegających na wdrażaniu i utrzymywaniu wysokich standardów higieniczno-sanitarnych wykonywania świadczeń zdrowotnych oraz zabiegów o charakterze niemedycznym przebiegających z naruszeniem ciągłości tkanek, jak również poprzez działania o charakterze profilaktyczno-edukacyjnym.

Sytuacja epidemiologiczna zakażeń WZW typu B jest kształtowana przede wszystkim przez możliwość czynnego uodpornienia, gdzie istotną sprawą jest utrzymanie wysokiego poziomu zaszczepienia przeciwko WZW B.

Problemy związane z zakażeniami wirusami hepatotropowymi wymagają usprawnienia działań profilaktycznych zmierzających do poprawy bezpieczeństwa procedur medycznych i poprawy wykrywania wcześniej nabytych zakażeń.

W 2017 r. PPIS brał udział w Kampanii „HCV Jestem Świadom” dotyczącej dystrybucji materiałów informacyjnych i edukacyjnych podwyższających świadomość społeczeństwa. Na terenie powiatu gliwickiego materiały przekazano do 14 placówek medycznych.

Ponadto w 2017 roku odnotowano na terenie powiatu gliwickiego przypadki zachorowań na wirusowe zapalenia wątroby typu A.

W zakresie zatruc pokarmowych i zakażeń pokarmowych dominującymi są zakażenia o etiologii wirusowej przede wszystkim zachorowania wywołane przez rotawirusy oraz biegunki i zakażenia jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu. Natomiast w zakresie bakteryjnych zatruc i zakażeń pokarmowych dominowały zakażenia wywołane przez odzwierzęce pałeczki z rodzaju *Salmonella* oraz laseczki *Clostridium difficile*.

Istotnym problemem w zakresie zatruc i zakażeń pokarmowych są zachorowania u dzieci do lat dwóch, a więc w przedziale wieku, w którym biegunki mogą mieć groźny przebieg prowadząc do ciężkiego odwodnienia oraz zaburzeń elektrolitowych.

Do zachorowań dochodzi niemal wyłącznie w środowisku domowym. Znaczący wpływ na kształtowanie zachowań prozdrowotnych na rzecz zwiększania higieny osobistej, otoczenia oraz higieny przygotowania posiłków ma oświata zdrowotna, a także propagowanie szczepień ochronnych małych dzieci przeciwko rotawirusom.

Na terenie powiatu gliwickiego stale prowadzony jest aktywny nadzór nad OPW. Nadzór polega na telefonicznym, cotygodniowym kontakcie z oddziałami neurologii ze szczególnym uwzględnieniem oddziałów neurologii dziecięcej a w przypadku podejrzenia zachorowania pobierania i przesyłania do badań laboratoryjnych w NIZP-PZH próbek kału. Od lat nie odnotowano żadnego przypadku zachorowania na OPW.

W związku z narastaniem zagrożenia dla zdrowia publicznego związanym ze stosowaniem nowych narkotyków tzw. dopalaczy PPIS w Gliwicach sprawuje bieżący nadzór nad zatruciami środkami zastępczymi. Na podstawie informacji przekazywanych

z placówek służby zdrowia sporządzane są dzienne i tygodniowe raporty o zatruciach, hospitalizacjach oraz zgonach spowodowanych środkami zastępczymi co pozwala na monitorowanie i możliwość szybkiego reagowania na wzrost liczby przypadków zatruc środkami zastępczymi. Na terenie powiatu gliwickiego w 2017 r. odnotowano 9 przypadków zatrucia dopalaczami.

Na poprawę zgłaszalności chorób zakaźnych niewątpliwie ma wpływ porozumienie ramowe zawarte pomiędzy ŚPWIS i Narodowym Funduszem Zdrowia (dalej: NFZ).

PPIS w Gliwicach co kwartał otrzymuje informacje, dotyczące liczby chorób zakaźnych zgłaszanych przez zakłady opieki zdrowotnej do NFZ. Powyższe dane są wnikliwie analizowane i porównywane z liczbą chorób zakaźnych zgłaszanych przez poszczególne zakłady opieki zdrowotnej do PSSE w Gliwicach.

W związku z powyższym, do kierowników poszczególnych zakładów opieki zdrowotnej w których stwierdzono niezgodności w liczbie chorób zakaźnych zgłoszonych do NFZ i PSSE w Gliwicach, wysłała się pisma wnoszące o sprostowanie powstałych nieścisłości.

Podsumowując

Z grupy chorób zakaźnych objętych w Polsce zgłaszaniem należy przede wszystkim zwrócić uwagę na sytuację epidemiologiczną chorób podlegających obowiązkowym szczepieniom ochronnym oraz chorób przenoszonych poprzez naruszenie ciągłości tkanek.

Korzystna sytuacja epidemiologiczna chorób zakaźnych nie zwalnia z konieczności systematycznego monitorowania zachorowań i prowadzenia aktywnego nadzoru epidemiologicznego nad tymi chorobami.

Pomyślna sytuacja może być utrzymana w przyszłości pod warunkiem:

- kontynuowania szczepień ochronnych
- realizacji programu eradykacji poliomyelitis i eliminacji odry
- zwrócenia uwagi na wczesne wykrywanie chorych i zakażonych, ich zgłaszanie i rejestracje umożliwiające szybkie podjęcie postępowania leczniczego i przeciw epidemicznego – zwłaszcza dotyczy to chorób rzadko występujących lub tych, które mogą być zawleczone do Polski

- zwiększenie dostępu do badań diagnostycznych – określenie czynnika etiologicznego choroby ma wpływ nie tylko na postępowanie terapeutyczne ale także na profilaktykę przeciwepidemiczną.

Jednostka chorobowa	Liczba zachorowań w 2017 r.	Zapadalność na 100 000 ludności w 2017 r.	Liczba zachorowań w 2016 r.	Zapadalność na 100 000 ludności w 2016 r.	Wzrost/spadek zapadalności
Grypa	17273	15488,3	6739	5999,98	+9488,3
Biegunki i zapalenia żołądkowo-jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu	270	242,1	185	164,71	+77,39
Wirusowe zakażenia jelitowe	121	108,5	65	57,87	+50,63
<i>Streptococcus pyogenes</i>	57	51,11	49	43,63	+7,48
Salmonelozy – zatrucia pokarmowe i zakażenia pozajelitowe	24	21,52	16	14,25	+7,27
WZW A	4	3,59	1	0,89	+2,7
ICH wywołan przez <i>Neisseria meningitidis</i>	1	0,89	0	0	+0,89
ICH wywołan przez <i>Streptococcus pneumoniae</i>	1	0,89	0	0	+0,89
Świnka	7	6,28	7	6,23	+0,05
WZW C	9	8,07	10	8,90	-0,83
Gruźlica	27	24,21	31	27,60	-3,39
Różyczka	0	0	4	3,56	-3,56

WZW B	4	3,59	11	9,79	-6,2
Inne Neuroinfekcje	4	3,59	12	10,68	-7,09
Borelioza	76	68,14	88	78,35	-10,21
Bakteryjne zakażenia jelitowe	62	55,59	74	65,88	-10,29
Krztusiec	2	1,79	15	13,36	-11,57
Płonica	61	54,7	82	73,00	-18,3
Ospa wietrzna	641	574,77	731	650,84	-76,07

tab.1 Liczba zachorowań oraz zapadalność na choroby zakaźne w latach 2017 i 2016 w powiecie gliwickim

Sytuacja epidemiologiczna w zakresie poszczególnych chorób zakaźnych

ZATRUCIA I ZAKAŻENIA POKARMOWE

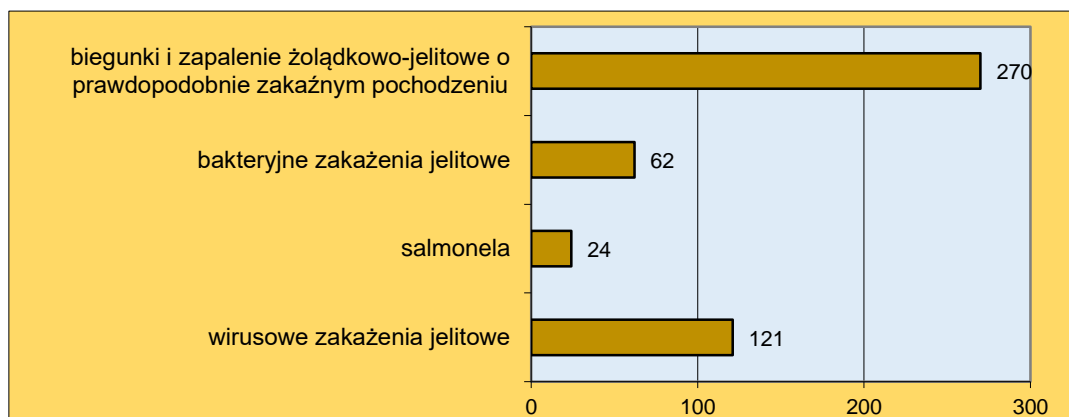
Zatrucia i zakażenia pokarmowe stanowią ważny wskaźnik stanu higieny żywności, zarówno jeśli chodzi o jej przygotowanie, transport, składowanie, jak i higienę przyrządzania i spożywania potraw. Mimo poprawy w tym zakresie obserwowanej w ostatnich latach nadal zatrucia i zakażenia pokarmowe stanowią poważny problem zdrowia publicznego. Dominują tutaj zatrucia pokarmowe i zakażenia żołądkowo – jelitowe oraz biegunki w tym wirusowe, bakteryjne i nie określone o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu [rys. nr 1].

Głównym problemem w zakresie bakteryjnych i wirusowych zatruc i zakażeń pokarmowych jest problem niedodiagnozowania. Laboratoryjne badania diagnostyczne są przeprowadzane głównie w sytuacji, gdy osoba chora jest hospitalizowana bądź leczona ambulatoryjnie, a objawy pomimo wdrożonego leczenia utrzymują się nadal. Natomiast osoby z nieżytem żołądkowo-jelitowym leczone ambulatoryjnie o łagodnym przebiegu przeważnie nie są kierowane na badania laboratoryjne kału.

W związku z powyższym ok. 55% wszystkich zatruc i zakażeń pokarmowych stanowią biegunki i zapalenie żołądkowo-jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu,

w których nie przeprowadzono odpowiednich badań diagnostycznych celem ustalenia etiologii zachorowania.

Rys.1. Liczba zachorowań na salmonellozy i inne bakteryjne i wirusowe zakażenia pokarmowe

Biegunki i zapalenie żołądkowo-jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu

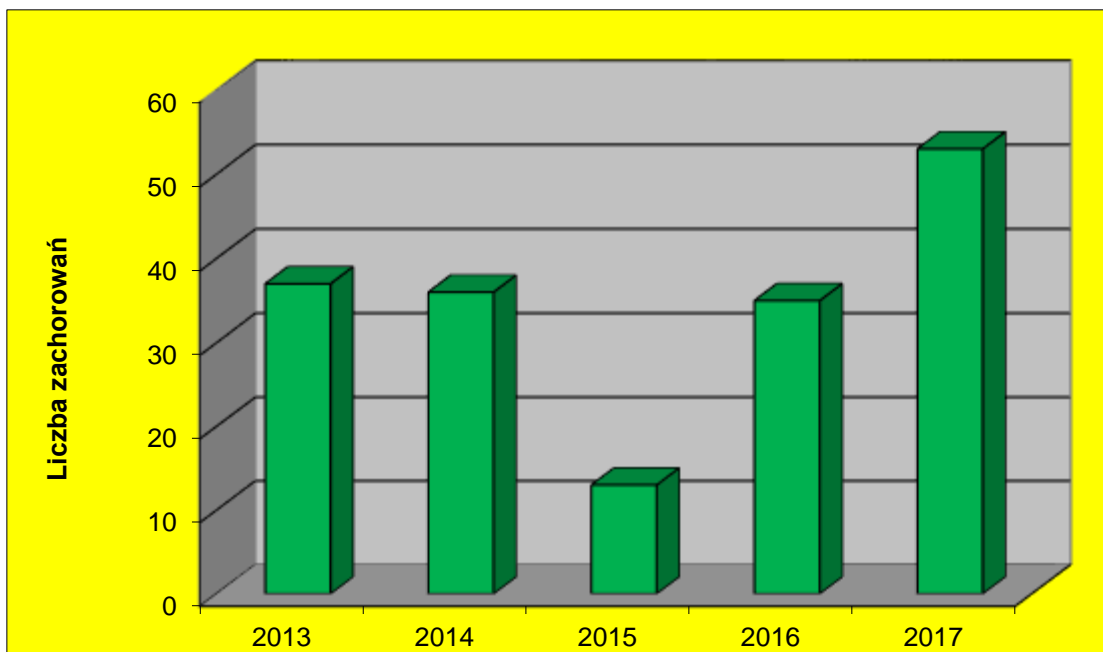
Biegunka, w szczególności u dzieci, może powodować poważne konsekwencje zdrowotne - odwodnienie organizmu i zaburzenia metaboliczne.

W **2017 r.** zarejestrowano **270** zachorowań, w tym **53** dzieci do lat dwóch. Spośród ogółu chorych hospitalizowano 23 osoby, w tym 14 dzieci do dwóch lat.

W **2016 r.** odnotowano **185** przypadków, w tym **35** dzieci do lat dwóch. Spośród ogółu zachorowań hospitalizowano 17 osób, w tym 9 dzieci do dwóch lat.

Na ogół zachorowania mają łagodny przebieg, o czym świadczy niewielki odsetek hospitalizacji, w związku z tym chorzy leczeni są ambulatoryjnie, a badania diagnostyczne nie są wykonywane.

Liczba zachorowań u dzieci do lat dwóch w 2017 uległa wzrostowi o ok. 66 %, co może świadczyć o niewystarczającej świadomości społeczeństwa w zakresie higieny i opieki nad dziećmi [rys. 2].

Rys.2. Liczba zachorowań na biegunki i zapalenie żołądkowo-jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu u dzieci do lat 2 w latach 2013-2017

Wirusowe i inne określone zakażenia jelitowe

Wirusowe zakażenia jelitowe w okresie niemowlęcym i wczesnodziecięcym objawiające się najczęściej w postaci ostrej biegunki, stanowią poważny problem epidemiologiczny i terapeutyczny. Głównym czynnikiem etiologicznym wirusowych infekcji jelitowych są zakażenia rotawirusowe. Rotawirusy zakażają głównie dzieci przed 5 rokiem życia nawet w krajach rozwiniętych, gdzie poziom higieny jest relatywnie wysoki. Infekcje rotawirusowe stanowią nie tylko poważny problem zdrowotny, ale również społeczno-ekonomiczny.

Ze względu na wysoką zapadalność koszty leczenia są wysokie, a choroba dziecka to nie tylko koszty medyczne, ale również absencja rodzica w pracy. Do rozwiązania problemu infekcji rotawirusowych mogłoby przyczynić się szersze stosowanie szczepień zalecanych przeciwko rotawirusom. W 2017 r. przeciwko rotawirusom zaszczepiono **383** dzieci.

W **2017 r.** odnotowano **121** zachorowań na wirusowe zakażenie jelitowe, w tym 52 dzieci do lat dwóch. Hospitalizowano 81 osób, w tym 45 dzieci do lat dwóch.

W **2016 r.** zarejestrowano **65** przypadków na wirusowe zakażenie jelitowe, w tym 12 dzieci do lat dwóch. Hospitalizowano 32 chorych, w tym 12 dzieci do lat dwóch.

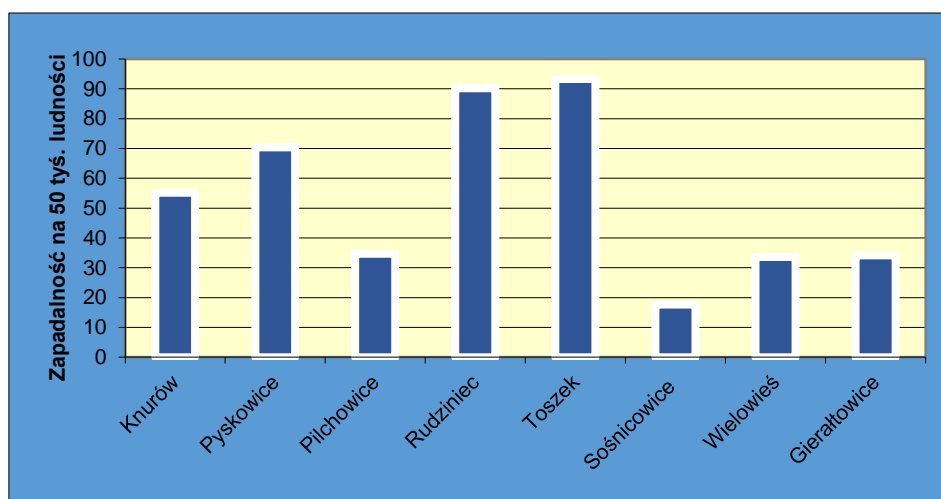
W **2017 r.** zarejestrowano **58** zachorowań wywołanych przez rotawirusy, **4** zachorowania przez norowirusy, **17** zachorowań spowodowanych przez adenowirusy, **42** zachorowania sklasyfikowano, jako wirusowe zakażenia jelitowe nieokreślone.

Zachorowania wywołane przez rotawirusy stanowią 48% wszystkich zachorowań i są najczęstszym powodem hospitalizacji.

Na wirusowe zakażenia jelitowe wywołane przez rotawirusy zachorowały dzieci, które nie były szczepione przeciwko rotawirusom. Nie odnotowano zachorowań u osób dorosłych.

Zachorowania na zakażenia wirusowe nieokreślone wystąpiły głównie u osób dorosłych leczonych ambulatoryjnie, u których nie wykonano badań diagnostycznych, a rozpoznanie postawiono na podstawie objawów klinicznych.

Najwyższą zapadalność na wirusowe i inne określone zakażenia jelitowe odnotowano w gminach Rudziniec i Toszek [Rys.3].

Rys. 3. Zapadalność na wirusowe i inne określone zakażenia jelitowe w 2017 r.

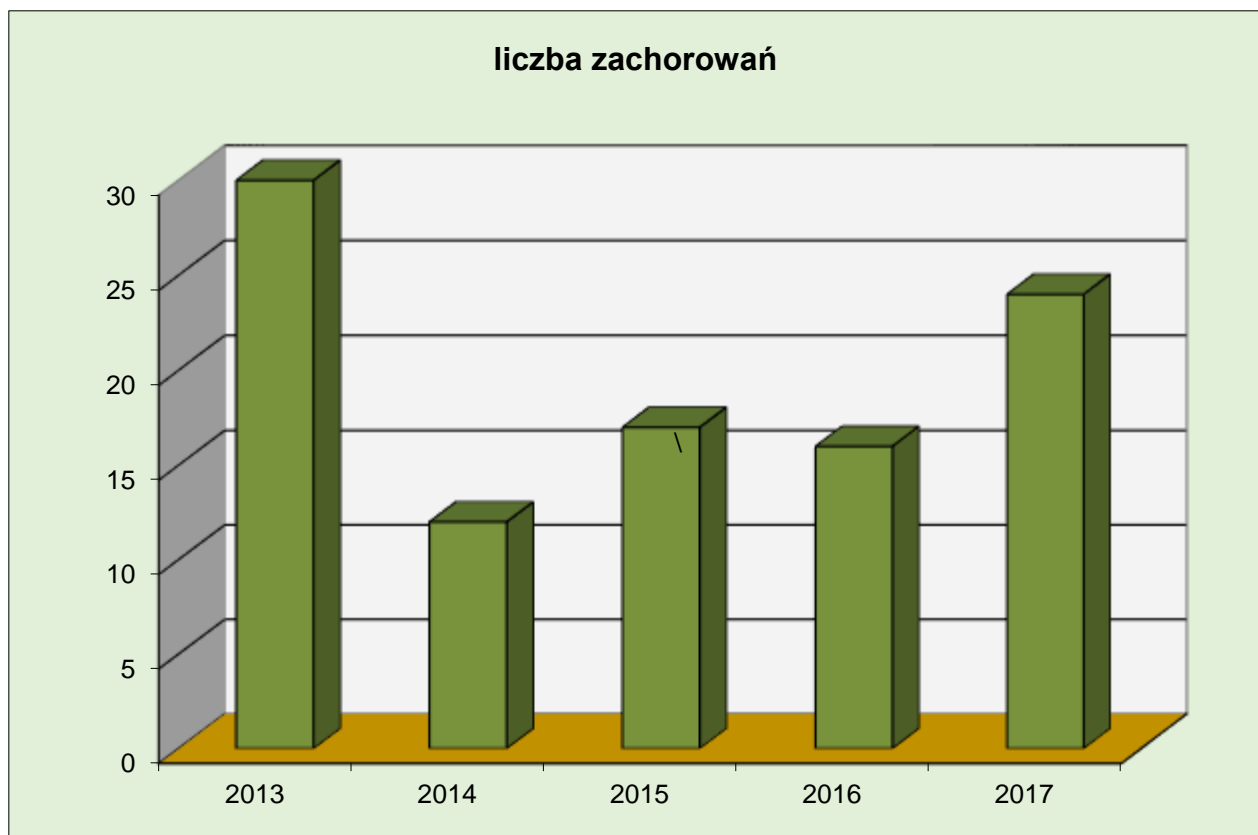
Salmonellozy

Salmonellozy są nadal najczęściej rejestrowaną jednostką chorobową wśród chorób bakteryjnych przebiegających z nieżytem żołądkowo-jelitowym.

Liczba zachorowań na salmonellozę uległa wzrostowi w porównaniu z rokiem ubiegłym [Rys.4].

W **2017 r.** odnotowano 24 przypadków zachorowań na salmonellozę. Hospitalizowano 19 osób.

W 2016 r. zarejestrowano 16 zachorowań na salmonellozę, w tym 1 przypadek salmonellozy pozajelitowej. Hospitalizowano 14 osób.

Rys.4. Liczba zachorowań na salmonellozę w latach 2013-2017

W 2017 r. nie odnotowano ognisk zbiorowego zatrucia pokarmowego.

Nadzorem epidemiologicznym objęto 71 osób ze styczności z chorymi. U 53 osób wykonano badania laboratoryjne kału w kierunku obecności pałeczek Salmonella.

U 3 osób stwierdzono bezobjawowe nosicielstwo.

Zapadalność u mężczyzn jest wyższa niż u kobiet.

Zachorowało 14 mężczyzn i 10 kobiet.

Największą zapadalność odnotowano u dzieci w grupie wiekowej od 0 do 4 roku życia.

Największą liczbę zachorowań zarejestrowano w gminach Knurów i w Pilchowie.

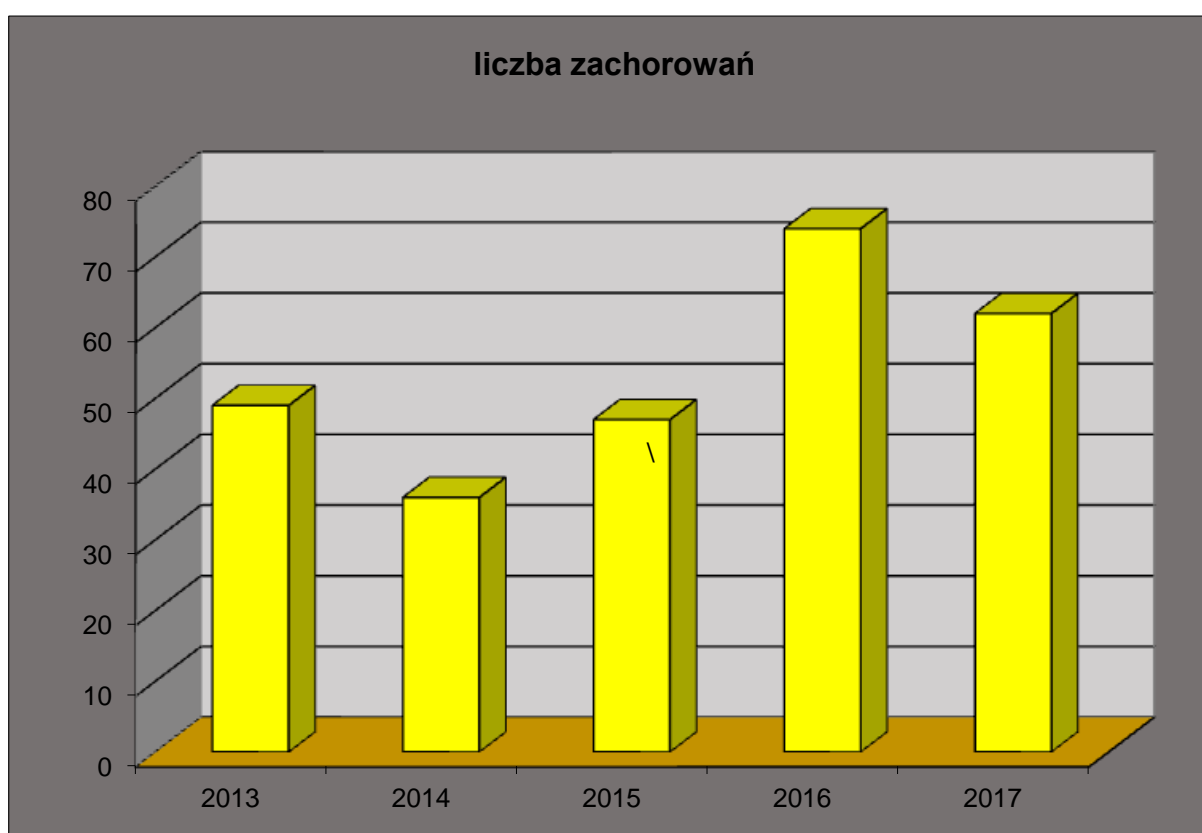
Podobnie jak w latach ubiegłych najczęstszym czynnikiem etiologicznym była *Salmonella* z gr *D enteritidis* - 88% wszystkich zachorowań na salmonellozy. Zachorowania wystąpiły w środowiskach rodzinno – domowych.

Przyczynami zachorowań były zaniedbania higieny i błędy związane z niewłaściwym przechowywaniem gotowych potraw, błędy technologiczne w przygotowywaniu posiłków i nie poddawaniu żywności odpowiedniej obróbce termicznej, a także nie przestrzeganie wymogów sanitarno- higienicznych.

Bakteryjne zakażenia jelitowe

Zapadalność na bakteryjne zakażenia pokarmowe wzrosła. Czynnikiem chorobotwórczym wywołującym najliczniejsze zachorowania było *Clostridium difficile*.

W **2017 r.** odnotowano **62** bakteryjne zakażenia pokarmowe, w tym 61 zakażeń wywołane przez *Clostridium difficile* oraz 1 zakażenie o nieokreślonej etiologii. Ogółem hospitalizowano 59 osób.

Rys. 5. Liczba zachorowań na bakteryjne zakażenia jelitowe w latach 2013-2017

W 2016 r. zarejestrowano 74 bakteryjne zakażenia pokarmowe, w tym 73 zakażenia wywołane przez *Clostridium difficile* oraz 1 zakażenie *E. coli*. Ogółem hospitalizowano 70 osób [Rys.5].

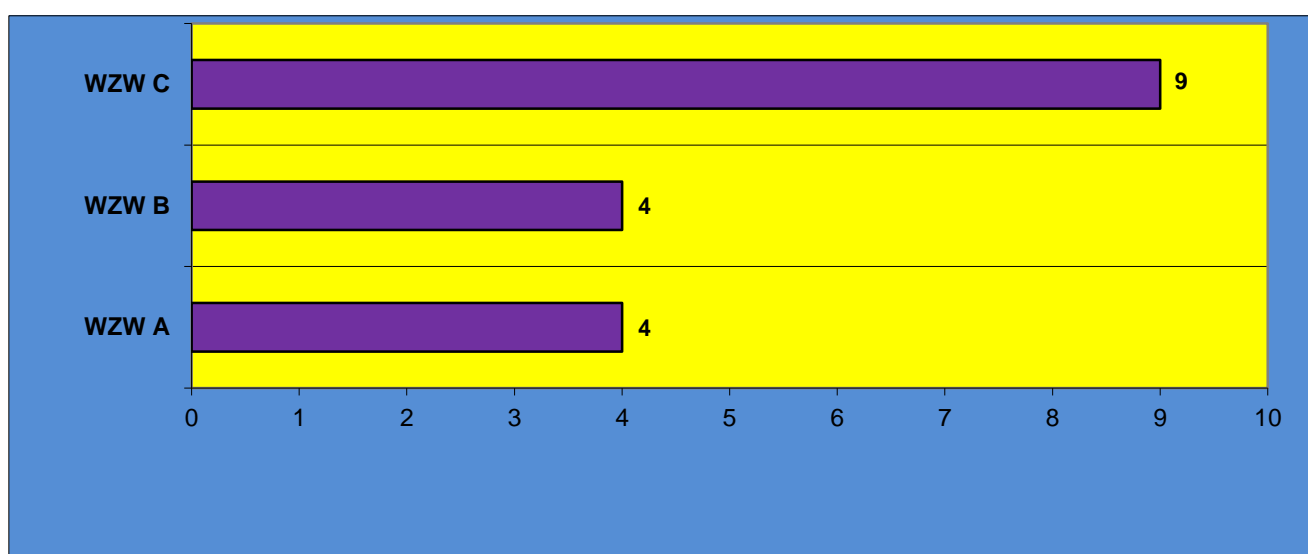
Clostridium difficile jest bakterią powszechnie występującą w środowisku. Kolonizacja tym patogenem jest szczególnie częsta w warunkach szpitalnych. Do wystąpienia choroby przyczynia się narażenie na czynniki ryzyka tj. hospitalizacja, antybiotykoterapia, wiek, obciążenie chorobami dodatkowymi.

Zachorowania wywołane przez *Clostridium difficile* wystąpiły wśród osób dorosłych, w szczególności zachorowania dominowały u chorych po 50 roku życia. W wyniku przeprowadzonych wywiadów epidemiologicznych z chorymi ustalono, że zakażenia nastąpiły wskutek długotrwałej hospitalizacji i antybiotykoterapii.

WIRUSOWE ZAPALENIE WĄTROBY

Ważny problem zdrowia publicznego stanowią wirusowe zapalenia wątroby. Ze względu na przewlekły charakter tych zakażeń liczba osób zakażonych wirusami zapalenia wątroby stanowi poważne zagrożenie dla zdrowia publicznego oraz narastający problem związany z leczeniem ciężkich powikłań.

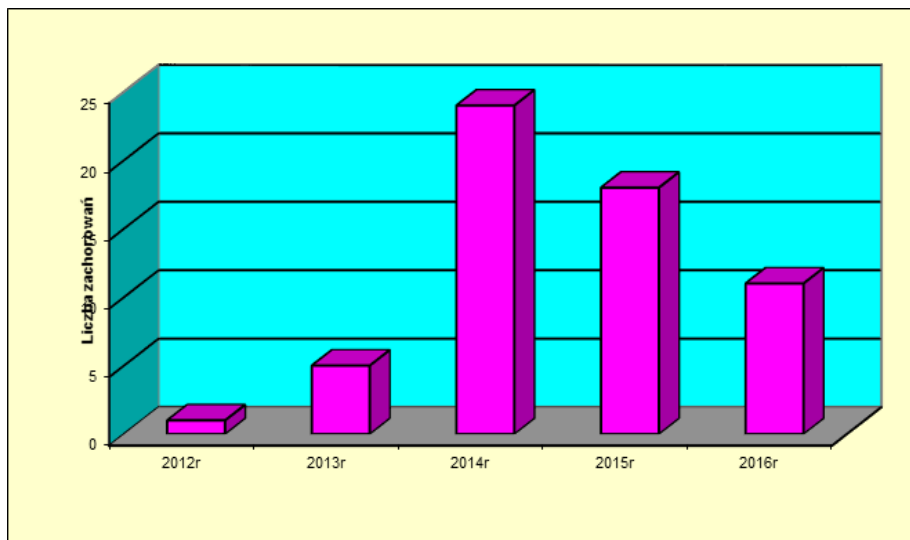
Spośród nich najpoważniejszy problem epidemiologiczny stanowi WZW typu C, przeciw któremu nie ma skutecznej szczepionki [Rys. 6].

Rys.6. Liczba zachorowań na WZW w 2017 r.

Wirusowe zapalenie wątroby typu B

W **2017 r.** zarejestrowano **4** przypadki, hospitalizowano 1 osobę. Nie odnotowano zachorowań ostrych. W **2016 r.** odnotowano **11** zachorowań, z czego 2 osoby hospitalizowano [Rys.7].

Rys. 7. Liczba zachorowań na WZW typu B w latach 2013-2017

Największą zapadalność odnotowano w grupie wiekowej 20-30 lat. Zachorowało 3 mężczyzn i 1 kobieta. Nie odnotowano zachorowań wśród dzieci, co jest efektem wprowadzonych obowiązkowych szczepień ochronnych przeciwko WZW typu B.

Spośród chorych 2 osoby zostały zaszczepione przeciwko WZW B.

U wszystkich osób zachorowania miały przebieg bezobjawowy.

Z przeprowadzonych wywiadów epidemiologicznych wynika, iż wszyscy chorzy poddani byli zabiegom medycznym związanym z naruszeniem ciągłości tkanek wykonanych w otwartych i zamkniętych zakładach opieki zdrowotnej, a jeden chory miał bezpośredni kontakt domowy z osobą chorą.

Ponadto u 1 chorego były wykonywane zabiegi niemedyczne tj. kolczykowanie, tatuaże.

Nie odnotowano zachorowań ostrych.

Wpływ na zapadalności na WZW B ma przede wszystkim wprowadzenie do Programu Szczepień Ochronnych obowiązkowych szczepień przeciwko WZW typu B.

Ze względu na wzrost liczby zachorowań nabywanych drogą pozamedyczną i styl życia.

Uzasadnionym jest również zalecanie szczepień ochronnych osobom nieszczepionym.

Wirusowe zapalenie wątroby typu C

Rejestrowane w 2017 r. zakażenia WZW C przebiegały w większości przypadków bezobjawowo. Jedynie u dwóch osób wystąpiły objawy chorobowe. Przebieg WZW typu C jest bardziej skryty niż inne typy wirusowego zapalenia wątroby. Wszystkie zarejestrowane zachorowania miały charakter przewlekły. Bezobjawowy i przewlekły charakter tej choroby powoduje, że chorzy zbyt późno trafiają pod opiekę medyczną, co może być przyczyną groźnych dla zdrowia powikłań w postaci marskości wątroby i pierwotnego raka wątroby.

Liczba zachorowań utrzymuje się na podobnym poziomie [Rys.8].

W **2017 r.** odnotowano **9** przypadków.

W **2016 r.** zarejestrowano **10** przypadków zachorowań.

Zapadalność jest nieco wyższa u kobiet. Zachorowało 6 kobiet i 3 mężczyzn.

Żadna z chorych osób nie wymagała hospitalizacji. Największą liczbę zachorowań zarejestrowano u osób w przedziale wiekowym 25-60 lat. Najwyższą zapadalność odnotowano w Knurowie. W przeważającej części nie udaje się ustalić czasu i okoliczności zakażenia. Z przeprowadzonych wywiadów epidemiologicznych wynika, iż u wszystkich osób dominującą drogą zakażenia były procedury medyczne związane z naruszeniem ciągłości tkanek.

W grupie osób młodych, oprócz narażenia medycznego, obserwuje się udział zachorowań nabytych przez narażenie na zakażenie drogą niemedyczną poprzez wykonywanie tatuaży, kolczykowanie (44% wszystkich zachorowań).

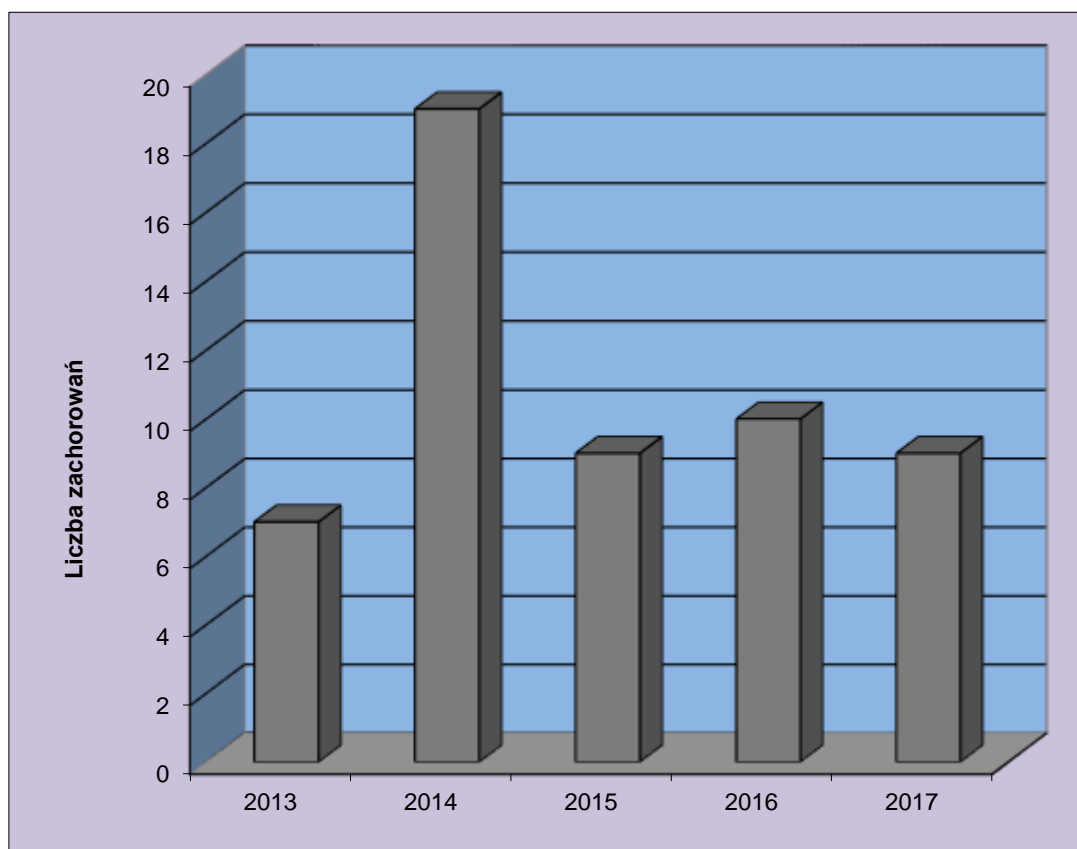
Odnotowano 2 zachorowania wśród pracowników służby zdrowia.

Wszystkie przypadki zostały rozpoznane na podstawie przeprowadzonych badań genetycznych potwierdzających obecność kwasu nukleinowego wirusa HCV.

Z uwagi na brak metod zapobiegania zakażeniom HCV w drodze szczepień ochronnych, szerzeniu się zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby typu C można zapobiec jedynie w drodze działań nieswoistych polegających na wdrożeniu i utrzymaniu wysokich standardów higieniczno-sanitarnych wykonywania świadczeń zdrowotnych oraz zabiegów o charakterze niemedyicznym przebiegających z naruszeniem ciągłości tkanek.

WZW typu C pozostaje poważnym problemem zdrowia publicznego, dlatego konieczne jest dalsze usprawnianie działań profilaktycznych, edukacyjnych zmierzających do poprawy bezpieczeństwa procedur medycznych i równoległe do poprawy wykrywania wcześniej nabytych zakażeń.

Rys.8. Liczba zachorowań na WZW typu C w latach 2013– 2017

Wirusowe zapalenie wątroby typu A

W **2017 r.** odnotowano **4** zachorowania na WZW typu A.

W **2016 r.** zarejestrowano **1** przypadek na WZW typu A.

Zachorowały 3 kobiety i 1 mężczyzna. U chorych wystąpiły: żółtaczka, odbarwiony kał, ciemny mocz, bóle brzucha, objawy dyspeptyczne, osłabienie i złe samopoczucie. Po kilkunastodniowej hospitalizacji w oddziałach zakaźnych chorych wypisano do domu w stanie dobrym. Nadzorem epidemiologicznym objęto 19 osoby ze styczości.

NEUROINFEKCJE I CHOROBY INWAZYJNE

Zakażenia ośrodkowego układu nerwowego stanowią istotny problem współczesnej medycyny. Zapalenia opon i mózgu, szczególnie bakteryjne są chorobami często zagrażającymi życiu i wiążą się z licznymi powikłaniami i następstwami pochorobowymi. Wczesna diagnostyka i tym samym prawidłowe leczenie farmakologiczne ma kluczowe znaczenie dla dalszych losów chorego.

W **2017 r.** zarejestrowano **5** zachorowań na zapalenie opon mózgowo rdzeniowych i mózgu, w tym **1** zachorowanie o etiologii bakteryjnej, **3** zachorowania o etiologii wirusowej i **1** zachorowanie o nie ustalonej etiologii.

W **2016 r.** odnotowano **12** zachorowań na zapalenie opon mózgowo rdzeniowych i mózgu, w tym **1** zachorowanie o etiologii bakteryjnej, **9** zachorowań o etiologii wirusowej i **2** zachorowania o nieustalonej etiologii.

Najwięcej zachorowań odnotowano w Knurowie. Etiologia wszystkich zachorowań została ustalona na podstawie badania ogólnego i mikrobiologicznego płynu mózgowo-rdzeniowego.

Infekcje wirusowe

Wirusowe zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych są najczęściej rozpoznawane na podstawie objawów klinicznych i badania płynu mózgowo-rdzeniowego. Potwierdzenia wirusologiczne wykonywane są rzadko, gdyż wymagają kosztownych badań.

Na wirusowe zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych i mózgu zachorowały 3 osoby sklasyfikowane, jako limfocytarne zapalenie opon mózgowych.

Zachorowały 2 kobiety i 1 mężczyzna.

2 zachorowania odnotowano w Pyskowicach i 1 na terenie Pilchowic.

Chorzy byli hospitalizowani w oddziałach neurologicznych. Wszyscy w stanie dobrym bez powikłań zostali wypisani do domu.

	2017		2016	
	Zapalenie opon	Zapalenie mózgu	Zapalenie opon	Zapalenie mózgu
Inne i nieokreślone	-	-	3	-
Limfocytarne	3	-	3	-
Opryszczkowe	-	-	1	2

Tab. 2. Zachorowania na wirusowe zapalenie opon i mózgu w latach 2016 i 2017

Infekcje bakteryjne

Bakteryjne zakażenia ośrodkowego układu nerwowego stanowią nadal istotny problem współczesnej medycyny. Pomimo postępów farmakoterapii i intensywnej opieki

	2017		2016	
	Zapalenie opon i lub mózgu	posocznica	Zapalenie opon i lub mózgu	posocznica
<i>E. coli</i>	-	-	1	-
<i>Neisseria meningitidis</i>	1	1	-	-
<i>Streptococcus pneumoniae</i>	-	1	-	-

Tab. 3. Zachorowania na bakteryjne zapalenie opon i mózgu/posocznice

medycznej, bakteryjne, ropne zapalenie opon i mózgu pozostają chorobami o niepewnym rokowaniu.

W wielu przypadkach dochodzi do wystąpienia trwałych, neurologicznych następstw pochorobowych.

Podstawowym badaniem w diagnostyce zakażeń bakteryjnych OUN jest posiew płynu mózgowo-rdzeniowego na podstawie, którego można określić rodzaj bakterii i wdrożyć odpowiednie, celowane leczenie.

Na bakteryjne zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych wywołane przez *Neisseria meningitidis* zachorował roczny chłopczyk zamieszkujący w gminie Wielowieś. U dziecka wystąpiła wysoka gorączka, infekcja górnych dróg oddechowych, drgawki oraz płaczliwość. Dziecko hospitalizowano w oddziale pediatrycznym. Po 14-dniowej hospitalizacji chłopca wypisano do domu w stanie ogólnym dobrym.

Na posocznicę wywołaną przez *Neisseria meningitidis* zachorowała 9-miesięczna dziewczynka zamieszkująca w Knurowie. U dziecka wystąpiła wysoka gorączka, wymioty, płaczliwość, sztywność karku oraz wysypka krwotoczna. Hospitalizowano je w oddziale pediatrycznym. Po kilkudniowej hospitalizacji dziecko wypisano do domu w stanie ogólnym dobrym.

Na posocznicę wywołaną przez *Streptococcus pneumoniae* zachorował 81-letni mężczyzna zamieszkujący w Knurowie, u którego wystąpiła wysoka gorączka, trudności w oddychaniu, osłabienie, brak apetytu. Mężczyznę hospitalizowano w oddziale neurologicznym. Chory zmarł z powodu zakażenia ogólnoustrojowego spowodowanego przez *Streptococcus pneumoniae*.

Spośród zarejestrowanych chorób inwazyjnych w **2017 r.** odnotowano **57** przypadków choroby wywołanej przez *Streptococcus pyogenes*. Były to zachorowania na różę, miały przebieg łagodny. 3 osoby wymagały leczenia szpitalnego. Wszystkie zachorowania zostały rozpoznane jedynie na podstawie objawów klinicznych bez potwierdzenia laboratoryjnego. W roku **2016** zarejestrowano **49** przypadki zachorowań na różę.

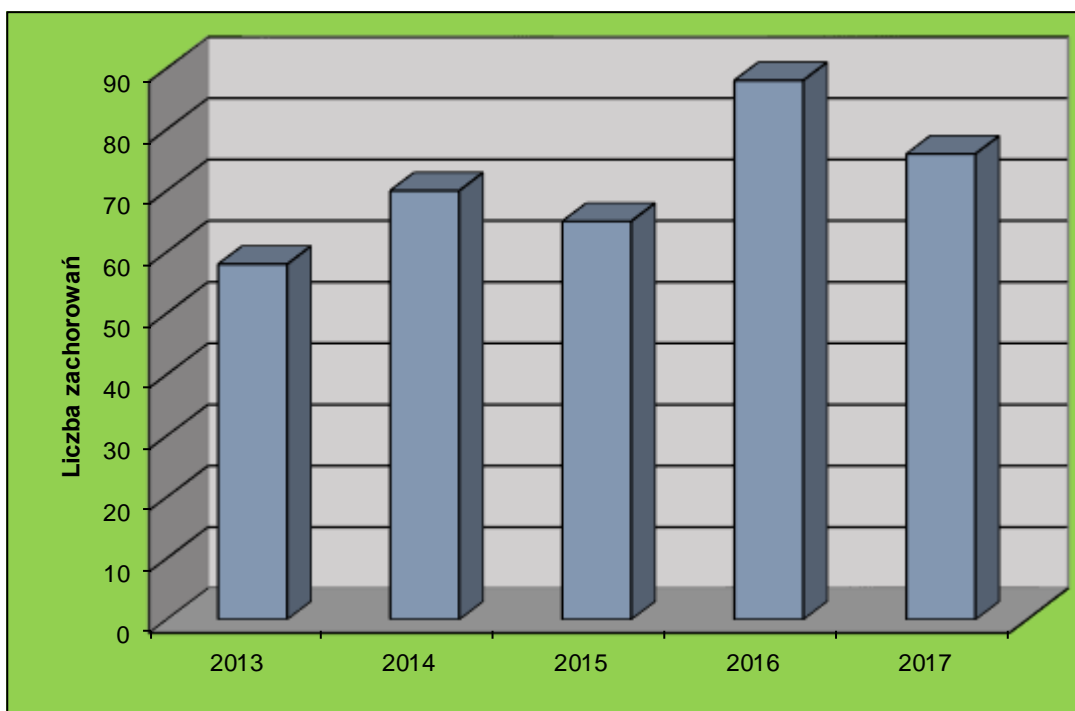
CHOROBA Z LYME

Borelioza stała się chorobą ogólnopolską. Jest odzwierzęcą wieloukładową chorobą zakaźną przenoszoną przez kleszcze. W Polsce zakażenia szerzą się w obszarach do tej pory nieendemicznych. Symptomatologia boreliozy jest zróżnicowana, dlatego istotnym czynnikiem mającym wpływ na rozpoznawalność boreliozy jest diagnostyka laboratoryjna. Przeciwno boreliozie nie ma szczepionki, co potęguje problem i skutecznie uniemożliwia szybkie jego opanowanie.

W 2017 r. odnotowano **76** przypadków boreliozy.

W 2016 r. zarejestrowano **88 przypadków** zachorowań na boreliozę

Zapadalność jest porównywalna z rokiem ubiegłym [Rys.9].

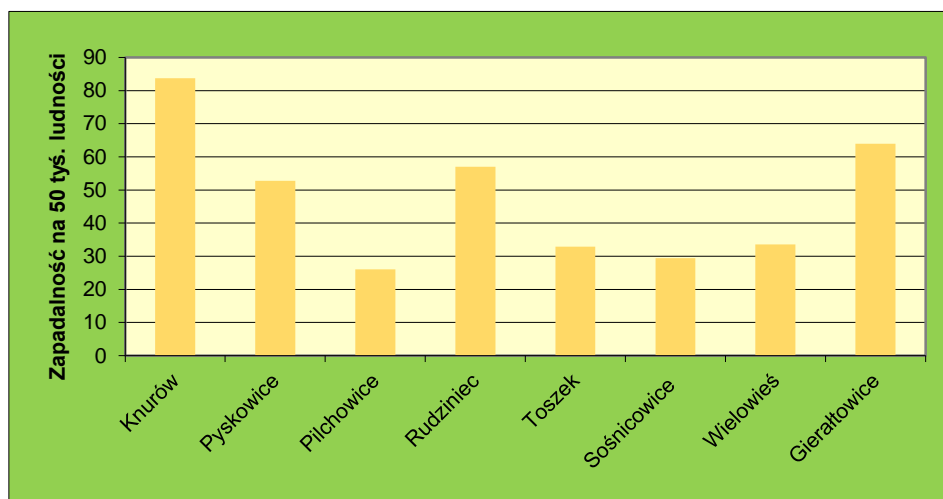

Rys.9. Liczba zachorowań na boreliozę w latach 2013-2017

W oddziałach chorób zakaźnych hospitalizowano 6 osób. Wszystkie osoby chore były poddane antybiotykoterapii. Zachorowania wystąpiły głównie u osób dorosłych, jednakże zanotowano 4 zachorowania u dzieci do 15 roku życia.

Największą zapadalność odnotowano w gminie Rudziniec, Gierałtowice oraz Knurówie [Rys.10].

Zapadalność na boreliozę jest porównywalna u kobiet jak i u mężczyzn. Zachorowało 39 mężczyzn i 37 kobiet.

Rys.10. Zapadalność zachorowań na boreliozę w poszczególnych gminach powiatu gliwickiego w 2017 r.

Z przeprowadzonych wywiadów epidemiologicznych wynika, iż częstym terenem ekspozycji są ogródki przydomowe, parki miejskie i alejki spacerowe. Najwięcej zachorowań odnotowano wśród rencistów i emerytów, co jest związane częstszym przebywaniem na terenach zielonych.

Najwięcej ukąszeń przez kleszcze dochodzi w miesiącach wiosennych i letnich. Wszystkie osoby chore poddane były antybiotykoterapii.

Przyczyny wzrostu zachorowalności należy upatrywać m.in. w stale zmieniającym się zasięgu geograficznym bytowania kleszczy, wydłużaniu okresu ich żerowania, zmianach klimatu, zmianach ekonomicznych i społecznych w otoczeniu ludzi. Istotną rolę odgrywają także migrujące zwierzęta przenoszące zakażone kleszcze.

Ponadto wzrost zachorowań może być wynikiem nie tylko rzeczywistego wzrostu zachorowań, ale również lepszej diagnostyki i wzrostu świadomości społeczeństwa.

Duża wilgotność występująca w miesiącach wiosennych i wysokie temperatury zimą niedostatecznie przetrzebiamą populację zakażonych kleszczy, co również może przyczynić się do wzrostu liczby zachorowań na boreliozę. Groźnymi dla ludzi są również nimfy, które również przenoszą krętki wywołujące boreliozę, a które nie są zauważalne gołym okiem.

GRUŻLICA

Gruźlica jest chorobą zakaźną, wielonarządową atakującą wszystkie narządy i tkanki ze szczególną predyspozycją do układu oddechowego.

Pomimo obowiązywania przepisów prawnych nakładających na osoby chore na gruźlicę obowiązek leczenia oraz obowiązek leczenia szpitalnego chorych na gruźlicę prątkującą istnieje poważny problem, jakim jest przerwanie przez chorego kontynuacji leczenia ambulatoryjnego po leczeniu szpitalnym.

Osoby, które przerwały leczenie stanowią poważne zagrożenie dla otoczenia, co tym samym prowadzi to do lekooporności, która utrudnia leczenie i może być przyczyną przedwczesnego zgonu.

W latach 2013-2017 zarejestrowano następującą liczbę chorych:

w roku 2013 - 26 osób

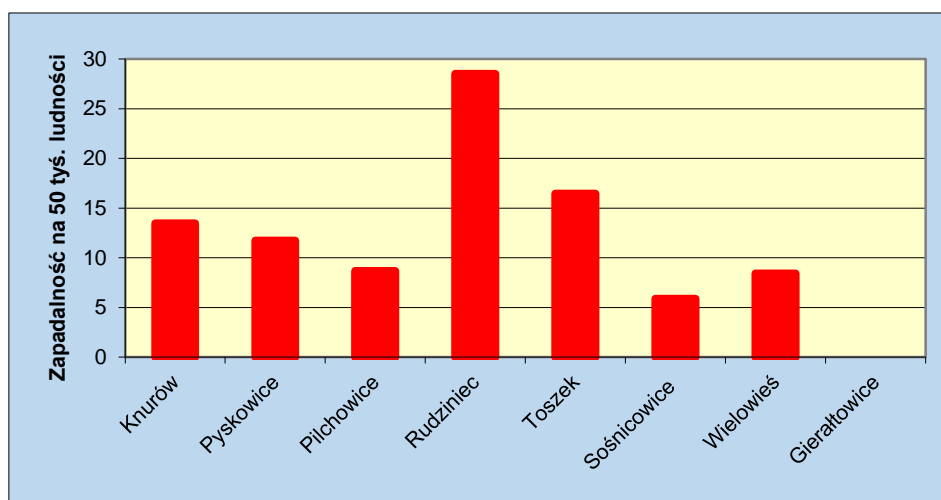
w roku 2014 – 29 osób

w roku 2015 – 38 osób

w roku 2016 – 31 osób

w roku 2017 – 27 osób

Zapadalność na gruźlicę nieznacznie spadła. Najwyższą zapadalność obserwuje się w gminie Toszek i Rudziniec [Rys. 11].

Rys. 11. Zapadalność na gruźlicę w powiecie gliwickim w 2017 r.

Zachorowało 21 mężczyzn i 6 kobiety. Czterokrotnie częściej chorują mężczyźni niż kobiety. Najczęściej chorują mężczyźni w wieku średnim i podeszłym. Większa zapadalność na gruźlicę wśród mężczyzn może wynikać z częstszego występowania

u mężczyzn czynników ryzyka reaktywacji gruźlicy. Takim czynnikiem jest m.in. palenie papierosów, alkohol i niehigieniczny tryb życia.

Wszystkich chorych hospitalizowano w oddziałach chorób płuc.

15% z wszystkich zachorowań to wznovy. Wznovy wystąpiły u osób wcześniej leczonych lekami przeciwprątkowymi, które przerwały leczenie i nie współpracowały z lekarzami i lekcewały zalecenia lekarskie.

90% wszystkich zachorowań stanowi gruźlica układu oddechowego. Odnotowano 1 zachorowanie na gruźlicę zlokalizowaną poza układem oddechowym była to gruźlica kości i stawów.

Osoby z kontaktu z chorym obejmowane są nadzorem epidemiologicznym i kierowane pod nadzór lekarski celem wykonania profilaktycznych badań. W 2017 r. pod nadzór lekarski celem wykonania profilaktycznych badań skierowano 30 osób.

Z powodu gruźlicy zmarła 1 osoba.

Zgon jest najczęstszą przyczyną zbyt późnego wykrycia choroby lub przerwania leczenia przez chorego, nie przyjmowanie środków farmakologicznych oraz braku współpracy chorego z lekarzem.

Zapadalność na gruźlicę wzrasta z wiekiem, najwyższą rejestruje się w przedziale wiekowym 50-70 lat. Zachorowania wystąpiły przeważnie u osób o niskim statusie społecznym, 52% przypadków wśród bezrobotnych, 48% odnotowano u osób pracujących i przebywających na rentach i emeryturach. Wśród osób czynnych zawodowo odnotowano zachorowania u osób pracujących fizycznie, które lekcewały swój stan zdrowia i objawy chorobowe.

CHOROBY WENERYCZNE

W roku **2017** nie zarejestrowano zachorowań na choroby weneryczne.

W roku **2016** odnotowano **1** przypadek zachorowania na kiłę, **1** przypadek rzeżączki.

CHOROBY WIEKU DZIECIĘCEGO

Do najczęściej rejestrowanych chorób wieku dziecięcego jest: ospa wietrzna, płonica, świnka, różyczka i krztusiec.

Najwięcej zachorowań odnotowano na ospę wietrzną, która stanowiła największy odsetek wśród wszystkich zarejestrowanych chorób wieku dziecięcego.

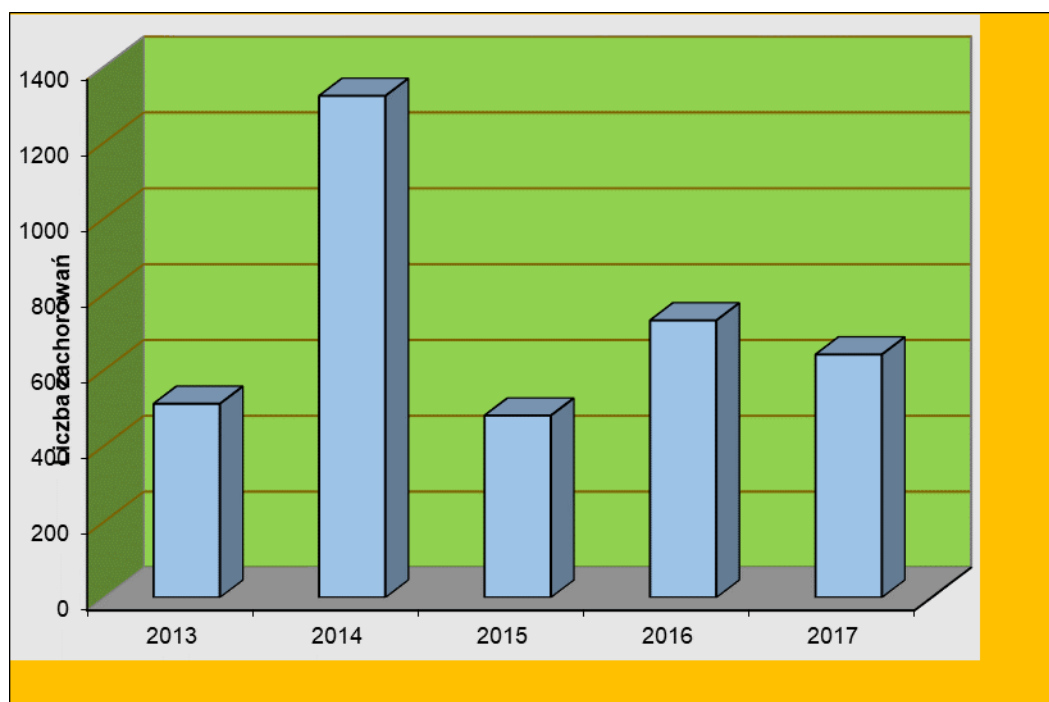
Ospa wietrzna

Ospa wietrzna jest ostrą chorobą zakaźną o bardzo wysokiej zaraźliwości. Z tego względu najbardziej podatną na zachorowanie populacją są dzieci zwłaszcza przebywające w zbiorowiskach np. przedszkolach i szkołach. Najwięcej zachorowań wystąpiło u dzieci i młodzieży do 15 r.ż. Od 2002 r. obowiązują zalecenia stosowania szczepień przeciw ospie wietrznej. Na terenie powiatu gliwickiego zaszczepiono **163** dzieci.

Szczepienia te nie są finansowane z budżetu państwa, a dość wysoki koszt szczepionki powoduje, że rodzice nie decydują się na szczepienie, z wyjątkiem dzieci z grup ryzyka oraz dzieci uczęszczających do żłobków.

W **2017 r.** odnotowano **641** przypadków ospy wietrznej.

W **2016 r.** zarejestrowano **731** zachorowań na ospę wietrzną.

Rys. 12. Liczba zachorowań na ospę wietrzną w latach 2013-2017

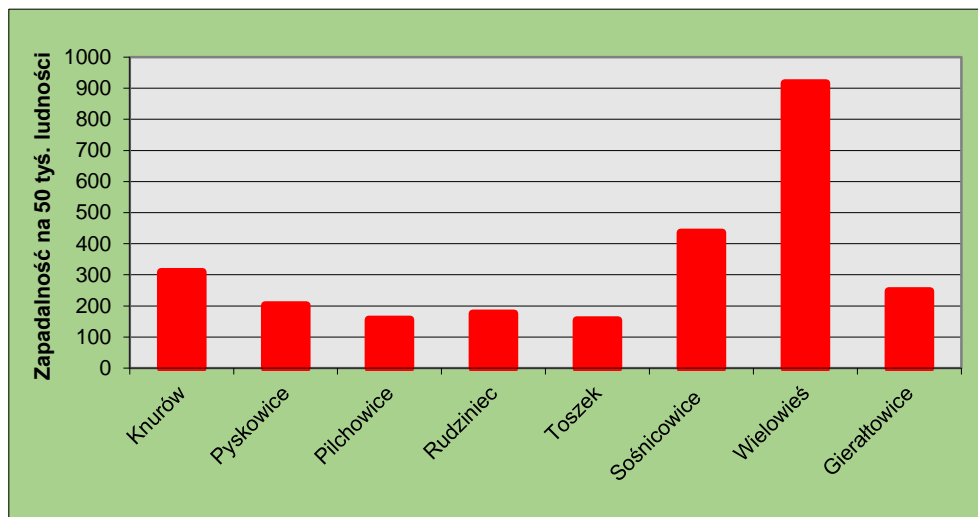
Nastąpił nieznaczny spadek zachorowań o ok. 12% [Rys. 12].

Przebiegały one łagodnie, nie odnotowano powikłań pochorobowych.

Najwięcej zachorowań odnotowano wśród dzieci w grupie wiekowej od 3 do 5 lat.

Zarejestrowano również zachorowania wśród osób dorosłych.

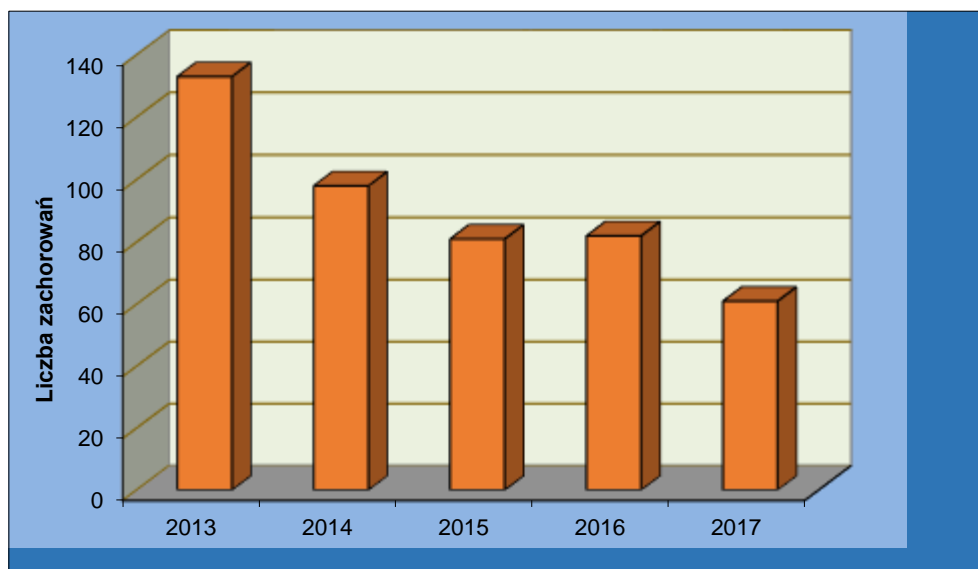
Wystąpiły u osób nie szczepionych przeciwko ospie. Spadek liczby zachorowań na ospę potwierdza okresowość epidemiczną tej choroby. Najwyższa zapadalność miała miejsce w gminie Wielowieś i Sośnicowice [Rys.13].

Rys. 13. Zapadalność na ospę wietrzną w powiecie gliwickim w 2017 r.

Płonica

Płonica jest chorobą bakteryjną, przeciwko, której nie ma szczepionki.

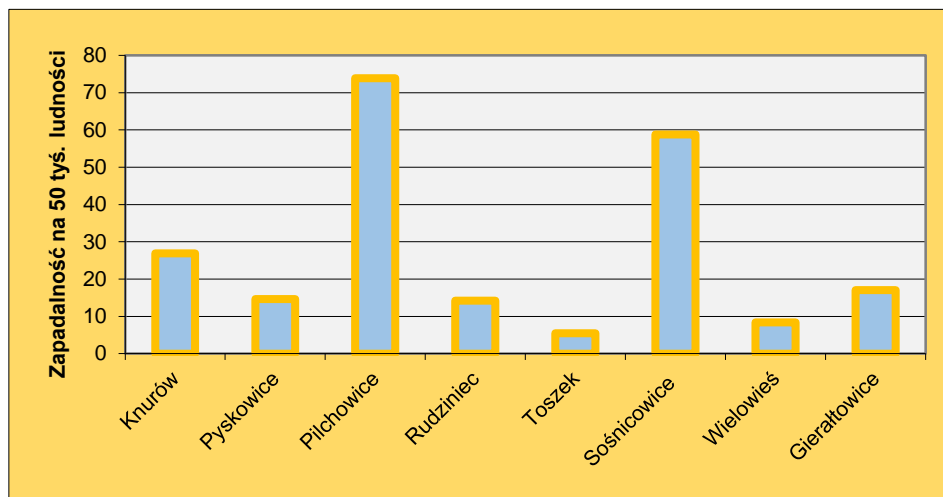
Rys. 14. Liczba zachorowań na płonicę w latach 2013-2017

W 2017 r. zarejestrowano 61 przypadków płonicy.

W 2016 r. odnotowano 82 zachorowania [Rys.14].

Zachorowania wystąpiły głównie u dzieci w wieku od 3 do 7 lat, uczęszczających do przedszkoli i szkół. Z powodu płonicy hospitalizowano 1 dziecko.

Najwyższą zapadalność odnotowano w gminie Pilchowice i Sośnicowice [Rys.15].

Rys. 15. Zapadalność na płonice w powiecie gliwickim w 2017

Odra, świnka i różyczka

Sytuacja epidemiologiczna odry, świnki i różyczki jest uwarunkowana poprzez prowadzone obowiązkowe szczepienia ochronne przeciw w/w chorobom.

Odra i różyczka zostały objęte przez WHO programem eliminacyjnym.

Wprowadzenie od 1975 r. szczepienia przeciw odrze, od 1988 r. szczepienia dziewczynek w 13 roku życia przeciw różyczce, od 2004 r. szczepienia szczepionką skojarzoną MMRII przeciw odrze, śwince i różyczce oraz od 2006 r. dawki przypominającej wraz z wysokim odsetkiem zaszczepienia dzieci spowodowało znaczny spadek zapadalności dzieci na w/w choroby [Rys.16].

Odra

W 2017 r. i 2016 r. nie odnotowano zachorowań na odrę.

Świnka

Zapadalność na świnkę w ostatnich 5-latach utrzymuje się na relatywnie niskim poziomie [Rys.16].

W roku **2017**, tak jak w roku poprzednim, zarejestrowano **7** zachorowań na świnkę.

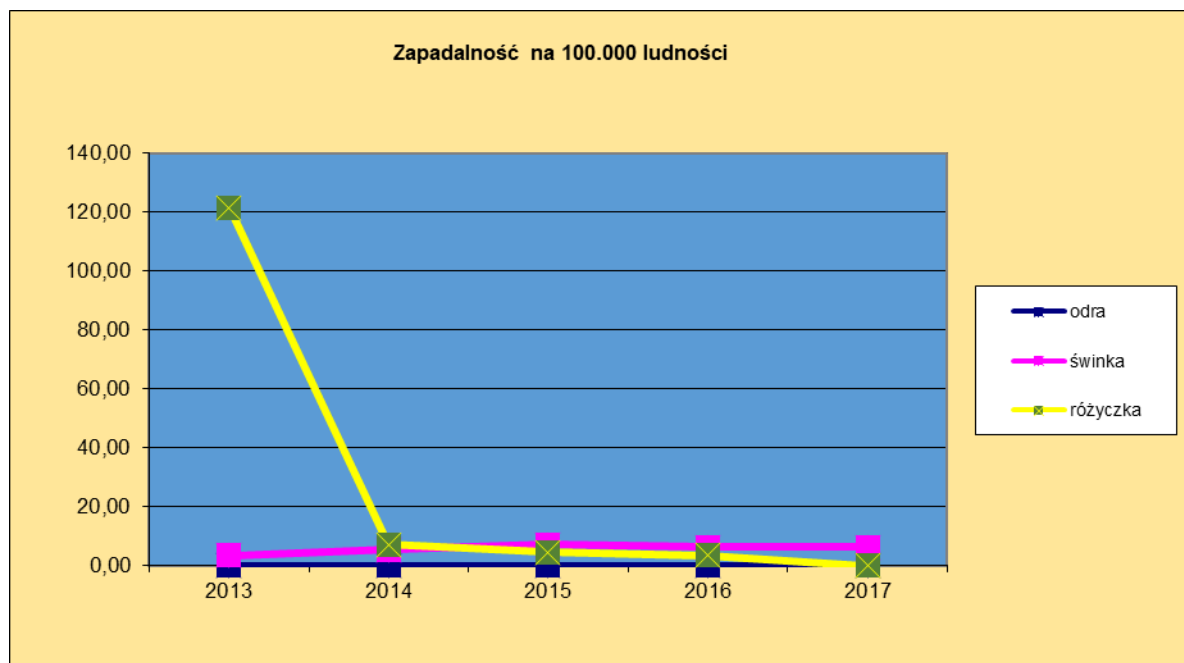
Zachorowały 2 kobiety i 5 mężczyzn. Zachorowania wystąpiły głównie u dzieci i młodzieży do 17 lat (6 zachorowań), jedno u 9-miesięcznego dziecka. Zachorowania odnotowano w gminie Knurów, Toszek, Sośnicowice oraz Gierałtowice.

Dwie osoby nie były zaszczepione przeciwko śwince, pozostałe osoby zostały zaszczepione przeciwko odrze, śwince i różyczce zgodnie z obowiązującym kalendarzem szczepień.

Różyczka

Od kilku lat obserwuje się tendencję spadkową zachorowań na różyczkę [Rys. 16].

W **2017 r.** nie odnotowano zachorowań, w **2016 r.** zarejestrowano **4** przypadki.

Rys.16. Zapadalność na odrę, świnkę i różyczkę w latach 2013-2017

Sytuację epidemiologiczną tych chorób określają systematycznie od lat prowadzone szczepienia ochronne, których wykonawstwo na terenie powiatu gliwickiego ocenia się, jako dobre.

Podanie wszystkich dawek szczepionki przeciwko błonicy, tężcowi i krztuścowi zgodnie z obowiązującym kalendarzem szczepień i utrzymanie wysokiego odsetka zaszczepienia przyczynia się do skutecznego zwalczania tych chorób.

W ostatnich pięciu latach nie odnotowano zachorowań na błonicę i tężec.

Krztusiec

Krztusiec jest bakteryjną chorobą zakaźną wywoływaną przez pałeczkę krztuśca *Bordetella pertusis*. Choroba przenosi się drogą oddechową i jest bardzo zaraźliwa, w szczególności dla osób nieuodpornionych. W przypadku krztuśca niezwykle istotnym zjawiskiem jest stopniowa utrata odporności u osób, które wcześniej ją już nabyły.

Sytuacja epidemiologiczna krztuśca na przestrzeni ostatnich lat uległa istotnym zmianom. Wysoki odsetek zachorowań na krztusiec dotyczy młodzieży nastoletniej oraz osób dorosłych. Najskuteczniejszą strategią zapobiegania zachorowaniom pozostaje realizacja szczepień zgodnie z obowiązującym kalendarzem szczepień.

W **2017 r.** zarejestrowano **2** zachorowania na krztusiec.

W **2016 r.** odnotowano **15** zachorowań.

Odnutowano spadek liczby zachorowań o 86%.

Zachorował 9-letni chłopiec i 38-letnia kobieta.

Chłopca zaszczepiono przeciwko krztuścowi zgodnie z obowiązującym Programem Szczepień Ochronnych.

Oba przypadki odnotowano w gminie Gierałtowie. Zachorowania zostały potwierdzone badaniami serologicznymi.

Zachorowania nie miały powiązania epidemiologicznego, nie odnotowano ognisk zachorowań.

GRYPA

Grypa i jej powikłania w układzie krążenia i oddychania powodują duże straty ekonomiczne, związane z absencją chorobową. Walka z grypą nie jest łatwa z uwagi na rozsianie źródeł zakażenia, występowanie postaci poronnych choroby oraz wysokiej zjadliwości wirusa.

Upowszechnienie szczepień przeciwko grypie umożliwia zmniejszenie szerzenia się zakażeń wirusem grypy, wpływając na obniżenie poziomu kosztów, jakie państwo ponosi w związku z leczeniem grypy, jej powikłań oraz na wynik absencji chorobowej pracowników w sezonie zwiększonej liczby zachorowań. Szczepienia przeciwko grypie nie tylko zmniejszają koszty ponoszone na jej leczenie, ale także korzystnie wpływają na zdrowie całej populacji.

Na terenie powiatu gliwickiego przeciwko grypie zaszczepiono **1808** osób.

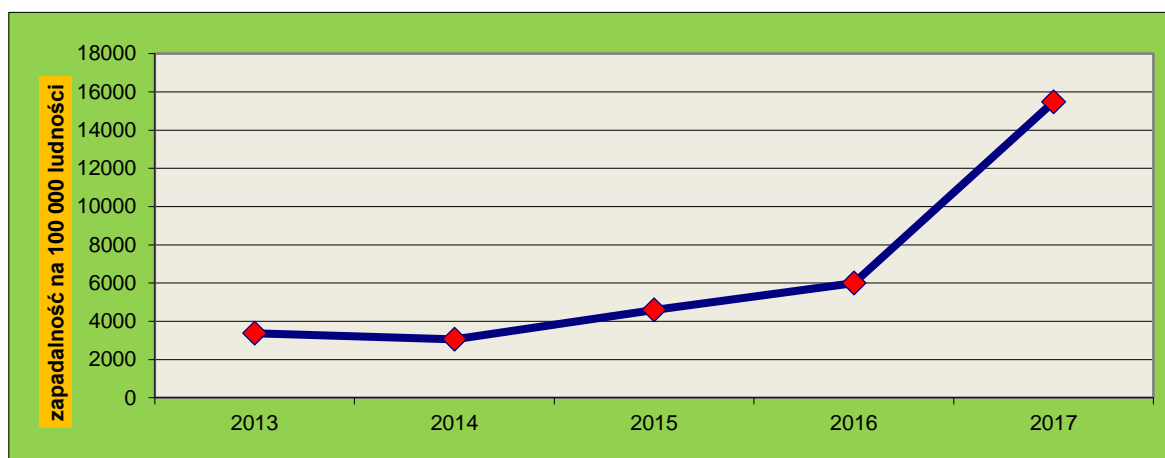
W **2017 r.** odnotowano **17273** zachorowań, w tym 8313 dzieci do lat 14 lat [Rys.17].

W **2016 r.** zarejestrowano **6736** zachorowań, w tym 3144 dzieci do lat 14 lat.

Najwyższą zapadalność odnotowano w Knurowie, Pyskowicach i Pilchowicach.

Wszystkie zachorowania były rozpoznane, jako zachorowania grypopodobne na podstawie objawów klinicznych bez potwierdzenia wirusologicznego.

Szczyt zachorowań na grypę przypada w miesiącach od listopada do marca.

Rys.17. Zapadalność na grypę w latach 2013-2017

Ocena w zakresie szczepień ochronnych

W 2017 roku PPIS w Gliwicach na terenie powiatu gliwickiego prowadził nadzór nad 29 punktami szczepień. Przeprowadzono 30 kontroli w zakresie realizacji szczepień ochronnych oraz 1 kontrolę interwencyjną w związku ze skargą dotyczącą Niepożądanego Odczynu Poszczepiennego (dalej: NOP).

W związku z niezachowaniem łańcucha chłodniczego podczas transportu preparatów szczepionkowych do 1 zakładu opieki zdrowotnej wystosowano wystąpienie obligujące kierownictwo w/w zakładu do przestrzegania i zapewnienia prawidłowych warunków łańcucha chłodniczego podczas transportu i przechowywania preparatów szczepionkowych.

Kontrole sanitarne nie wykazały nieprawidłowości w przedmiocie kontroli.

Szczepienia wykonywane są przez pielęgniarki posiadające kurs kwalifikacyjny w zakresie szczepień ochronnych. Przed szczepieniem badanie przeprowadza lekarz w punkcie szczepień i odnotowuje ten fakt w stosownej dokumentacji pacjenta. Dokumentacja medyczna prowadzona prawidłowo (karta uodpornienia, książeczka szczepień, historia choroby). Szczepienia wykonywane są wyłącznie sprzętem jednorazowego użytku, który przechowywany jest w sposób prawidłowy i zapewnia potrzeby zakładu opieki zdrowotnej. Wyposażenie punktu szczepień jest zgodne z obowiązującymi przepisami w tym zakresie. Po zużyciu sprzęt jest zabezpieczany i przekazywany do utylizacji firmie, z którą zakład opieki zdrowotnej zawarł stosowną umowę.

Nadzorowane placówki przestrzegają wymagań dotyczących zachowania warunków łańcucha chłodniczego. Transport szczepionek ze stacji sanitarno-epidemiologicznej odbywa się w termotorbach z wkładami chłodzącymi. Każdy punkt szczepień wyposażony jest w urządzenie chłodnicze służące do przechowywania preparatów szczepionkowych z termometrem do pomiaru temperatury. Część punktów szczepień posiada całodobowy elektroniczny monitoring temperatury w urządzeniach chłodniczych, co poprawia bezpieczeństwo przechowywania preparatów szczepionkowych. W punktach szczepień wykonuje się również szczepienia zalecane, niefinansowane z budżetu państwa, szczepionkami sprowadzonymi z hurtowni jak również dostarczonymi przez pacjenta. W takim wypadku osoba wykonująca szczepienie przed podaniem preparatu upewnia się, czy szczepionka była transportowana z zachowaniem łańcucha chłodniczego. Fakt ten odnotowuje się w dokumentacji pacjenta.

W placówkach wykonujących szczepienia ochronne opracowane są i stosowane procedury postępowania zapobiegające zakażeniom i chorobom zakaźnym związane z udzielaniem świadczeń zdrowotnych. Zakłady opieki zdrowotnej prowadzą rejestry dzieci i młodzieży przybyłych i wypisanych z punktu szczepień, na podstawie, których sporządzane są kwartalne sprawozdania z posiadanych przez świadczeniodawcę kart uodpornienia.

W PSSE w Gliwicach od 2012 r. funkcjonuje Elektroniczny System Nadzoru nad Dystrybucją Szczepionek, który został w 2013 r. zmodyfikowany w celu zapewnienia jednolitego obiegu dokumentacji dotyczącej realizacji szczepień ochronnych, usprawnienia obrotu szczepionkami zakupionymi do realizacji Programu Szczepień Ochronnych w Polsce (dalej: PSO).

Placówki rozliczają w systemie kwartalnym ilość zużytych szczepionek finansowanych z budżetu państwa, dystrybuowanych przez inspekcję sanitarną, a raz w roku przedkładają sprawozdanie z wykonanych szczepień ochronnych na druku Mz-54. Analiza roczna Mz-54 uwzględnia stan zaszczepienia przeciwko chorobom zakaźnym dzieci i młodzieży w poszczególnych rocznikach oraz szczepienia w grupach ryzyka i zalecane, niefinansowane z budżetu państwa.

W 2017 roku do PSO zostało wprowadzone szczepienie przeciwko *Streptococcus pneumoniae* u dzieci urodzonych od 01.01.2017 r.

Wykonawstwo szczepień u dzieci do 2 roku życia objętych opieką poradni dziecięcych na terenie działalności PSSE w powiecie gliwickim utrzymuje się na podobnym poziomie w stosunku do roku 2016. Szczepienie dzieci przeciwko odrze, śwince i różyczce w 13 miesiącu życia uległo spadkowi - o 4,56% w stosunku do roku ubiegłego. Szczepienie przypominające przeciwko błonicy, tężcowi i krztuścowi u dzieci w 6 roku życia uległo spadkowi - o 3,61% w stosunku do roku ubiegłego (Rys.17).

W 2017 roku wzrosła ilość rodziców kwestionujących zasadność stosowania szczepień ochronnych u dzieci. Wzrasta również ilość rodziców uchylających się od szczepień ochronnych na skutek dużej aktywności medialnej ruchów antyszczepionkowych.

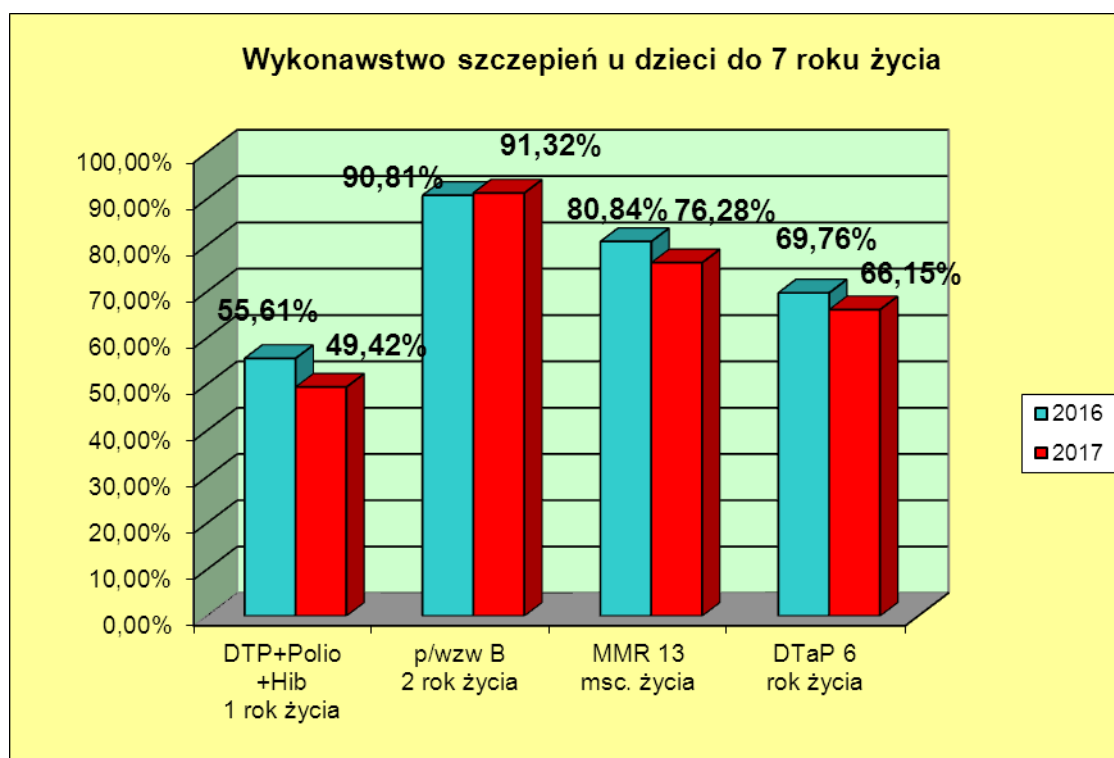
Część z rodziców wyraża obawy odnośnie przeprowadzania dużej ilości szczepień obowiązkowych u dzieci do 2 roku życia. Wśród przyczyn uchylania się od szczepień wymienia się lęk związany z wystąpieniem w przeszłości u osób z rodziny NOP.

W mniejszym stopniu, jako przyczynę uchylenia się od szczepień notuje się odrębność kulturową, etniczną czy religijną. Opóźnienia w stosunku do programu szczepień są spowodowane przeważnie czasowymi przeciwwskazaniami lekarskimi jak również decyzją rodziców o rozdzieleniu poszczególnych szczepień oraz przesuwaniu terminów szczepień, co skutkuje większą ilością wizyt w poradni w przeszłości u osób z rodziny NOP.

W mniejszym stopniu, jako przyczynę uchylenia się od szczepień notuje się odrębność kulturową, etniczną czy religijną.

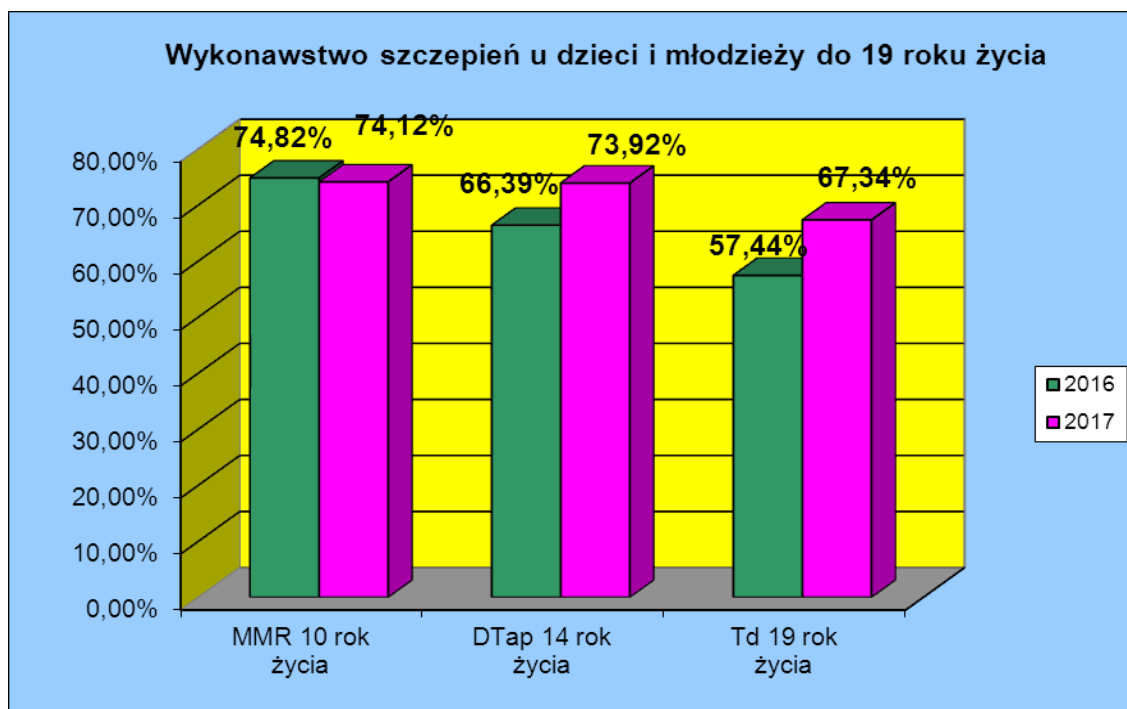
Na terenie powiatu gliwickiego władze samorządowe kontynuowały inicjatywę refundacji szczepień ochronnych *p/Neisseria meningitidis*, *p/Streptococcus pneumoniae* i przeciwko *p/wirusowi brodawczaka ludzkiego* wśród dzieci i młodzieży zamieszkałych na terenie powiatu.

Rys.17. Wykonawstwo szczepień u dzieci do 7 roku życia

Od momentu zmiany organizacji szczepień ochronnych polegającej na przeniesieniu realizacji szczepień ze szkół do zakładów opieki zdrowotnej odnotowuje się stały poziom wykonawstwa szczepień (Rys.18). W 2017 roku szczepienie p/błonicy i tężcowi w 19 roku znacznie wzrosło o 9,90%. Szczepienie dzieci w 10 roku życia przeciwko odrze, śwince i różyczce w porównaniu do roku poprzedniego uległo nieznacznemu spadkowi o 0,70%.

Szczepienie skojarzone p/błonicy, tężcowi i krztuścowi w 14 roku życia wykonano w 73,92%.

Rys.18. Wykonawstwo szczepień u dzieci i młodzieży do 19 roku życia

W 2017 roku uodporniono p/gruźlicy 98,92 % noworodków. Kontynuowano szczepienia p /wzw B pracowników służby zdrowia, osób z otoczenia nosicieli HBV, osób z przewlekłym zakażeniem HCV, osób dializowanych. W 2017 roku uodporniono p/wzw B 30 pracowników służby zdrowia.

Oprócz szczepień obowiązkowych przeprowadzано szczepienia profilaktyczne o charakterze zalecanym, co w znacznym stopniu przyczyniło się do zwiększenia odporności populacji.

Uodporniono ogółem:

- p/grypie 1808 osób
- p/wzw typu A 73 osoby
- p/kleszczowemu zapaleniu mózgu 57 osób
- p/*Streptococcus pneumoniae* 609 osób
- p/*Neisseria meningitidis* 299 osób
- p/rotawirusom 383 dzieci
- p/ospie wietrznej 163 osoby
- p/wirusowi brodawczaka ludzkiego 27 osób

- p/cholera 4 osoby
- p/durowi brzuszemu 32 osoby.

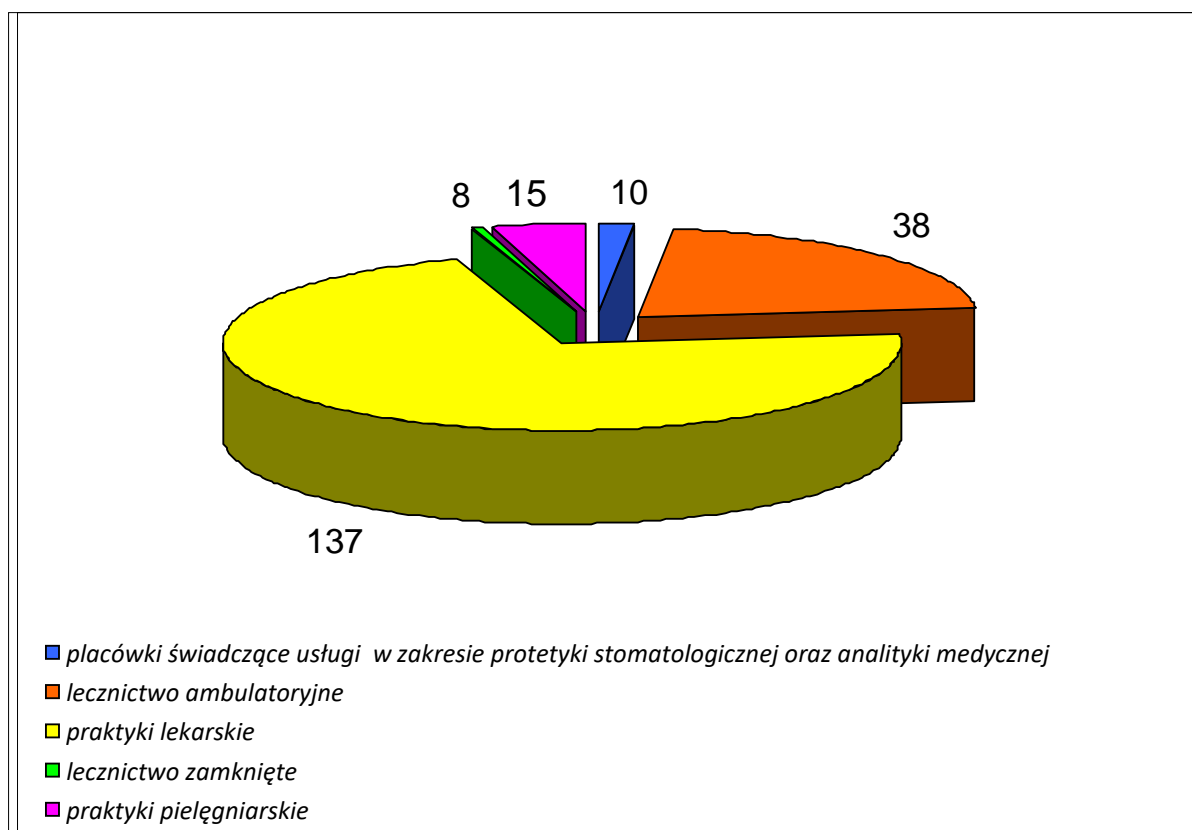
Profilaktycznie po zranieniu podano szczepionkę p/tężcowi 1071 osobom.

PSSE w Gliwicach prowadzi rejestr zgłoszeń NOP.

W roku 2017 zarejestrowano 17 zgłoszeń NOP, 1 o charakterze poważnym, pozostałe o charakterze łagodnym z pełnym powrotem do zdrowia. Większość odczynów miała postać odczynów miejscowych, niektóre w przebiegu z gorączką. Żaden NOP nie nastąpił w wyniku nieprawidłowego przechowywania lub błędnego podania szczepionki. W stosunku do roku poprzedniego ilość zgłoszeń odczynów poszczepiennych wzrosła.

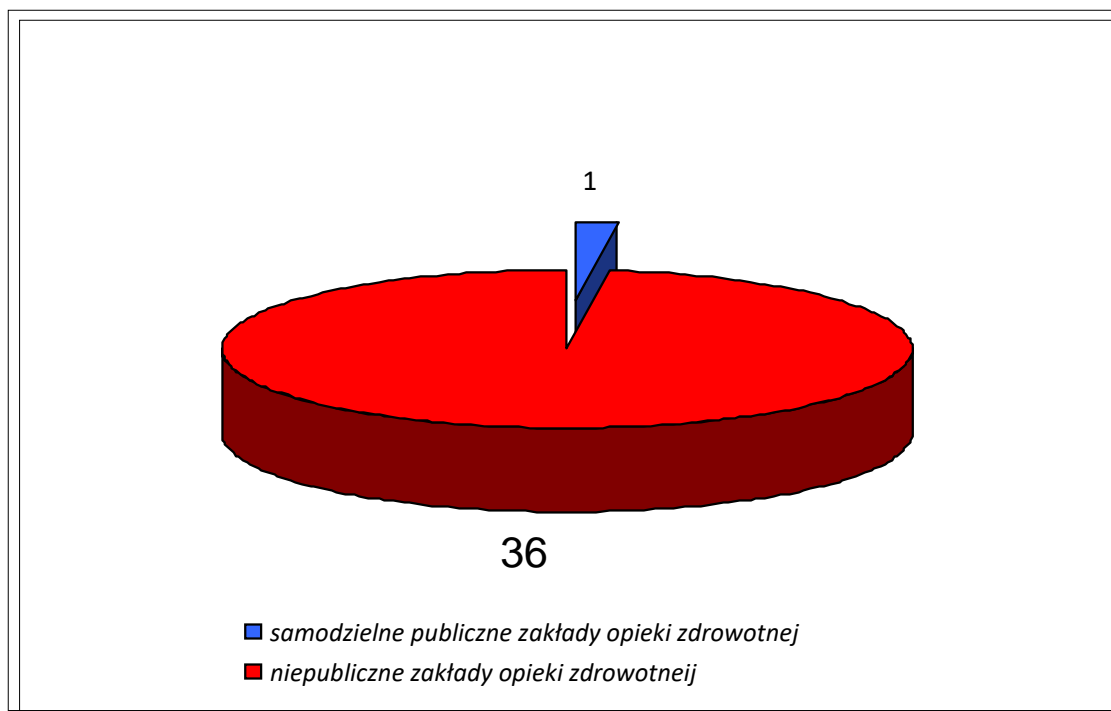
Ocena nadzoru sanitarnego nad placówkami ochrony zdrowia

W roku 2017 na terenie powiatu gliwickiego sprawowano nadzór sanitarny nad (Rys.19):

Rys.19. Placówki ochrony zdrowia działające na terenie powiatu gliwickiego

- 8 zakładami leczenia zamkniętego tj. 5 szpitalami z 1obiektem, 1 zakładem pielęgnacyjno-opiekuńczym, 1 zakładem opiekuńczo – leczniczym, 1 ośrodkiem leczenia uzależnień,
- 38 zakładami leczenia ambulatoryjnego wraz z 31 obiektami, 11 filiami, których dyrekcja mieści się poza terenem działalności PSSE Gliwice, w tym 1 zakład oraz 2 filie posiadają status publicznego zakładu opieki zdrowotnej (Rys.20),

Rys.20. Zakłady leczenia ambulatoryjnego powiatu gliwickiego

- 137 praktykami lekarskimi, w tym 49 indywidualnymi praktykami lekarskimi, 84 indywidualnymi specjalistycznymi praktykami lekarskimi, 4 grupowymi praktykami lekarskimi,
- 15 praktykami pielęgniarskimi,
- 10 placówkami świadczącymi usługi w zakresie protetyki stomatologicznej.

Lecznictwo zamknięte

W placówkach leczenia zamkniętego przeprowadzono 13 kontroli, w tym skontrolowano 3 szpitale wraz z 1 obiektem, zakład opiekuńczo-leczniczy oraz ośrodek leczenia uzależnień.

W ramach oceny stanu sanitarno-higienicznego tych podmiotów wydano dwie decyzje administracyjne. Termin realizacji zarządzeń decyzji wyznaczono do dnia 31.09.2017 r. (nakazy decyzji wykonano) oraz do 31.12.2017 r. (decyzja w trakcie realizacji), natomiast drugą decyzję wydano z terminem realizacji do dnia 30.03.2018 r.

Na negatywną ocenę placówek miały wpływ nieprawidłowości, m.in. niewłaściwy stan sanitarno – techniczny ścian, sufitów i podłóg, brak zgłaszalności ognisk epidemicznych, brak wdrożenia i weryfikacji oraz dostosowania do stanu faktycznego i procedur.

W skontrolowanych podmiotach leczniczych stwierdzono prawidłowe postępowanie z narzędziami i materiałami sterylnymi, bielizną czystą i brudną oraz odpadami medycznymi zgodne z wdrożonymi i obowiązującymi w zakładzie procedurami. Dokumentacja z prowadzonych wewnętrznych kontroli procesów sterylizacji prowadzona jest prawidłowo i na bieżąco. Zaopatrzenie w sprzęt jednorazowego użycia, indywidualne środki ochrony osobistej, preparaty dezynfekcyjne w ilości i asortymencie pokrywającym bieżące potrzeby zakładu.

W ramach przeprowadzonych kontroli działalności zespołów i komitetów ds. zakażeń szpitalnych stwierdzono, że prowadzone jest aktywne monitorowanie i rejestracja zakażeń zakładowych oraz drobnoustrojów alarmowych. Personel medyczny wchodzący w skład zespołu podnosi swoje kwalifikacje w ramach specjalistycznych kursów i szkoleń zewnętrznych, prowadzi szkolenia wewnętrzne dla pracowników poszczególnych komórek organizacyjnych zakładu w zakresie zasad, praktyk i metod kontroli zakażeń zakładowych oraz nadzoruje przestrzeganie opracowanych i wdrożonych procedur zapewniających ochronę przed zakażeniami.

W 2017 r. w podmiotach leczniczych udzielających stacjonarnych i całodobowych świadczeń zdrowotnych nie odnotowano wystąpienia ogniska epidemicznego.

Przeprowadzono kontrole tematyczne w pomieszczeniach oddziału noworodków, oddziału ginekologiczno-położniczego oraz traktu porodowego jednego ze szpitali. W trakcie kontroli sprawdzano m.in. stan techniczny pomieszczeń, zaopatrzenie w materiały i sprzęt sterylny, zaopatrzenie w zestawy do pielęgnacji noworodków, ilość środków dezynfekcyjnych, w tym środków do przeprowadzania zabiegów Credego, zaopatrzenie oddziału w laktatory, sprzęt do mierzenia ciepłoty ciała noworodków, dostępność środków ochrony osobistej. Sprawdzono także postępowanie personelu medycznego z obowiązującymi i wdrożonymi procedurami, w tym procedury kąpieli noworodka, dekontaminacji inkubatorów, postępowania z laktatorami.

W jednym ze szpitali przeprowadzono kontrolę tematyczną w zakresie wypełniania obowiązku zgłaszania zachorowania na grypę i zachorowania grypopodobne. W wyniku przeprowadzonej kontroli wezwano dyrekcję szpitala do podjęcia konstruktywnych działań

celem wzmożenia nadzoru nad zgłaszalnością zachorowań na grypę i schorzenia grypopodobne.

W jednym szpitalu funkcjonuje centralna sterylizatornia, która nie spełnia wymagań określonych rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 26 czerwca 2012 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą (Dz. U. z 2012 r.poz. 739). Cztery szpitale mają podpisaną umowę na sterylizację z zakładem posiadającym system zarządzania, jakością ISO.

W zakładach opieki zdrowotnej zamkniętej zainstalowane są 4 autoklawy parowe.

Przyjęto i rozpatrzono 1 interwencję, dotyczącą nieprawidłowego stanu higieniczno-sanitarnego pomieszczeń zakładu opiekuńczo-leczniczego. Interwencja uznana za zasadną, w trakcie rozpatrywania.

W placówkach lecznictwa zamkniętego prowadzone są nadal prace remontowo-modernizacyjne związane z dostosowaniem pomieszczeń do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 czerwca 2012 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą (Dz. U. z 2012 r. poz. 739), termin realizacji programów dostosowania upływa z dniem 31.12.2017 r.

Lecznictwo ambulatoryjne

W przedsiębiorstwach podmiotów leczniczych przeprowadzono 66 kontroli. W wyniku przeprowadzonych kontroli wydano 1 decyzję administracyjną nakazującą poprawę stanu technicznego pomieszczeń zakładu, z terminem realizacji do dnia 30.09.2018 r.

W placówkach leczniczych prowadzone są prace remontowo-modernizacyjne związane z dostosowaniem pomieszczeń do wymagań wyżej cytowanego rozporządzenia.

Przeprowadzono 1 kontrolę tematyczną w zakresie wypełniania obowiązku zgłaszania zachorowania na grypę i zachorowania grypopodobne. W wyniku przeprowadzonej kontroli wezwano dyrekcję podmiotu leczniczego do podjęcia konstruktywnych działań

celem wzmożenia nadzoru nad zgłaszalnością zachorowań na grypę i schorzenia grypopodobne.

W zakładach zainstalowanych jest 29 autoklawów parowych, 16 zakładów posiada podpisaną umowę z jednostką świadczącą usługi w zakresie sterylizacji, natomiast w pozostałych zakładach stosowany jest sprzęt jednorazowego użycia. W roku 2017 w zakładach leczenia ambulatoryjnego przeprowadzono kontrole dokumentacji z prowadzonych wewnętrznych kontroli procesów sterylizacji. Dokumentacja prowadzona jest prawidłowo i na bieżąco. Zakłady dysponowały wystarczającą ilością środków dezynfekcyjnych stosowanych zgodnie z zaleceniami producenta, sprzętu jednorazowego użycia oraz środków ochrony osobistej.

Przyjęto i rozpatrzono dwa wnioski o interwencje. Pierwsza dotyczyła niewywiązywania się z obowiązku zgłaszania niepożądanych odczynów poszczepiennych przez lekarza prowadzącego. W wyniku przeprowadzonej kontroli uznano interwencję za niezasadną.

Kolejna interwencja dotyczyła nieprawidłowego sposobu poboru materiału biologicznego do badań, interwencję uznano za zasadną. Dyrekcja podmiotu leczniczego niezwłocznie podjęła działania mające na celu usunięcie stwierdzonych w trakcie kontroli nieprawidłowości.

Praktyki lekarskie, pielęgniarskie oraz inne usługowe obiekty medyczne

W 2017 roku przeprowadzono 5 kontroli, w wyniku, których nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie oceny stanu sanitarno – higienicznego pomieszczeń praktyk.

W praktykach lekarskich zabiegowych zainstalowanych jest 29 autoklawów parowych, 16 praktyk ma podpisaną umowę w zakresie sterylizacji z innym podmiotem świadczącym usługi w tym zakresie, a pozostałe praktyki korzystają ze sprzętu jednorazowego użycia.

Dokumentacja w zakresie wewnętrznych kontroli procesów sterylizacji prowadzona jest prawidłowo i na bieżąco. Zaopatrzenie w sprzęt jednorazowego użycia w ilości i asortymencie pokrywającym zapotrzebowanie gabinetów. Stwierdzono dostateczną ilość i rodzaj preparatów dezynfekcyjnych.

Wnioski końcowe

2017 roku w porównaniu z rokiem poprzednim stwierdzono znaczną poprawę stanu sanitarno – technicznego wielu obiektów. Uzyskano ją w dużej mierze poprzez realizację zadań ujętych w programach dostosowawczych, a także zakup nowego, coraz nowocześniejszego sprzętu medycznego.

**OCENA STANU SANITARNO-HIGIENICZNEGO
W ZAKŁADACH PRACY NA TERENIE POWIATU
GLIWICKIEGO za 2017 rok**

Człowiek poddany jest ciągłemu działaniu czynników o różnym charakterze i pochodzeniu, nie zawsze korzystnych dla jego zdrowia. Czynności związane z wykonywaniem określonej pracy mogą wpływać na powstanie zagrożeń w środowisku pracy. Higiena Pracy powstaje i rozwija się w celu ochrony zdrowia i dobrego samopoczucia człowieka podczas wykonywanej pracy.

Podstawowym zadaniem Sekcji Higieny Pracy jest rozpoznawanie zagrożeń zdrowotnych w środowisku pracy, utrzymanie należytego stanu higienicznego w zakładach pracy oraz zapobieganie chorobom zawodowym.

Pracownicy Sekcji Higieny Pracy, sprawują nadzór nad stanem bezpieczeństwa i higieny pracy na stanowiskach pracy w nadzorowanych zakładach, niebezpiecznymi substancjami i mieszaninami chemicznymi stosowanymi w działalności zawodowej, środkami biobójczymi, detergentami, czynnikami rakotwórczymi i mutagennymi, szkodliwymi czynnikami biologicznymi w środowisku pracy.

Na terenie powiatu gliwickiego, nadzorem sanitarnym objętych jest 221 zakładów pracy różnych branż, w których zatrudnionych jest 11 526 pracowników.

W 2017 r. skontrolowano 50 zakładów pracy, zatrudniających 5 026 pracowników.

Przeprowadzono 66 kontroli.

Na stwierdzone uchybienia wydano 17 decyzji administracyjnych oraz 16 decyzji płatniczych.

W 2017 r. pracownicy Sekcji Higieny Pracy PSSE Gliwice przeprowadzili 66 kontroli w zakładach różnych branż, zlokalizowanych na terenie Powiatu Gliwickiego.

Przeprowadzono kontrole m.in. w zakresie:

L.p.	Zakres kontroli	Liczba kontroli	Decyzje
1.	Kontrole w zakresie substancji chemicznych i ich mieszanin.	29	1
2.	Kontrole w zakresie szkodliwych czynników biologicznych	14	0
3.	Kontrole w zakresie oceny warunków bezpieczeństwa i higieny pracy na stanowiskach pracy.	32	12
4.	Kontrole w zakresie oceny realizacji wymogów w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy związanej z występowaniem w miejscu pracy czynników chemicznych	13	2
5.	Kontrole w zakresie oceny realizacji wymogów w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy pracach związanych z narażeniem na hałas i drgania mechaniczne.	4	0
6.	Kontrole w zakresie wprowadzania do obrotu substancji chemicznych w ich postaci własnej, jako składników mieszanin lub w wyrobach	3	0
7.	Kontrole w zakładach opieki zdrowotnej	4	1

W 3 zakładach opieki zdrowotnej przeprowadzono 4 kontrole, w wyniku których w 1 zakładzie pracodawca został zobowiązany decyzją administracyjną do zapewnienia właściwego stanu sanitarno higienicznego pomieszczeń pracy oraz pomieszczenia szatni pracowniczej. Decyzja została wykonana. Ponadto w 2 zakładach opieki zdrowotnej przeprowadzono kontrolę w zakresie oceny realizacji wymogów w zakresie stosowania leków cytostatycznych.

Przeprowadzono 4 kontrole w zakresie kontroli warunków pracy i oceny narażenia zawodowego pracowników zatrudnionych w przemyśle tworzyw sztucznych, na stwierdzone

w czasie kontroli nieprawidłowości zostały wydane 3 decyzje administracyjne, 1 wykonana w całości, 2 decyzje w trakcie realizacji.

Dzięki kontrolom w zakładach różnych branż, poprzez wydanie decyzji administracyjnych, przyczyniono się do przeprowadzenia pomiarów środowiskowych na stanowiskach pracy, założenia rejestrów czynników szkodliwych, zapewnienia pracownikom właściwego stanu sanitarno – higienicznego pomieszczeń sanitarnych i pomieszczeń pracy, a także poprawienia warunków pracy poprzez obniżenie stężeń lub natężeń czynników szkodliwych na stanowiskach pracy do granic obowiązujących norm.

Na stwierdzone uchybienia wydano w sumie 17 decyzji administracyjnych oraz 16 decyzji płatniczych.

Sekcja Higieny Pracy prowadzi profilaktykę zdrowotną poprzez udzielanie porad i przeprowadzanie szkoleń w zakresie zapobiegania i eliminowania wpływu czynników fizycznych, chemicznych, biologicznych, o działaniu rakotwórczym i mutagennym na zdrowie pracownika.

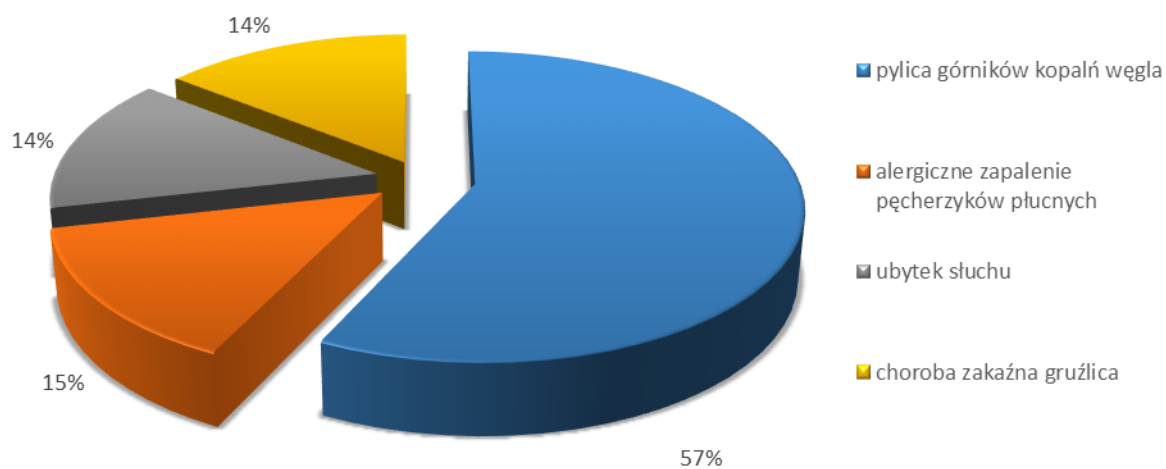
Wiedza o skutkach zdrowotnych narażenia na czynniki szkodliwe i uciążliwe środowiska pracy stale się rozszerza i pogłębia. Nieustannie zwiększa się świadomość pracodawców odnośnie zagrożeń występujących na stanowiskach pracy w zakładzie, między innymi poprzez wykonywanie poleceń, nakazów, wystąpień, decyzji i zarządzeń wydawanych przez organy nadzoru nad warunkami pracy.

W związku z pojawieniem się nowego problemu z pracownikami przystępującymi do pracy pod wpływem dopalaczy przeprowadzono szkolenie dla członków Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Pracowników Służby BHP Oddział w Katowicach, pt. „Negatywny wpływ dopalaczy na zdrowie i życie ludzi”, w którym wzięło udział 80 pracowników służb BHP.

W 2017 r. stwierdzono 7 chorób zawodowych w 4 zakładach pracy mających siedzibę w powiecie gliwickim:

- 4 przypadki pylic górników kopalń węgla,
- 1 przypadek zewnątrzpochodnego alergicznego zapalenia pęcherzyków płucnych,
- 1 przypadek ubytku słuchu,
- 1 przypadek choroby zakaźnej (gruźlicy).

Rys. nr 1
Choroby zawodowe stwierdzone w 2017 roku w zakładach pracy mających siedzibę w powiecie gliwickim

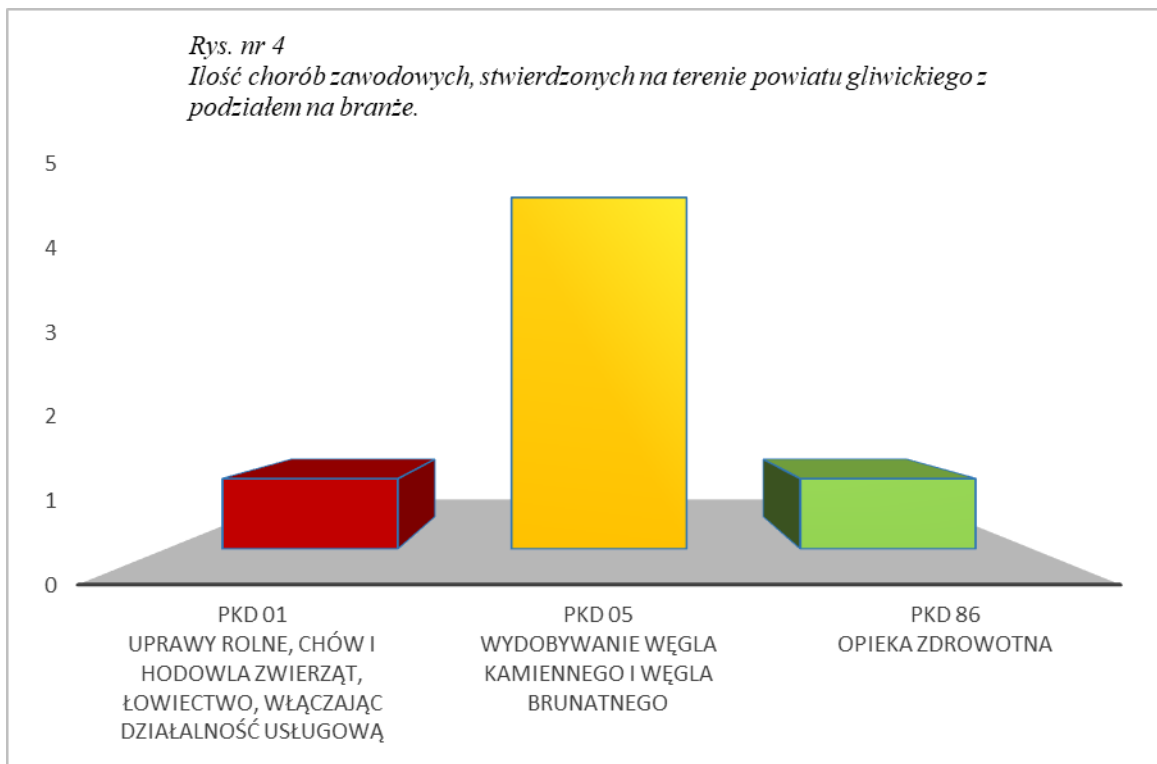
Najczęściej stwierdzaną jednostką chorobową była pylica górników kopalń węgla, która stanowiła 57 % ogółu stwierdzonych chorób.

Branżą, w której stwierdzono najwięcej chorób zawodowych jest górnictwo węgla kamiennego: 71 % stwierdzonych chorób zawodowych dotyczyło pracowników zakładu wydobywania węgla kamiennego PKD 05.10.Z., były to: 4 pylice górników kopalń węgla i ubytek słuchu.

W pozostałych branżach stwierdzono po 1 przypadku choroby zawodowej:

- postać przewlekłą zewnątrzpochodnego alergicznego zapalenia pęcherzyków płucnych u współwłaściciela gospodarstwa rolnego PKD 01,
- gruźlicę u pracownika zatrudnionego w szpitalu chorób płuc PKD 86.10.Z.

*Rys. nr 4
Ilość chorób zawodowych, stwierdzonych na terenie powiatu gliwickiego z
podziałem na branże.*

Zdrowie pracowników jest bardzo ważnym elementem polityki zdrowotnej, z tego też powodu rola Sekcji Higieny Pracy w zapobieganiu negatywnym skutkom zagrożeń zawodowych jest niezbędną w obecnej rzeczywistości.

OCENA STANU SANITARNEGO POWIATU GLIWICKIEGO

W ZAKRESIE HIGIENY KOMUNALNEJ ZA ROK 2017

Poniższa ocena obrazuje stan sanitarny obiektów i urządzeń użyteczności publicznej, nieruchomości, a także pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi oraz jakości wody przeznaczonej do spożycia i kąpielii w miastach: Knurów, Pyskowice oraz w gminach miejsko-wiejskich : Sośnicowice, Toszek i wiejskich: Gierałtowice, Pilchowice, Rudziniec, Wielowieś.

W roku 2017 skontrolowano **107** obiektów przeprowadzając w nich **127** kontroli. Wydano **6 decyzji administracyjnych nakazujących** usunięcie nieprawidłowości technicznych, **4 decyzje prolongujące** terminy wykonania nałożonych obowiązków, **1 decyzję uchylającą**, **2 upomnienia** oraz **6 decyzji** dot. zbiorczej rocznej oceny o jakości wody na pływalniach. W roku sprawozdawczym nałożono **3 mandaty karne** na łączną kwotę **800 zł.**

TABELA 1 Stan sanitarny obiektów nadzorowanych na terenie powiatu gliwickiego w zakresie higieny komunalnej w roku 2017.

Lp.	Grupa obiektów	ilość obiektów wg ewidencji na dzień 31.12.2017 r.	ilość skontrolowanych urządzeń i obiektów ogółem /środków transportu	ilość wykonanych kontroli	Ilość decyzji wydanych w poszczególnych grupach (bez decyzji dot. jakości wody)		mandaty nałożone w trakcie kontroli	
					nakazujących usunięcie uchybień	prolongujących termin wykonania decyzji	ilość	na łączną kwotę
1.	ustępy - ogółem	5	5	5	0	0	0	0 zł
2.	pływalnie - ogółem	7	7	15	3	2	0	0 zł
3.	domy pomocy społecznej	3	3	4	0	0	0	0 zł
4.	inne jednostki organizacyjne pomocy społecznej, noclegownie	5	3	4	1	1	0	0 zł

5.	hotele	5	3	4	0	0	0	0 zł
6.	inne obiekty, w których świadczono są usługi noclegowe	26	19	21	1	0	0	0 zł
7.	zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biolog. i tatażu	165	38	41	0	0	3	800 zł
8.	tereny rekreacyjne	9	3	4	0	0	0	0 zł
9.	cmentarze	42	3	4	0	1	0	0 zł
10.	apteki	34	4	4	0	0	0	0 zł
11.	obiekty sportowe	21	7	9	1	0	0	0 zł
12.	pozostałe obiekty użyteczności publicznej	59	12	12	0	0	0	0 zł
RAZEM		381	107	127	6	4	3	800 zł

Podobnie jak w roku ubiegłym kontrolą objęto m.in. jednostki organizacyjne pomocy społecznej, ustępy publiczne i ogólnodostępne, zakłady sektora „*beauty*”, hotele i inne jednostki świadczące usługi noclegowe, obiekty służące obsłudze podróżnych, zakłady pogrzebowe, cmentarze oraz obiekty kultury i wypoczynku.

Obiekty skontrolowane w 2017 r. na terenie powiatu gliwickiego to m.in.:

USTĘPY PUBLICZNE I TOALETY OGÓLNODOSTĘPNE

Ustępy publiczne oraz toalety ogólnodostępne zlokalizowane w miejscach obsługi podróżnych przy autostradzie A-4 – są to obiekty utrzymane w dobrym stanie sanitarno-higienicznym i technicznym. Wyposażone są w oddzielne kabiny dla mężczyzn i kobiet oraz dla osób niepełnosprawnych. Podłączone są do sieci wodno-kanalizacyjnej lub do przydomowych oczyszczalni ścieków (Miejsca Obsługi Podróżnych przy autostradzie A-4). Toalety wyposażone są w środki higieny oraz pojemniki do gromadzenia odpadów komunalnych, które usuwane są na bieżąco przez firmy zewnętrzne, z którymi to zarządcy

lub właściciele danego obiektu posiadają stosowne umowy. W roku sprawozdawczym obiekty tej grupy nie wymagały prowadzenia postępowania administracyjnego.

PLYWALNIE

PPIS w Gliwicach prowadzi stały nadzór sanitarny wraz z monitoringiem wody w 7 pływalniach:

- 2 baseny szkolne
- 3 baseny całoroczne
- 2 baseny sezonowe.

Wydano 6 decyzji dotyczących zbiorczej rocznej oceny o jakości wody na pływalni, 4 decyzje nakazujące usunięcie uchybień w związku ze skażeniem bakteriami *Legionella* sp. instalacji ciepłej wody użytkowej oraz 2 decyzje prolongujące zarządzenia dotyczące usunięcia uchybień technicznych. Dwa baseny pod względem stanu technicznego oceniono jako złe. Przeprowadzone kontrole sanitarne pozostałych pływalni, w trakcie której dokonano oceny stanu sanitarno-higienicznego i technicznego obiektów nie wykazały uchybień. Mandatów nie nakładano.

Wszystkie pływalnie na terenie nadzorowanym ustaliły harmonogram pobierania próbek wody do badań z częstotliwością nie mniejszą niż określona w załączniku nr 3 oraz w zakresie obejmującym parametry ujęte w załącznikach nr 1 i 2 do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz. U. z 2015 r., poz. 2016).

Ogółem do badań mikrobiologicznych i fizykochemicznych w ramach kontroli wewnętrznej i urzędowej pobrano 520 próbek wody z pływalni. Nieprawidłowości stwierdzono w 130 próbkach wody.

W 12 próbkach wody pobranych z natrysków badania wykazały ponadnormatywną obecność bakterii *Legionella* sp. (skażenie średnie – 6 prób, skażenie wysokie – 6 prób). Wśród najczęściej przekraczanych parametrów w próbkach wody pobieranych z pływalni krytych należy wymienić ogólną liczbę mikroorganizmów po 48 h (niecki - 4 próbki, cyrkulacje - 15 próbek), chlor związany (niecki - 16 próbek, cyrkulacje - 13 próbek), utlenialność (niecki - 8 próbek), mętność (niecki - 1 próbka, cyrkulacje - 3 próbki) oraz chloroform (niecki - 23 próbki, cyrkulacje- 16 próbek). Jeden z basenów miał problemy z bakteriami *Legionella* sp. w jednym z obiegów (niecki - 5 próbek, cyrkulacje- 5 próbek),

a jeden z utrzymaniem odpowiedniego poziomu pH (niecki - 6 próbek, cyrkulacje - 5 próbek).

Standardowy system uzdatniania wody basenowej przewiduje w ogólnej technologii fazę oczyszczania wody poprzez filtrację, a następnie fazę chlorowania (dezynfekcji). Chlor, którego celem jest eliminacja drobnoustrojów wiąże się również z zanieczyszczeniami organicznymi wody na bazie amoniaku (pot, mocznik) - tworząc chloroaminy oraz na bazie metanu - tworząc trichlorometan (THM), w tym chloroform. Są to składowe tzw. chloru związanego. Powstałe mono-, di, tri-chloroaminy powodują zmianę jakości organoleptycznej wody basenowej - wyczuwalny charakterystyczny nieprzyjemny zapach „wody chlorowanej”, a także mogą być przyczyną podrażnienia błony śluzowej oczu i dróg oddechowych oraz zmian skórnych i astmy. Ogólna liczba mikroorganizmów w $36\pm 2^{\circ}\text{C}$ po 48h jest wskaźnikiem skuteczności procesów uzdatniania, w tym dezynfekcji wody basenowej, których celem jest utrzymanie możliwie najniższej liczebności populacji tych drobnoustrojów. Są to drobnoustroje pochodzące z różnego rodzaju zanieczyszczeń, które mogą się namnażać w wodzie oraz na powierzchni materiałów mających kontakt z wodą powodując tworzenie się błony biologicznej (biofilmu). Wartość tego parametru może świadczyć o czystości instalacji basenowej. Ponadnormatywna liczba mikroorganizmów w większości przypadków pojawiała się w systemach cyrkulacji i była spowodowana prawdopodobnie stagnacją wody w kurkach czerpalnych służących do poboru wody. Bakterie *P. aeruginosa* są wskaźnikiem prawidłowości przebiegu poszczególnych etapów procesu uzdatniania wody basenowej i ich obecność może świadczyć o niewłaściwej eksploatacji filtrów, nieodpowiednim stanie technicznym instalacji basenowej. Wykrywanie obecności tych bakterii ma na celu ogólną ocenę jakości wody i pośrednio służy ocenie stanu sanitarno-higienicznego instalacji wodnej oraz ocenie skuteczności zabiegów czyszczenia i dezynfekcji.

Bakterie *P. aeruginosa* są fakultatywnym patogenem występującym powszechnie w środowisku, mogą powodować infekcje u osób o obniżonej odporności. Utlenialność jest wskaźnikiem stopnia zużycia wody basenowej i jej zanieczyszczenia przez kąpiących. Mętność może świadczyć o problemach z koagulacją podczas filtracji wody. Bakterie *Legionella* sp. są czynnikiem etiologicznym chorób układu oddechowego tzw. choroby legionistów i gorączki Pontiac. Do zakażenia może dojść na skutek wdychania skażonego aerozolu powietrzno-wodnego. Bakterie te występują powszechnie w środowisku naturalnym człowieka, jednak w sprzyjających warunkach (temperatura 25°C - 45°C)

bardzo szybko się namnażają. Czynnikiem zwiększającym ryzyko zakażenia jest ich wysoka koncentracja w instalacji ciepłej wody, możliwość przeniesienia przez inhalację i obniżona odporność osób narażonych na infekcję. Z uwagi na powyższe badania wody pod kątem obecności bakterii Legionella sp. wykonuje się w nieckach wytwarzających aerozol wodno-powietrzny oraz pod natryskami na pływalniach.

Tabela 2. Pływalnie na terenie powiatu gliwickiego

PŁYWALNIE SZKOLNE	Adres	Liczba niecek/ cyrkulacji	Liczba pobranych próbek (niecka + cyrkulacja) (natryski)	Liczba próbek złych w niecce/ cyrkulacji (natryski)	Przekroczone parametry (ilość przekroczeń)
	Szkoła Podstawowa Nr 5 ul. Szkolna 2, Pyskowice	1 / 1	31 (2)	9 / 6 (0)	<p>NIECKA: ogólna I. mikroorg. po 48h (1), Pseudomonas aeruginosa (1), E. coli (1) pH (6) chlor związany (1)</p> <p>CYRKULACJA: ogólna I. mikroorg. po 48h (1), pH (5) mętność (1)</p>
Szkoła Podstawowa ul. Wiejska 80, Paczyna	1 / 1	20 (3)	6 / 6 (2)	<p>NIECKA: Pseudomonas aeruginosa (1), ogólna I. mikroorg. po 48h (2), chlor związany (5)</p> <p>CYRKULACJA: chlor związany (2),</p>	

					ogólna I. mikroorg. po 48h (5).
PŁYWAŁNIE KRYTE	Adres	Liczba niecek/ cyrkulacji	Liczba pobranych próbek (niecka + cyrkulacja) (natryski)	Liczba próbek złych w niecce/ cyrkulacji (natryski)	Przekroczone parametry (ilość przekroczeń)
	WODNIK ul. Gliwicka 11b, Paniówki	6 / 4	202 (15)	13 / 11 (4)	NIECKA: chloroform (2), utlenialność (5), <i>Legionella</i> sp. (5), <i>E. coli</i> (1), CYRKULACJA: chloroform (2), chlor związany (3) ogólna I. mikroorg. po 48h (2), <i>Legionella</i> sp. (5), NATRYSKI: <i>Legionella</i> sp. (4).
	AQUARELAX ul. Szpitalna 23, Knurów	3 / 3	119 (4)	13 / 19 (0)	NIECKA: chlor związany (10), chloroform (2), utlenialność (1), CYRKULACJA: chlor związany (9), chloroform (2), ogólna I. mikroorg. po 48h (7),

					mętność (2).
	Pływalnia w Szczygłowicach ul. Górnicza 2, Knurów	2 / 1	62 (8)	4 / 0 (6)	NIECKI: utlenialność (1) mętność (1) chloroform (1), ogólna l. mikroorg. po 48h (2), NATRYSKI: <i>Legionella</i> sp. (4)
PŁYWALNIE SEZONOWE	Pływalnia sezonowa HOME LAKE ul. Węgorza 1, Pyskowice	1 / 1	2 (0)	1/1 (0)	NIECKA: chloroform (1), CYRKULACJA: chloroform (1)
	Kąpielisko Leśne Zacisze ul. Niepodległości 109, Knurów	3 / 2	48 (4)	17/12 (0)	NIECKA: Utlenialność (1), chloroform (17), THM (4) CYRKULACJA: chloroform (11) THM (2)

Pływalnia szkolna – Szkoła Podstawowa nr 5 ul. Szkolna 2, Pyskowice posiada 1 nieckę basenową z systemem cyrkulacji. Obecnie prowadzone jest postępowanie administracyjne – decyzja administracyjna nr **NS/HK-432-D-1/16 z dn. 07.01.2016 r.**, przedłużona na wniosek strony do dnia 31.12.2018 r. Zarządzenia ujęte w ww. decyzji dotyczą zapewnienia prawidłowej wymiany powietrza w pomieszczeniach, celem likwidacji nadmiernego zawilgocenia obiektu; odnowienia powłok malarskich w pomieszczeniach

przedsionka basenu, szatni damskiej i męskiej. Strona zwróciła się z prośbą o prolongatę z uwagi na to, iż obiekt oczekuje na rozstrzygnięcie projektu termomodernizacji budynku szkoły i basenu kąpielowego przez Gminę Pyskowice. Do czasu przeprowadzenia remontu powierzchnie ścian w ww. pomieszczeniach będą odnawiane powłoką malarską 2 razy w roku (w czasie ferii i wakacji szkolnych).

W 2017 r. z pływalni szkolnej pobrano ogółem:

- 28 próbek wody w ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez zarządcę
- 5 próbek w ramach kontroli urzędowej.

Na początku br. zaobserwowano pojawiający się problem z utrzymaniem odpowiedniego zakresu pH dla wody w niecce basenowej oraz systemie cyrkulacji. Wartości pH wahały się w granicach 8,1 - 8,4 dla wody basenowej oraz 8,2 - 8,5 dla wody z systemu cyrkulacji (dopuszczalny zakres dla wody słodkiej odpowiednio 6,5 - 7,6). Zarządca podejmował działania naprawcze polegające na dolewaniu do niecki świeżej wody, co skutkowało chwilową poprawą parametru fizykochemicznego. W celu ustabilizowania oraz obniżenia wartości odczynu zastosowano korektor pH. Ponadnormatywne wartości chloru związanego (1 próbka) oraz mętności (1 próbka) miały charakter krótkotrwały i incydentalny.

Pojedyncze przekroczenia parametrów mikrobiologicznych (ogólna I. mikroorg. po 48h – 2 próbki, *Pseudomonas aeruginosa* – 1 próbka, *E. coli* – 1 próbka) pojawiły się w próbkach wody pobranych z niecki basenowej oraz systemu cyrkulacji. Zgodnie z pismem zarządcy woda z niecki basenowej została usunięta, niecka zdezynfekowana i napełniona świeżą wodą. Pływalnia została zamknięta do czasu uzyskania wyników badań zgodnych w obowiązującymi normami.

Pozostałe parametry mikrobiologiczne oraz fizykochemiczne spełniały wymagania rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz. U. z 2015 r., poz. 2016).

Pływalnia szkolna – Szkoła Podstawowa ul. Wiejska 80, Paczyna posiada 1 nieckę basenową z systemem cyrkulacji. Obecnie prowadzone jest postępowanie administracyjne – decyzja administracyjna nr **NS/HK-432-D-120/13 z dn. 04.11.2013r.**, przedłużona na wniosek strony do dn. 31.03.2019r., dotycząca zniszczonych, wyeksploatowanych płytek ceramicznych na posadzce wokół niecki basenowej, zniszczonych i skorodowanych metalowych paneli ściennych i sufitowych w holu basenu. Termin decyzji został przedłużony, ponieważ wszystkie zalecenia wskazane w ww. decyzji zostaną

zrealizowane w ramach modernizacji basenu w Szkole Podstawowej w Paczynie, która zostanie przeprowadzona w terminie do końca lutego 2019r. Dyrektor szkoły zapewnił, iż w czasie użytkowania obiektu w roku szkolnym 2017/2018 dokona wszelkich starań celem utrzymania jak najlepszych warunków technicznych oraz sanitarno-higienicznych na basenie. Ponadto Burmistrz Miasta Toszek przekazał informacje na temat projektu „Modernizacja basenu w Szkole Podstawowej w Paczynie”, który uwzględnia zarządzenia ujęte w ww. decyzji, a także szereg modernizacji poprawiających funkcjonalność, estetykę oraz bezpieczeństwo. Projekt posiada pozwolenie na budowę. Ogłoszenie przetargu na powyższe zadania planowane jest w I połowie 2018r.

W 2017 r. z pływalni szkolnej pobrano ogółem:

- 20 próbek wody w ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez zarządcę
- 3 próbki w ramach kontroli urzędowej.

Zarządca obiektu nie wywiązał się w pełni z harmonogramu pobierania próbek ustalonego z PPIS w Gliwicach. W próbkach wody pobranych z pływalni szkolnej zaobserwowano utrzymujące się przekroczenia dopuszczalnej wartości chloru związanego oraz powtarzające się przekroczenia ogólnej liczby mikroorganizmów. Nie otrzymano od zarządcy informacji o podejmowanych działaniach naprawczych.

Analiza laboratoryjna próbek wody ciepłej pobranej z natrysków na pływalni przez upoważnionych przedstawicieli PPIS w Gliwicach przed wydaniem zbiorczej oceny rocznej wykazała obecność bakterii Legionella sp., w ilości świadczącej o średnim skażeniu instalacji. W związku z powyższym wydano decyzję nr **NS/HK-432-D-15/17 z dn. 13.02.2017 r.** nakazującą w terminie do dn. 06.03.2017 r. doprowadzić parametr mikrobiologiczny wody ciepłej w zakresie obecności bakterii Legionella sp. do wartości określonych w przepisach prawa. W związku z niewykonaniem zarządzenia ww. decyzji dn. 03.04.2017 r. wydano upomnienie NS/HK-432-D-15/17/911/RP/U-10/0413/2017. Zgodnie z pismem zarządcy przeprowadzano przegrzewanie ciepłej wody z częstotliwością 1 raz w tygodniu, a zajęcia na pływalni zostały wstrzymane. Przeprowadzona kontrola sprawdzająca wykazała wykonanie zarządzeń ujętych w ww. decyzji administracyjnej.

Kryta Pływalnia Wodnik, ul. Gliwicka 11B, Paniówki posiada 1 nieckę basenową, 5 niecek wyposażonych w urządzenia wytwarzające aerozol wodno-powietrzny oraz 4 systemy cyrkulacji

W 2017 r. z Krytej Pływalni Wodnik pobrano ogółem:

- 195 próbek wody w ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez zarządcę
- 22 próbki w ramach kontroli urzędowej.

W związku z pojawiającymi się przekroczeniami parametru Legionella sp. w nieckach i systemie cyrkulacji jacuzzi słodkiego oraz w wodzie ciepłej pod natryskami PPIS w Gliwicach wystosował pismo do zarządcy o podjęcie działań naprawczych oraz wydał decyzję administracyjną nr **NS/HK-432-D-210/17 z dnia 16.10.2017 r.** zarządzającą w terminie do dnia 20.11.2017 r. doprowadzić parametr mikrobiologiczny wody ciepłej w zakresie obecności bakterii Legionella sp. do wartości określonych w przepisach prawa w punktach poboru: prysznice damskie, prysznice męskie. Przeprowadzona kontrola sprawdzająca potwierdziła skuteczność podjętych działań naprawczych polegających na płukaniu i dezynfekcji termicznej instalacji C.W.U. do temp. 70°C. Zarządca w ramach wzmożonego nadzoru zwiększył częstotliwość badań ww. parametru w systemie cyrkulacji. Zaobserwowano również przekroczenia parametrów fizykochemicznych (chloroform, utlenialność, chlor związany), które miały charakter incydentalny, a podejmowane działania m.in. wymiana wody w obiegu przyczyniły się do redukcji ww. nieprawidłowości. W związku z wystąpieniem przekroczenia Escherichia coli w jacuzzi słodkim zarządca przeprowadził natychmiastowe chlorowanie szokowe wraz z płukaniem filtra i wymianą wody w obiegu. Kolejne badanie nie potwierdziło skażenia.

W 2017 r. otrzymano 1 zgłoszenie o interwencję dotyczące podejrzenia skażenia mikrobiologicznego wody na Pływalni Wodnik. Podczas kontroli m in. pobrano próbki wody ze wszystkich niecek basenowych w zakresie oznaczenia parametrów mikrobiologicznych. Wyniki badań ww. próbek wody wykazały, że wartości wszystkich badanych parametrów mikrobiologicznych spełniają obowiązujące normy. W związku z powyższym zgłoszenie uznano za niezasadne.

Kryta Pływalnia AQUARELAX ul. Szpitalna 23, Knurów posiada 2 niecki basenowe, 1 nieckę wyposażoną w urządzenia wytwarzające aerozol wodno-powietrzny oraz 3 systemy cyrkulacji.

W 2017 r. z Krytej Pływalni Aquarelax pobrano ogółem:

- 112 próbek wody w ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez zarządcę,
- 11 próbek w ramach kontroli urzędowej.

W próbkach wody pobranych w ramach kontroli wewnętrznej z systemu cyrkulacji stwierdzono powtarzające się, ale nie utrzymujące przekroczenia parametru mikrobiologicznego – ogólna liczba mikroorganizmów po 48h (41 - >300 jtk/1ml, przy

najwyższej dopuszczalnej wartości 20 jtk/1ml). Każdorazowo zarządca podejmował natychmiastowe działania naprawcze polegające na przechorowaniu obiegu wody przy użyciu podchlorynu sodu oraz przeprowadzał badania kontrole, które potwierdziły skuteczność przeprowadzonej dezynfekcji.

Zaobserwowano również niewielkie przekroczenia parametrów fizykochemicznych (mętność - 2 próbki, chloroform – 4 próbki, chlor związany – 19 próbek). Kolejne badania nie wykazały nieprawidłowości. Wartość chloru związanego wahała się w granicach 0,47 - 0,7 mg/l (najwyższe dopuszczalne stężenie 0,3 mg/l) dla niecek basenowych oraz 0,31 – 1,04 mg/l (najwyższe dopuszczalne stężenie 0,2 mg/l) dla wody wprowadzanej z systemu cyrkulacji. Zarządca w celu redukcji wartości chloru związanego przeprowadził szereg działań korygujących polegających m. in. na kalibracji urządzeń pomiarowych, dopuszczeniu świeżej wody. W niecce oraz systemie cyrkulacji jacuzzi nie zaobserwowano przekroczeń chloru związanego w związku z zastosowaną technologią wspomaganą filtracją na złożu z węgla aktywnego.

Pozostałe parametry mikrobiologiczne oraz fizykochemiczne spełniały wymagania rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz. U. z 2015 r., poz. 2016).

Kryta Pływalnia w Szczygłowicach ul. Górnicza 2, Knurów posiada 1 nieckę basenową, 1 nieckę wyposażoną w urządzenia wytwarzające aerozol wodno-powietrzny oraz 1 system cyrkulacji

W 2017 r. z Krytej Pływalni w Szczygłowicach pobrano ogółem:

- 61 próbek wody w ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez zarządcę
- 9 próbek w ramach kontroli urzędowej.

W 2 próbkach wody pobranej w ramach kontroli wewnętrznej z niecek basenowych stwierdzono przekroczenie parametru mikrobiologicznego – ogólna liczba mikroorganizmów po 48 h (>300 jtk/1ml, przy najwyższej dopuszczalnej wartości 100 jtk/1ml). Zarządca podjął natychmiastowe działania naprawcze polegające na szokowej dezynfekcji wody. Przeprowadzone badania kontrole potwierdziły skuteczność przeprowadzonych prac.

Analiza laboratoryjna wykazała pojedyncze przekroczenia dodatkowych wymagań fizykochemicznych (mętność – 0,94 NTU, dopuszczalna wartość 0,5 NTU; utlenialność – 6,3 mg/l, dopuszczalna wartość 4 mg/l; chloroform 0,07 mg/l, dopuszczalna wartość 0,03

mg/l). Nieprawidłowości miały charakter incydentalny, co potwierdziły przeprowadzone badania kontrolne.

Pozostałe parametry mikrobiologiczne oraz fizykochemiczne spełniały wymagania rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz. U. z 2015 r., poz. 2016).

Badania próbek wody ciepłej pobranej z natrysków na pływalni przez upoważnionych przedstawicieli PPIS w Gliwicach przed wydaniem zbiorczej oceny rocznej wykazały obecność bakterii *Legionella* sp., w ilości świadczącej o wysokim skażeniu instalacji. W związku z powyższym wydano decyzję nr **NS/HK-432-D-72/17 z dnia 10.04.2017 r.** nakazującą w trybie natychmiastowym wyłączyć z eksploatacji urządzenia instalacji ciepłej wody użytkowej wytwarzające aerozol na terenie pływalni; bezzwłocznie podjąć działania naprawcze mające na celu redukcję liczby bakterii *Legionella* sp.; poinformować PPIS w Gliwicach o planowanym terminie zakończenia czyszczenia i dezynfekcji instalacji ciepłej wody użytkowej. Przeprowadzona kontrola sprawdzająca wykazała wykonanie zarządzeń ww. decyzji. Ponadto wydano decyzję nr **NS/HK-432-D-73/17 z dnia 19.04.2017 r. zarządzającą w terminie do dnia 10.05.2017 r.** doprowadzić parametr mikrobiologiczny wody ciepłej w zakresie obecności bakterii *Legionella* sp. do wartości określonych w przepisach prawa. W związku z niewykonaniem zarządzenia ww. decyzji i utrzymującym się skażeniem wysokim dn. 30.05.2017 r. wystosowano upomnienie. Zarządca podjął działania naprawcze polegające na dezynfekcji wylewek pryszniców, baterii umywalkowych, sitek i perlatorów, przeprowadził kilkakrotną dezynfekcję termiczną (temp. 80°C) i przepłukał cały układ instalacji ciepłej wody użytkowej. Przeprowadzona kontrola sprawdzająca wykazała wykonanie zarządzeń ujętych w ww. decyzji administracyjnej.

Pływalnia w obiekcie Home Lake, ul. Węgorza w Pyskowicach posiada 1 nieckę basenową z systemem cyrkulacji.

PPIS w Gliwicach zarządził pobranie 2 próbek wody z pływalni (niecka, cyrkulacja). W obu próbkach stwierdzono przekroczenie wartości ustalonej dla chloroformu tj. 0,03 mg/l: niecka – 0,079 mg/l; cyrkulacja – 0,083 mg/l. Zarządca nie poinformował o przyczynie wystąpienia powyższych nieprawidłowości, przeprowadzonych działaniach naprawczych, ani badaniach kontrolnych.

Dla obiektu nie wydano zbiorczej rocznej oceny jakości wody na pływalni w związku z tym, iż strona nie przedstawiła żadnego sprawozdania z badań jakości wody w obiekcie

pomimo ustalonego wcześniej z PPIS w Gliwicach harmonogramem poboru próbek wody z pływalni w 2017 r.. PPIS w Gliwicach wystosował pismo przypominające o obowiązkach zarządzającego, wynikających z rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz. U. z 2015 r., poz. 2016) tj. o prowadzeniu w ramach kontroli wewnętrznej systematycznych badań wody na pływalni zgodnie z ustalonym harmonogramem, a nieprzekazywanie wyników badań może być potraktowane jako utrudnianie bądź udaremnianie pracy organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej i zgodnie z art. 38 ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. 2017, poz. 1261) czyn taki stanowi wykroczenie.

Kąpielisko Leśne ZACISZE (pływalnia sezonowa), ul. Niepodległości 109, Knurów posiada 3 niecki wyposażone w urządzenia wytwarzające aerozol wodno-powietrzny oraz 2 systemy cyrkulacji

W 2017 r. z Kąpieliska Leśnego pobrano ogółem:

- 46 próbek wody w ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez zarządcę
- 6 próbek w ramach kontroli urzędowej.

W próbkach wody pobranych z niecek basenowych i systemów cyrkulacji pływalni odkrytej stwierdzono przekroczenie parametrów fizykochemicznych – chloroformu oraz Σ THM. Wartości chloroformu wahały się w granicach <0,001 - 0,25 mg/l przy dopuszczalnej wartości 0,03 mg/l, Σ THM <0,001-0,31 mg/l przy dopuszczalnej wartości 0,1 mg/l. Podejmowane działania korygujące polegały w głównej mierze na dopuszczeniu świeżej wody oraz płukaniu filtrów. Dopiero wprowadzenie codziennego dozowania koagulantu pozwoliło na obniżenie wartości chloroformu i THM i wpłynęło na znaczne poprawienie jakości wody. W obiegu niecki sportowej zainstalowano pompkę do stałego dozowania koagulantu. Prekursorami czyli związkami, które prowadzą do powstania THM-ów (chloroformu) w wodach basenowych, jako ubocznego produktu dezynfekcji podchlorynem sodu są związki organiczne najczęściej pochodzenia antropogenicznego (pot, mocz, naskórek, włosy). W przypadku pływalni odkrytych dodatkowy czynnik stanowią zanieczyszczenia środowiskowe wnoszone do niecek basenowych (pył, kurz, trawa, środki kosmetyczne z filtrami UV).

DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ

Na terenie powiatu gliwickiego funkcjonują 3 Domy Pomocy Społecznej. W okresie sprawozdawczym wszystkie zostały skontrolowane. Domy Pomocy Społecznej

świadczą szeroki wachlarz usług na rzecz mieszkańców, w tym opiekuńczych, terapeutycznych, socjalnych, pielęgnacyjnych, rehabilitacyjnych i edukacyjnych. W ramach terapii zajęciowych mieszkańcy tych obiektów mają do dyspozycji różne pracownie np. krawieckie, plastyczne, gospodarstwa domowego. W większości tych placówek mieszkańcy na co dzień korzystają z rehabilitacji, a usługi pielęgnacyjne i zdrowotne świadczone są przez całą dobę. Domy Pomocy dysponują pokojami 1, 2, 3 i 4-osobowymi wyposażonymi w łazienki, które są dostosowane do potrzeb niepełnosprawnych lub łazienki ogólnodostępne zlokalizowane w korytarzach. Łazienki i toalety są wyposażone w krzesła kąpielowe i prysznicze oraz uchwyty.

Wszystkie obiekty mają podpisane umowy z firmami specjalistycznym na odbiór i utylizację odpadów niebezpiecznych oraz umowy na odbiór odpadów komunalnych.

Wszystkie zostały skontrolowane w zakresie stanu sanitarno-higienicznego i technicznego, nie stwierdzono uchybień. Ponadto w 2017 r.. przeprowadzono badania próbek wody ciepłej na obecność bakterii Legionella sp. w **Domu Pomocy Społecznej w Pilchowicach oraz w DPS Ostoja ul. Kozielska 1, Sośnicowice** (nadzorowany przez WSSE w Katowicach) – nie stwierdzono przekroczeń.

OBIEKTY HOTELARSKIE ORAZ INNE OBIEKTY ŚWIADCZĄCE USŁUGI NOCLEGOWE

Jak co roku nadzorem zostały objęte obiekty świadczące usługi noclegowe. W okresie sprawozdawczym skontrolowano 19 obiektów przeprowadzając w nich 21 kontroli. Wydano **1 decyzję administracyjną** nakazującą usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości. Mandatów nie nakładano:

- hotele – charakteryzują się wysokim standardem wyposażenia i poziomem świadczonych usług. Obiekty te przystosowane są do potrzeb osób niepełnosprawnych. Budynek są zadbane, a ich otoczenie uporządkowane i zagospodarowane. Stan sanitarny skontrolowanych obiektów nie budził zastrzeżeń. Hotele charakteryzują się wysokim standardem wyposażenia i poziomem świadczonych usług. Prowadzą selektywną zbiórkę odpadów. W obiektach wywieszono są informacje o zakazie palenia tytoniu i wyrobów tytoniowych.
- inne obiekty, w których świadczone są usługi noclegowe (hotele bez kategoryzacji, pokoje gościnne, obiekty wczasowo-turystyczne całoroczne i sezonowe oraz pola

biwakowe) – obiekty te są zróżnicowane pod względem wyposażenia i stanu sanitarno-technicznego oraz charakteru świadczonych usług. W tej grupie wyższy standard zapewniają obiekty świadczące całoroczne usługi noclegowe. Część obiektów tej grupy posiada pełne węzły sanitarne przy pokojach, natomiast pozostałe posiadają węzły sanitarne ogólnodostępne zlokalizowane w korytarzach. Obiekty te systematycznie podnoszą standard oferowanych usług. Stan sanitarno-techniczny i porządkowy większości skontrolowanych obiektów oceniono jako dobry. Obiekty posiadały umowy na wywóz nieczystości stałych i płynnych z firmami posiadającymi zezwolenia na prowadzenia tego typu działalności. Obiekty te posiadają również umowy z firmami pralniczymi świadczącymi usługi w zakresie prania bielizny. Posiadają wydzielone magazyny do przechowywania bielizny czystej i brudnej, a także składziki porządkowe na środki dezynfekcyjne i czyszczące. Ponadto nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie gospodarki ściekowej i usuwania odpadów stałych.

Tylko w jednym przypadku ze względu na stwierdzone nieprawidłowości sanitarno-techniczne wydano 1 decyzję administracyjną nakazującą usunięcie nieprawidłowości, tj.:

Obiekt wczasowo-turystyczny (całoroczny) „LAGUNA” przy ul. Leśnej 6 w Niewieszy – w związku z wniesioną interwencją w sprawie niewłaściwego stanu sanitarno-technicznego, po przeprowadzonej w dniu 13.09.2017 r. kontroli stwierdzono m. in. następujące nieprawidłowości: zaciek na suficie z odpadającą farbą w łazience w pokoju nr 5, brudne ściany na korytarzu I piętra, poplamioną tapicerkę foteli na korytarzu I piętra, brudne ściany i sufity w pokojach nr 25 i 35. W związku z powyższym wydano **decyzję administracyjną** z terminem wykonania zarządzeń do dnia 30.04.2018 r.

Obiekty świadczące usługi hotelarskie: Sylwia przy ul. Gliwicka 90, Sośnicowice; Hotel Tawerna, ul. Wolności 8, Kleszczów; Laguna, ul. Leśna 6, Niewiesze; Leśna Perła, ul. Leśna 1, Rudziniec; Hotel Żagiel, ul. Plażowa 2 Niewiesze. zostały przebadany w zakresie obecności bakterii Legionella sp. w instalacji wody ciepłej. Analiza wyników badań nie wykazała nieprawidłowości.

NOCLEGOWNIE

W obiekcie **Dom dla osób bezdomnych przy ul. Leśnej 6 w Niewieszy** zakończono realizację decyzji z 2016 r.. z terminem realizacji **15.03.2017 r.**, która nakazywała doprowadzić do należytego stanu sanitarno-technicznego część pokoi mieszkalnych,

pomieszczeń sanitarno-higienicznych oraz korytarzy komunikacji wewnętrznej. W okresie sprawozdawczym strona wystąpiła z prośbą o zmianę terminu wykonania części zarządzeń decyzji, w związku z czym wydano w dniu **20.03.2017 r. decyzję przedłużającą z terminem realizacji do 30.09.2017 r.** Przeprowadzone kontrole sprawdzające wykazały wykonanie wszystkich zarządzeń decyzji.

ZAKŁADY FRYZJERSKIE, KOSMETYCZNE, ODNOWY BIOLOGICZNEJ, TATUAŻU ORAZ SOLARIA

Liczną grupą obiektów objętych stałym nadzorem sanitarnym były zakłady z sektora „beauty”. Ogółem skontrolowano 38 obiektów przeprowadzając w nich 41 kontroli. Za stwierdzone nieprawidłowości sanitarno-higieniczne nałożono **3 mandaty karne** na łączną **kwotę 800 zł**:

- Zakład Kosmetyczny przy Alei Spacerowej 6 w Knurowie;
- Zakład Kosmetyczny przy ul. Kosmonautów 5B/5 w Knurowie;
- Zakład Kosmetyczny przy ul. Szpitalna 8/202 w Knurowie;

Najczęściej występujące uchybienia, za które karano grzywną to :

- wielokrotne używanie narzędzi jednorazowych,
- zanieczyszczony roztwór płynu dezynfekcyjnego, brak opisu sporządzonego roztworu,
- nieprawidłowa dezynfekcja narzędzi,
- nieprawidłowo prowadzone procesy sterylizacji,
- brak opracowanych i wdrożonych procedur zapewniających ochronę przed zakażeniami oraz chorobami zakaźnymi.

Przeprowadzone kontrole sprawdzające potwierdziły usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości.

Ponadto w roku sprawozdawczym zakończono postępowanie administracyjne w związku z wykonaniem zarządzeń decyzji wydanych w roku 2016 w zakładach :

- Zakład Kosmetyczny przy ul. Łokietka 3 w Knurowie,
  - Zakład Fryzjersko-Kosmetyczny przy ul. Łokietka 3 w Knurowie,
- co wpłynęło na poprawę stanu sanitarno-technicznego w tych obiektach.

W 2017 roku kontynuowano Kampanię edukacyjną „Mam świadomość jak być zdrowym”, skierowaną do właścicieli i pracowników ww. zakładów w zakresie przekazywania materiałów edukacyjnych w postaci poradnika „Jak bezpiecznie i higienicznie pracować oraz świadczyć usługi” oraz plakatu informacyjnego, opracowanych specjalnie na potrzeby tejże Kampanii. Ponadto pracownicy Sekcji Higieny Komunalnej przy współpracy z Sekcją Epidemiologii uczestniczyli w realizacji unijnego projektu 5 „Edukacja pracowników wybranych zawodów zwiększonego ryzyka transmisji zakażeń krwiopochodnych i ogółu społeczeństwa z zakresu prewencji (HCV, HBV, HIV) i kampanii społecznej „HCV Jestem Świadom”. Podczas kontroli sanitarnych w zakładach sektora „Beauty” przedstawiciele PPIS w Gliwicach edukowali osoby świadczące usługi, zwłaszcza przy których dochodzi do naruszenia ciągłości tkanek ludzkich jak bezpiecznie i higienicznie pracować, by zapobiegać przenoszeniu zakażeń i chorób zakaźnych, w tym m. in. w zakresie zapewnienia skutecznej sterylizacji narzędzi wielokrotnego użytku (lub ich części). Informowali także o konieczności prowadzenia pełnej dokumentacji sterylizacji uwzględniającej wyniki kontrolowania skuteczności sterylizacji, co daje również możliwość odparcia zarzutów o zakażenie podczas świadczenia usług. W ramach działań promocyjnych Kampanii „HCV Jestem Świadom” dystrybuowano materiały promocyjno – informacyjne w formie ulotek i Planów Higieny przeznaczone dla zakładów fryzjerskich, kosmetycznych i tatuażu, pozwalające na poszerzenie wiedzy na temat zakażeń krwiopochodnych, przestrzegania zasad higieny oraz procedur dekontaminacji narzędzi i sprzętu.

TERENY REKREACYJNE

Stałym nadzorem sanitarnym objęto również tereny rekreacyjne:

- **miejsce wykorzystywane do kąpiel w Pławniowicach** - organizatorem był Zakład Budżetowy Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Rudzińcu przy ul. Gliwickiej 32. Miejsce wykorzystywane do kąpiel przy dużym Zbiorniku w Pławniowicach udostępniono wypoczywającym od 1 lipca do 31 sierpnia 2017 r. Wypoczywającym zapewniono zaplecze sanitarne – toalety damskie, męskie (po 2 oczka ustępowe, umywalki, natrysk) w pawilonie kontenerowym, 4 kabiny przenośne typu TOI –TOI oraz przebieralnie. Całość utrzymywana była w odpowiednim stanie higieniczno-sanitarnym. Na terenie miejsca

wykorzystywanego do kąpiei znajdują się 3 parkingi samochodowe, stojaki na rowery, boisko do siatkówki, 3 wydzielone miejsca na ogniska.

W trakcie sezonu kąpielowego przeprowadzono dwie kontrole stanu sanitarnego obiektu. Podczas kontroli nie stwierdzono uchybień sanitarno-higienicznych i technicznych. Wzdłuż plaż rozstawione były kosze i stelaże z workami foliowymi przeznaczone na odpady stałe. Teren plaży był sprzątny systematycznie. W roku sprawozdawczym nie odnotowano skarg. W tegorocznym sezonie kąpieliskowym jakość wody w miejscu wykorzystywanym do kąpiei przy zbiorniku dużym w Pławniowicach spełniała wymagania rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 8 kwietnia 2011 r. w sprawie prowadzenia nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu przeznaczonym do kąpiei (tj. Dz. U. z 2016 r., poz. 1602).

- **piaskownice ogólnodostępne** – kontroli poddano **20** piaskownic na terenie miasta Pyskowice i gminy Rudziniec. Skontrolowane piaskownice nie budziły zastrzeżeń pod względem sanitarno-porządkowym i technicznym. Piaskownice oraz otoczenie wokół nich utrzymane w należytej czystości. W sąsiedztwie zapewniono pojemniki przeznaczone do zbierania odpadów komunalnych, które opróżniane są systematycznie. Piasek w piaskownicach wymieniany był przez zarządców dwukrotnie w roku (na wiosnę oraz w trakcie trwania sezonu letniego). Stan techniczny piaskownic był również zadowalający. Obudowy piaskownic, najczęściej drewniane odpowiednio utrzymane i konserwowane. Piaskownice natomiast nie posiadają zabezpieczeń piasku przed dostępem zwierząt, zwłaszcza psów i kotów. Niektóre place zabaw są ogrodzone płotami. Dodatkowo na terenach, na których znajdują się piaskownice często ustawione są tablice z regulaminem korzystania z placów zabaw oraz znaki zakazujące wprowadzania psów.

CMENTARZE

Skontrolowane w sezonie sprawozdawczym cmentarze utrzymane były w należyłym stanie sanitarno – porządkowym. Cmentarze wyposażone są w punkty czerpalne wody oraz urządzenia do gromadzenia nieczystości stałych. Wszystkie obiekty posiadają ogrodzenie, a alejki są utwardzone. Nieczystości stałe na cmentarzach gromadzone są w kontenerach oraz w pojemnikach i odbierane przez firmy specjalistyczne w zależności od potrzeb.

Na terenie części cmentarzy zlokalizowane są domy przedpogrzebowe/kostnice, w których znajdują się urządzenia chłodnicze do przechowywania zwłok, jak również pomieszczenia do przygotowywania zwłok do pochówku i prowadzenia ceremonii pogrzebowych. Podłogi i ściany pomieszczeń do przechowywania i przygotowywania zwłok wyłożone są płytkami ceramicznymi i posiadają stosowną wentylację. Pomieszczenia są zabezpieczone przed dostępem gryzoni i owadów.

W dalszym ciągu trwa postępowanie administracyjne dot. **domu przedpogrzebowym na terenie Cmentarza Parafialnego przy ul. Ks. Roboty 35 w Gierałtowicach** – w trakcie kontroli sprawdzającej stwierdzono, że nie wykonano pkt 3 II terminu zarządzeń decyzji wydanej w 2016 r. tj. nie odnowiono powłok malarskich ścian we wszystkich pomieszczeniach obiektu. Na prośbę strony wydano w dniu 30.06.2017 r. **decyzję przedłużającą wykonanie zarządzeń do dnia 30.05.2018 r.**

Zakończono natomiast postępowanie administracyjne dotyczące **domu przedpogrzebowego na terenie Cmentarza Komunalnego przy ul. Wielowiejskiej 1 w Pyskowicach** - w trakcie kontroli sprawdzającej stwierdzono, że zarządzenia II terminu decyzji nr NS/HK-432-D-93/16 z dnia 28.10.2016 r. zostały wykonane tj. odnowiono powłoki malarskie ścian i sufitów w pomieszczeniach zaplecza, zapewniono toaletę ogólnodostępną typu TOI TOI w miejsce toalety wyłączonej z eksploatacji.

OBIEKTY SPORTOWE

Skontrolowano 7 obiektów i przeprowadzono w nich 9 kontroli. Wydano **1 decyzję administracyjną oraz 1 decyzję uchylającą część zarządzeń.**

- **Boisko Sportowe LKS „AMATOR” w Rudzińcu przy ul. Opolskiej 8.**
Po przeprowadzonej kontroli sanitarnej planowanej stwierdzono nieprawidłowości sanitarno-techniczne, na które wydana została decyzja administracyjna. Zarządzenia decyzji dotyczyły wymiany uszkodzonych urządzeń sanitarnych oraz wyposażenia punktów wodnych w dozowniki na mydło w płynie i podajniki na ręczniki jednorazowego użytku (I-wszy termin decyzji). Kontrola sprawdzająca potwierdziła wykonanie zarządzeń. Ponadto zarządzenia II- terminu decyzji obejmowały: doprowadzenia do należytego stanu sanitarno-technicznego ścian, drzwi oraz powierzchni mebli w obiekcie oraz odnowienia ścian i sufitów we

wszystkich pomieszczeniach. Termin wykonania pozostałych zarządzeń (II-termin) decyzji upływa 30.06.2018 r.

Zakończono realizację decyzji administracyjnej wydanej w 2015r. dot. **boiska sportowego LKS „Viktoria” w Pilchowicach przy ul. Świerczewskiego 3.** Decyzja obejmowała m.in. doprowadzenie do należytego stanu sanitarno-technicznego węzłów sanitarnych ogólnodostępnych, wymiany urządzeń sanitarnych (umywalk), zapewnienie dopływu bieżącej ciepłej wody w toalecie na parterze oraz odnowienie powierzchni malarskich ścian i sufitów w pomieszczeniach obiektu. Na prośbę strony w okresie sprawozdawczym wydano **1 decyzję uchylającą** część zarządzeń decyzji ze względu na wyłączenie na stałe z użytkowania części budynku (wysokonakładowy remont jest nieopłacalny w związku z planami wyburzenia obiektu). Pozostałe zarządzenia decyzji, dotyczące pomieszczeń koniecznych do prowadzenia działalności sportowej zostały wykonane.

Oprócz sprawowania bieżącego nadzoru nad obiektami użyteczności publicznej będących w ewidencji Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gliwicach, prowadzono również nadzór nad ekshumacjami oraz imprezami masowanymi.

WNIOSKI O INTERWENCJE WNOSZONE DO PPIS W GLIWICACH Z TERENU POWIATU GLIWICKIEGO.

W bieżącym roku sprawozdawczym wniesiono 8 wniosków z prośbą o interwencję. Sprawy dotyczyły m.in. jakości wody w basenie, niewłaściwego stanu sanitarnego pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi, w tym dotyczące m. in.:

- złego stanu technicznego i złej jakości wody basenowej pływalni „Wodnik” w Paniówkach - przeprowadzona kontrola wraz z poborem prób wody nie potwierdziła słuszności wniesionej interwencji;
- występowania insektów w budynku mieszkalnym przy ul. Sikorskiego 4d w Knurowie. Przeprowadzona kontrola potwierdziła zasadność wniesionej skargi – zarządca przeprowadził zabiegi DDD, co potwierdzono protokołem pozabiegowym;
- złych warunków sanitarno-technicznych w obiekcie wczasowo-turystycznym „Laguna” w Niewieszy - podczas kontroli stwierdzono m. in. następujące nieprawidłowości: zaciek na suficie z odpadającą farbą w łazience w pokoju nr 5, brudne ściany na korytarzu I piętra, poplamioną tapicerkę foteli na korytarzu

I piętra, brudne ściany i sufity w pokojach nr 25 i 35. W związku z powyższym wydano **decyzję administracyjną** z terminem wykonania zarządzeń do dnia 30.04.2018 r. (opis wyżej).

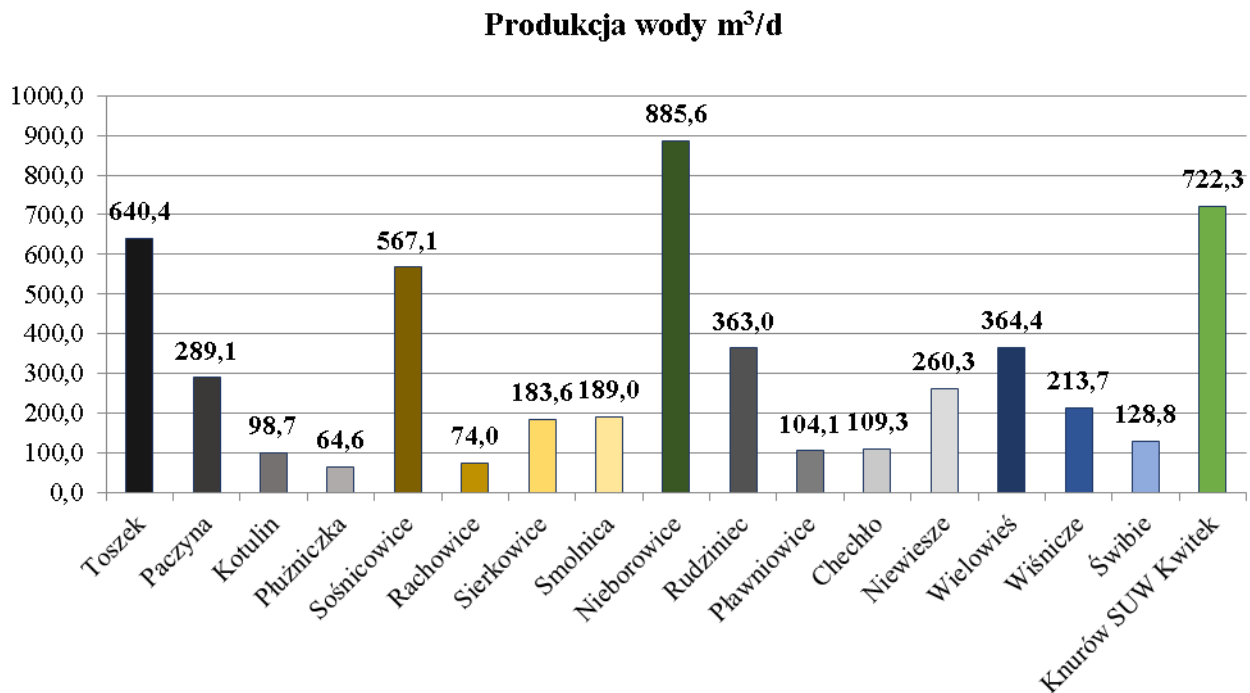
JAKOŚĆ WODY PRZEZNACZONEJ DO SPOŻYCIA NA TERENIE GMIN POWIATU GLIWICKIEGO

PPIS w Gliwicach w 2017 r. prowadził nadzór sanitarny nad jakością wody pochodzącej z 21 ujęć wód głębinowych eksploatowanych przez przedsiębiorstwa wodociągowe, 8 indywidualnych ujęć zaopatrujących budynki użyteczności publicznej oraz w 44 punktach monitoringowych usytuowanych na sieciach wodociągowych na terenie powiatu gliwickiego. Przeprowadzono kontrole sanitarne wszystkich urządzeń wodociągowych. Podczas kontroli nie stwierdzono żadnych uchybień sanitarno-technicznych oraz sanitarno-porządkowych.

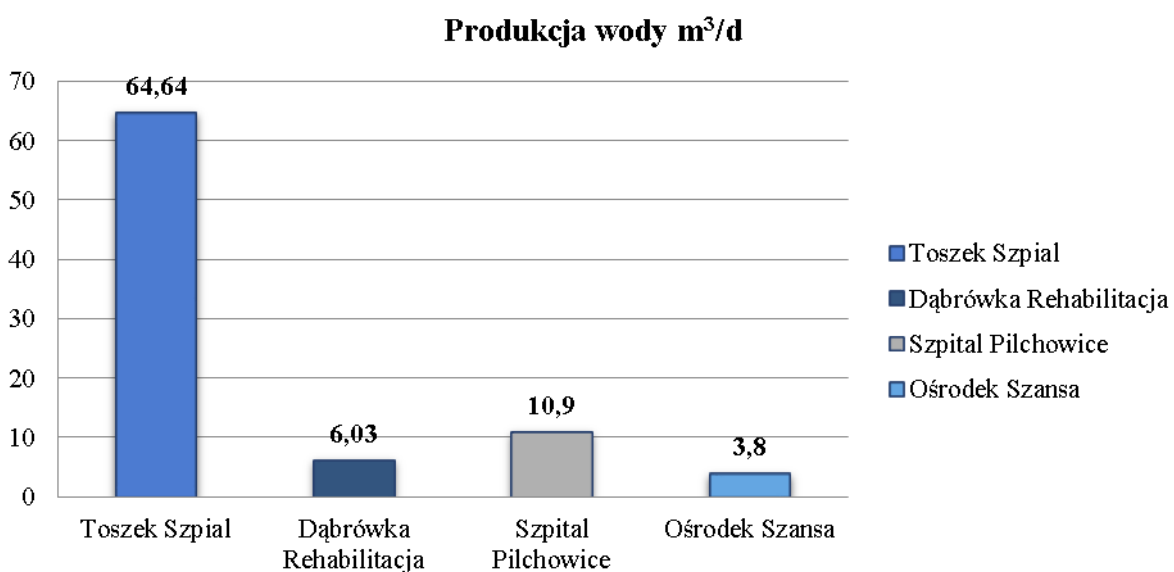
Tabela 3. Podział wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę ze względu na wielkość produkcji

Produkcja wody [m ³ /d]	Liczba urządzeń wodociągowych /wodociągów	Lokalizacja urządzenia wodociągowego/wodociąg	Ludność zaopatrywana w wodę
< 100	3	Gmina Sośnicowice: Rachowice; Gmina Toszek: Płużniczka, Kotulin	2 496
101 – 1 000	13	Miasto i Gmina Toszek: Toszek (w tym Szpital), Paczyna Miasto i Gmina Sośnicowice: Sośnicowice, Sierakowice, Smolnica Gmina Rudziniec: Pławniowice, Rudziniec, Niewiesz, Chechło Gmina Wielowieś: Wielowieś, Wiśnicze, Świbie Gmina Pilchowice: Nieborowice	44 156
1 001 – 10 000	3	Gmina Pyskowice (zakup) Gmina Gierałtowice (zakup) Miasto Knurów: Kwitek, zakup	66 134
ujęcia indywidualne służba zdrowia	3	Gmina Wielowieś: Dąbrówka - Oddział Rehabilitacji Psychiatrycznej Gmina Pilchowice: Pilchowice Szpital Gmina Rudziniec: Ośrodek Szansa	240

ujęcia indywidualne	6	Miasto Pyskowice: Home Lake, Tawerna Kormorany, Posejdon, Ośrodek Wędkarski, Maytur	osoby korzystające z ośrodków + pracownicy
----------------------------	---	--	--

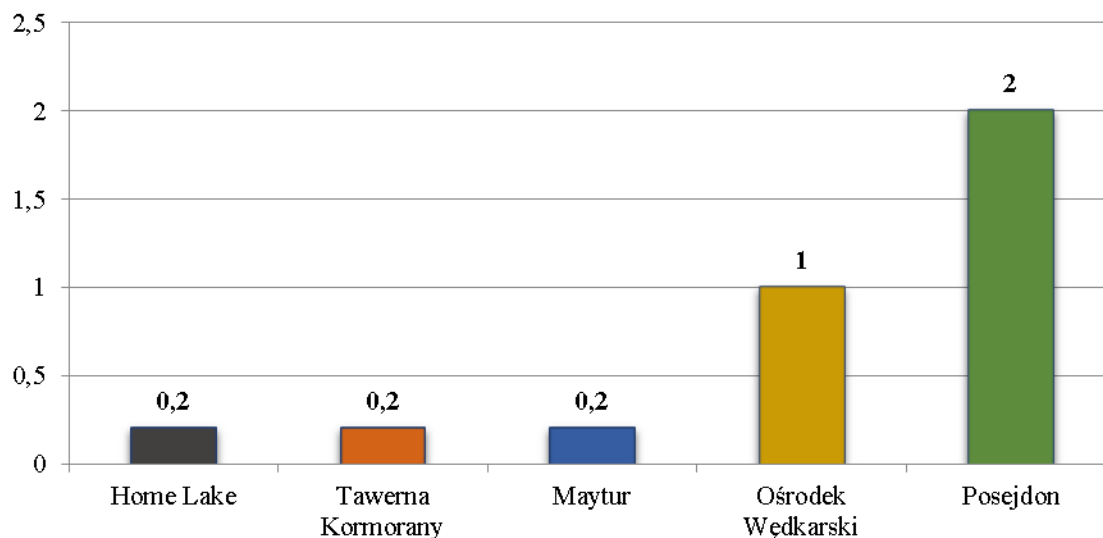

Rys. 1. Średnia dobową produkcja poszczególnych ujęć własnych wody na terenie powiatu gliwickiego.

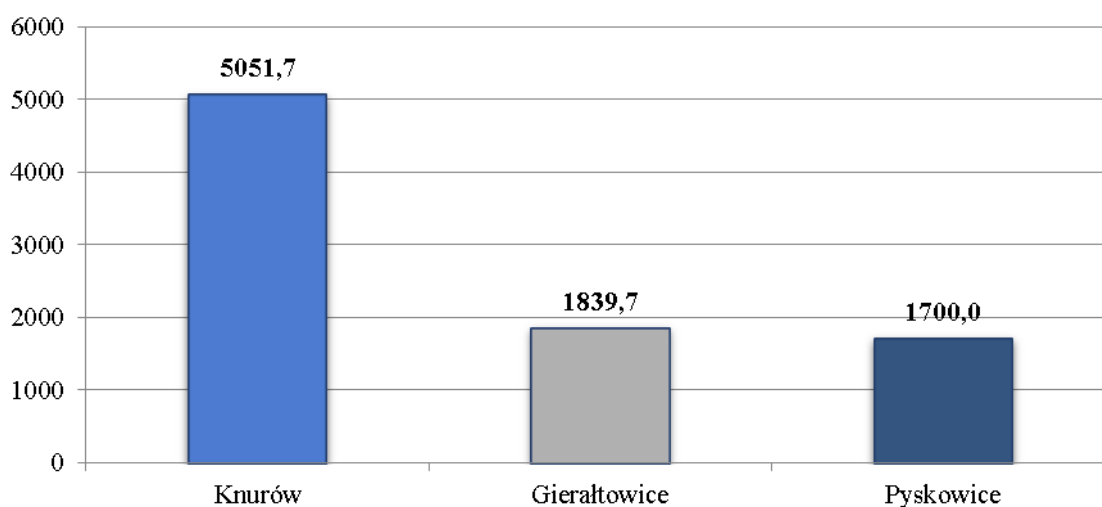
Rys. 2. Średnia dobową produkcja wody pochodzącej z ujęć obiektów służby zdrowia na terenie powiatu gliwickiego.

Produkcja wody m³/d

Rys. 3. Średnia dobowa produkcja wody pochodzącej z ujęć indywidualnych na terenie powiatu gliwickiego

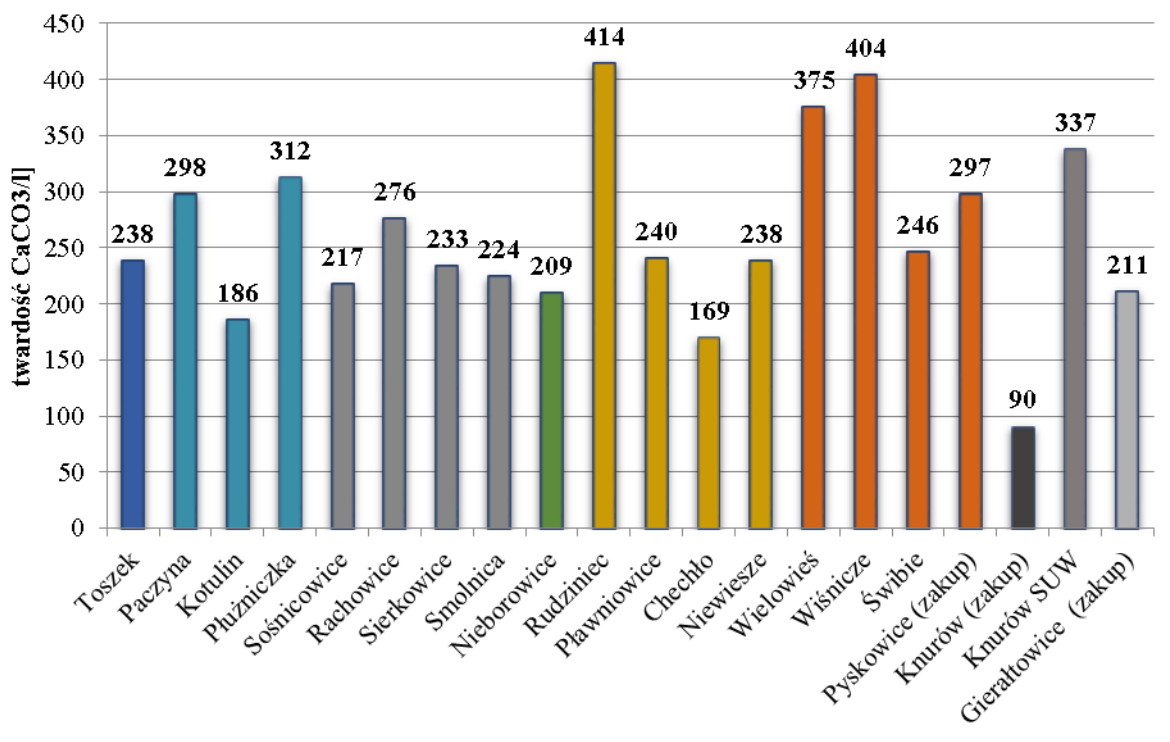
Zakup wody m³/d

Rys. 4. Średni dobowy zakup wody na terenie powiatu gliwickiego

Większość wody dostarczanej mieszkańcom powiatu Gliwice pochodzi z ujęć głębinowych, część pochodzi z ujęć powierzchniowych i miesza się w sieci z wodą głębinową. W związku z powyższym woda głębinowa dostarczana mieszkańcom charakteryzuje się wysoką twardością ogólną, której wartość wahała się w granicach od 152 do 468 mg CaCO₃/l, gdzie w przypadku wody powierzchniowej twardość wynosi

ok. od 66 do 119 mg CaCO₃/l. W żadnej badanej próbce jej wartość nie przekroczyła jednak najwyższej dopuszczalnej określonej w obowiązującym rozporządzeniu Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Dopuszczalna maksymalna wartość wynosi 500 mg CaCO₃/l.

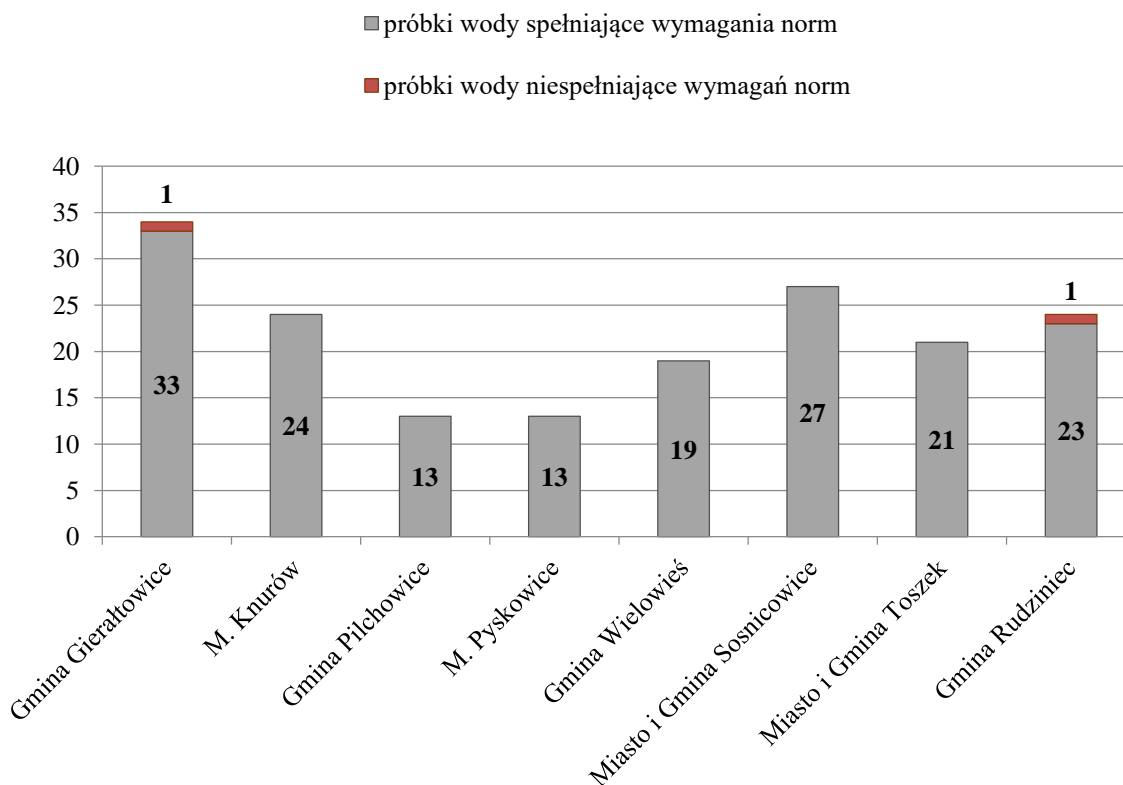

Rys. 5. Średnia twardość wody [CaCO₃/l] pochodzącej z ujęć głębinowych oraz z zakupu na terenie powiatu gliwickiego

Na terenie nadzorowanych gmin w ramach kontroli urzędowej oraz kontroli wewnętrznej przebadano:

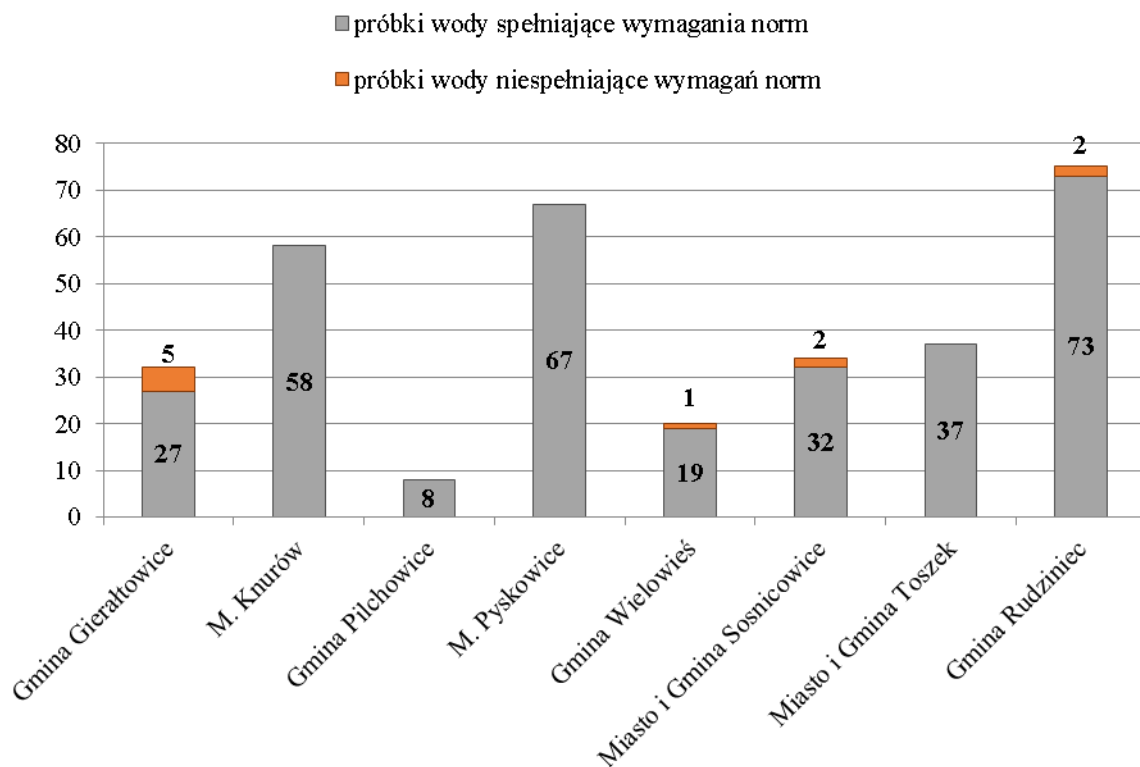
- pod kątem mikrobiologicznym:
  - 175 próbek (kontrola urzędowa),
  - 331 próbek (kontrola wewnętrzna),
- pod kątem fizykochemicznym:
  - 166 próbek (kontrola urzędowa),
  - 329 próbek (kontrola wewnętrzna).

PPIS w Gliwicach po przeanalizowaniu sprawozdań z badań próbek wody pobranych w 2017 r. na terenie powiatu gliwickiego stwierdza przydatność wody do spożycia w badanym zakresie mikrobiologicznym, fizykochemicznym, chemicznym oraz organoleptycznym.

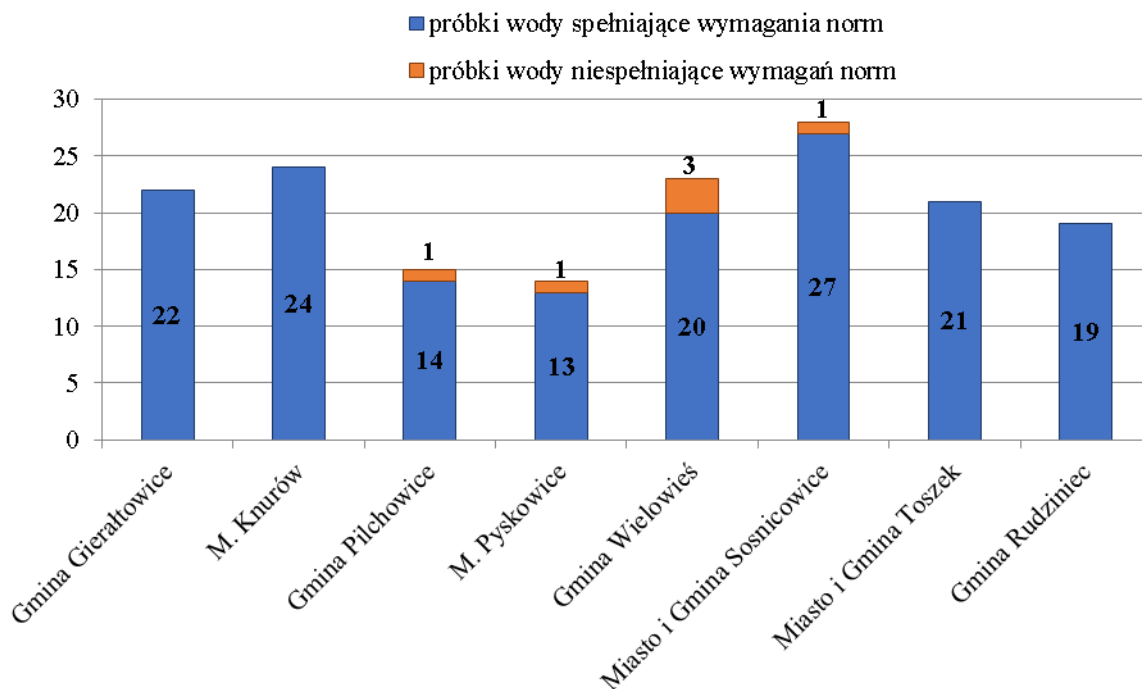

Rys. 6. **Jakość próbek wody przebadanych pod względem mikrobiologicznym na terenie powiatu gliwickiego w 2017 r. (kontrola urzędowa)**

Przekroczenia parametrów mikrobiologicznych stwierdzono w 12 próbkach wody pobranych ze stałych punktów monitoringowych (2 próbki w kontroli urzędowej, 10 próbek w kontroli wewnętrznej), natomiast parametrów fizykochemicznych w 11 próbkach (6 próbek - kontrola urzędowa, 5 próbek - kontrola wewnętrzna). W związku ze stwierdzeniem nieprawidłowości PPIS w Gliwicach każdorazowo informował jednostkę odpowiedzialną za jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi wnosząc o podanie przyczyny wystąpienia przekroczenia i wskazanie działań zmierzających do jego usunięcia. Skuteczność przeprowadzanych działań naprawczych za każdym razem potwierdzana była pozytywnymi wynikami badań próbek wody.

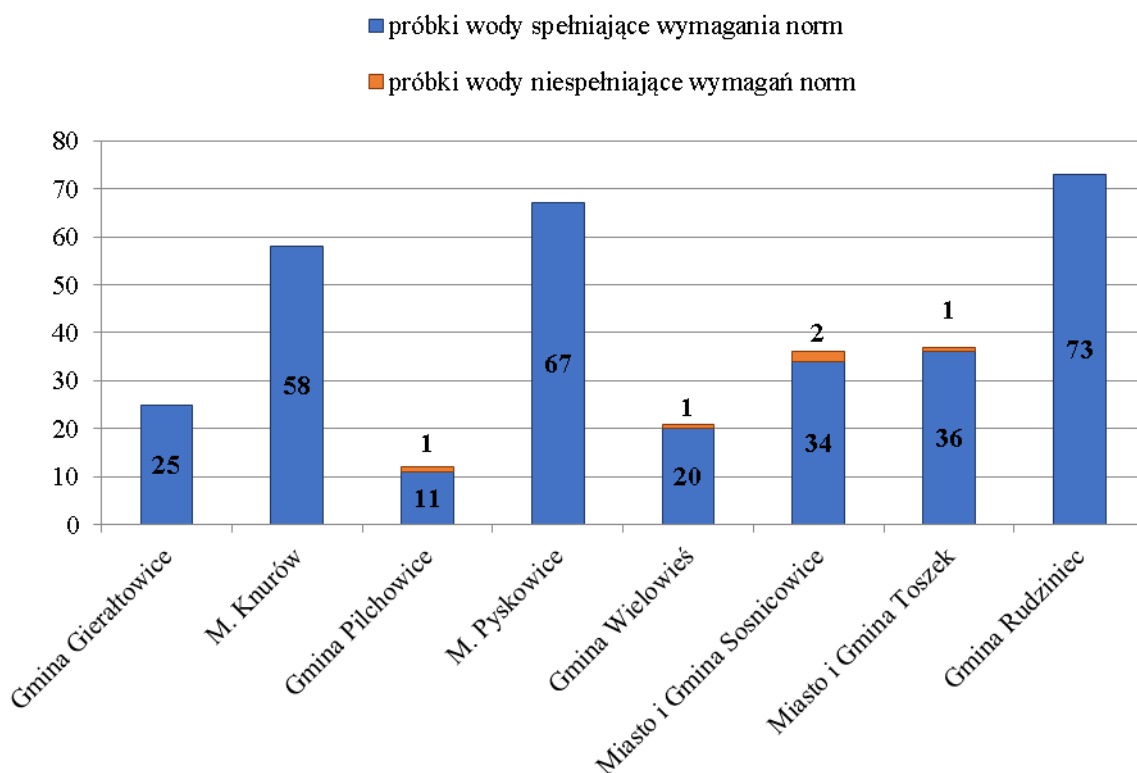

Rys. 7. Jakość próbek wody przebadanych pod względem mikrobiologicznym na terenie powiatu gliwickiego w 2017 r. (kontrola wewnętrzna)

Rys. 8. Jakość próbek wody przebadanych pod względem fizykochemicznym na terenie powiatu gliwickiego w 2016 r. (kontrola urzędowa).

Rys. 9. Jakość próbek wody przebadanych pod względem fizykochemicznym na terenie powiatu gliwickiego w 2016 r. (kontrola wewnętrzna).

Tabela 4. Wykaz przekroczeń wraz z ich maksymalną wartością.

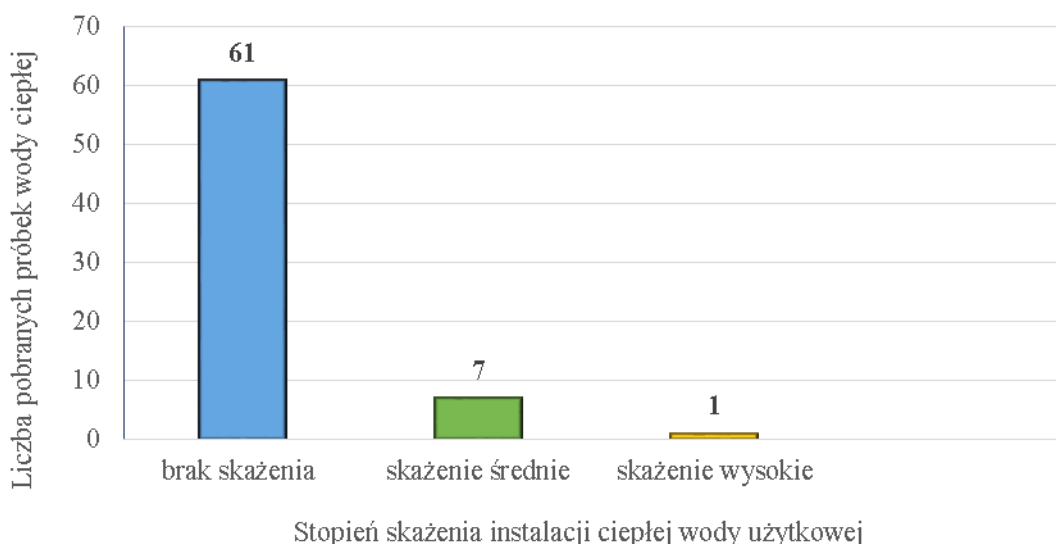
Gmina	Przekroczone parametry	Maksymalna wartość przekroczenia	Dopuszczalna wartość parametru
GIERAŁTOWICE	bakterie gr. coli	52 jtk/100ml	0 jtk/100ml
	<i>Escherichia coli</i>	28 jtk/100ml	0 jtk/100ml
	Enterokoki	23 jtk/100ml	0 jtk/100ml
	ogólna liczba mikroorganizmów po 72h	284 jtk/1ml*	bez nieprawidłowych zmian*
TOSZEK SZPITAL	mangan	172 µg/l	50 µg/l
KNURÓW	-	-	-

WIELOWIEŚ	azotany	57,8 mg/l	50 mg/l
DĄBRÓWKA – ODDZIAŁ REHABILITACJI	żelazo	494 µg/l	200 µg/l
	mangan	94 µg/l	50 µg/l
	mętność	4,8 NTU	1 NTU
	ogólna liczba mikroorganizmów po 72h	>300 jtk/1ml*	bez nieprawidłowych zmian*
SOŚNICOWICE	mangan (Sośnicowice, Smolnica)	70 µg/l	50 µg/l
	żelazo (Smolnica)	271 µg/l	200 µg/l
	bakterie grupy coli (Rachowice, Sośnicowice)	7 jtk/100ml	0 jtk/100ml
PYSKOWICE	mętność	2,1 NTU	1 NTU
PILCHOWICE	mangan	66 µg/l	50 µg/l
	arsen	19 µg/l	10 µg/l
RUDZINIEC	bakterie grupy coli	3 jtk/100ml	0 jtk/100ml
OŚRODEK	bakterie grupy coli	3jtk/100ml	0jtk/100ml
SZANSA	ogólna liczba mikroorganizmów po 72h	>300 jtk/1ml*	bez nieprawidłowych zmian*

*uzyskany wynik świadczy o wykrytych nieprawidłowych zmianach

PPIS w Gliwicach prowadzi nadzór nad jakością ciepłej wody użytkowej w budynkach zamieszkania zbiorowego i przedsiębiorstwach podmiotu wykonującego działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne.

W 2017 r. przeprowadzono badania wody ciepłej pod kątem obecności bakterii *Legionella* sp. w 12 obiektach, ogółem pobrano 69 próbek wody ciepłej, z czego w 8 stwierdzono nieprawidłowości.

Rys. 10. Zestawienie liczby przebadanych próbek wody ciepłej na terenie powiatu gliwickiego pod względem parametru mikrobiologicznego Legionella sp. w zależności od oceny skażenia.

Miasto Knurów

- Liczba ludności zaopatrywanej w wodę ok. 37 600 osób
- Zaopatrzenie w wodę - ilość rozprowadzanej wody – ok. 5313,3 m³/d
- Za dystrybucję wody odpowiada Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o. w Knurowie przy ul. Szpitalnej 11, które również kupuje wodę od Górnośląskiego Przedsiębiorstwa Wodociągowego S.A. Katowice

Mieszkańcy Miasta Knurów zaopatrywani są w wodę przeznaczoną do spożycia przez Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o. w Knurowie przy ul. Szpitalnej 11. Woda zasilająca miasto pochodzi przede wszystkim z zakupu od Górnośląskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów S.A. Katowice i dostarczana jest z ujęcia powierzchniowego „Goczałkowice” oraz z własnego ujęcia głębinowego „Kwitek” przy ul. Ks. Koziółka w Knurowie. Stacja Uzdatniania Wody „Kwitek” zasilana jest wodą z dwóch studni głębinowych Vzbis oraz Vlzbis. Uzdatnianie wody odbywa się równolegle na 3 filtrach z granulowanym materiałem filtracyjnym Pyrolox. Dezynfekcja końcowa prowadzona w sposób ciągły z zastosowaniem podchlorynu sodu.

Przeprowadzona kontrola sanitarna stacji uzdatniania wody KWITEK, w trakcie której dokonano oceny stanu sanitarno-higienicznego i technicznego urządzeń wodociągowych nie wykazała uchybień.

W ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej zgodnie z ustalonym harmonogramem Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Knurowie pobrało z ujęcia wody oraz stałych punktów monitoringowych:

- 47 próbek do badań mikrobiologicznych,
- 47 próbek do badań fizykochemicznych.

W ramach kontroli urzędowej zgodnie z planem działania na 2017 r. upoważnieni przedstawiciele Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gliwicach pobrali:

- 24 próbki do badań mikrobiologicznych,
- 24 próbki do badań fizykochemicznych.

Ponadto Górnośląskie Przedsiębiorstwo Wodociągowe S.A. w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego pobrało ze studzienki wodomierzowej zlokalizowanej przy ul. Lignozy 11 prób do badań mikrobiologicznych i 11 prób do badań fizykochemicznych.

Tabela 5. Ujęcia wody na terenie Knuruwa/ Woda z zakupu od GPW S.A.

Lp.	Nazwa	Produkcja wody [m ³ /d]	Liczba ludności zaopatrywanej w wodę	Zaopatrywane miejscowości / dzielnice
1.	SUW „Kwitek”	722,3	37600	Knurów – okolice: ul. Wolności, ul. Jęczmienna, ul. 1 Maja, ul. Sobieskiego, ul. Batorego, ul. Kazimierza Wielkiego, ul. Wilsona, ul. Niepodległości (do wysokości Szpitala), ul. Dworcowej (okolice Komisariatu, Przychodni Unia Bracka), ul. Rakoniewskiego, Osiedle Fińskie Domki Osiedle Redyna) Nieborowice: ul. Krywałdzka
2.	Zakup od GPW S.A.	5051,7		pozostałe dzielnice Knuruwa

Wszystkie badane parametry mikrobiologiczne, fizykochemiczne, chemiczne i organoleptyczne spełniały wymagania obowiązującego rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

W 2017 r. na terenie Miasta Knurów nie wniesiono interwencji dotyczących złej jakości fizykochemicznej i mikrobiologicznej wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

PPIS w Gliwicach prowadzi nadzór nad jakością ciepłej wody użytkowej w budynkach zamieszkania zbiorowego i przedsiębiorstwach podmiotu wykonującego działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne. W związku z trwającym postępowaniem administracyjnym w **Szpitalu w Knurowie Sp. z o.o. ul. Niepodległości** – decyzja nakazująca doprowadzić parametr mikrobiologiczny wody ciepłej pod kątem obecności pałeczek *Legionella sp.* do obowiązujących norm (skażenie wysokie - kolonizacja instalacji) przeprowadzono badanie kontrolne wody ciepłej. Analiza wyników badań wykazała doprowadzanie parametru mikrobiologicznego wody ciepłej w zakresie obecności bakterii *Legionella sp.* do wartości określonych w przepisach prawa. Po upływie 3 miesięcy ponownie pobrano próbki wody ciepłej do badań. W związku ze stwierdzeniem średniego skażenia w 2 punktach poboru wydano decyzję administracyjną nr NS/HK-4563L-12/D-110/17 z dn. 16.05.2017 r. (prolongata nr NS/HK-4563L-12/D-110-(2)/17 z dn. 05.06.2017 r.) z terminem wykonania do 05.08.2017 r.. Przeprowadzona kontrola wykazała niewykonanie zarządzeń ww. decyzji, co skutkowało wystosowaniem upomnienia (NS/HK-4563L-12/D-110/17/RP/U-38/0413/2017 r. z dnia 08.09.2017 r.) Strona podjęła działania polegające na montażu urządzenia do dezynfekcji chemicznej instalacji ciepłej wody użytkowej, których skuteczność potwierdziły kolejne badania ciepłej wody użytkowej w obiekcie.

PPIS w Gliwicach po przeanalizowaniu sprawozdań z badań próbek wody pobranych w 2017 r.. na terenie Miasta Knurów stwierdza przydatność wody do spożycia w badanym zakresie mikrobiologicznym, fizykochemicznym, chemicznym oraz organoleptycznym.

Miasto Pyskowice

- Liczba ludności zaopatrywanej w wodę ok. 16854 osób
- Zaopatrzenie w wodę - ilość rozprowadzanej wody – ok. 1 700 m³/d
- Za dystrybucję wody odpowiada Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o. w Gliwicach przy ul. Rybnickiej 47.

Mieszkańcy miasta Pyskowice są zaopatrywani w wodę przeznaczoną do spożycia przez Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o. w Gliwicach. Woda dostarczana mieszkańcom pochodzi wyłącznie z zakupu od Górnośląskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów S.A. w Katowicach. Część dzielnic otrzymuje wodę pobieraną z ujęcia głębinowego Zawada, a część - dotyczy to południowych obszarów miasta, ze studni należącej do GPW S.A., znajdującej się przy ul. Piaskowej.

W ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej zgodnie z ustalonym harmonogramem oraz bieżącego nadzoru sanitarnego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Gliwicach oraz Górnośląskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów S.A. w Katowicach pobrano ze stałych punktów monitoringowych oraz studni:

- 67 próbek wody do badań mikrobiologicznych
- 67 próbek wody do badań fizykochemicznych.

Ponadto w ramach kontroli urzędowej zgodnie z planem działania na 2017 r.. upoważnieni przedstawiciele Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gliwicach w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego pobrali:

- 13 próbek wody do badań mikrobiologicznych
- 14 próbek do badań fizykochemicznych.

Badania wykazały podwyższoną wartość mętności w 1 próbce wody pobranej w ramach kontroli urzędowej w lipcu w punkcie monitoringowym przy ul. Oświęcimskiej. Prawdopodobną przyczyną wystąpienia powyższego przekroczenia był mały przepływ wody w przyłączy, spowodowany zmniejszonym zużyciem wody w budynku przedszkola w okresie wakacyjnym. Ponowne badanie wody nie potwierdziło przekroczenia.

Pozostałe parametry mikrobiologiczne, fizykochemiczne, chemiczne i organoleptyczne spełniały wymagania obowiązującego rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

W 2017 r.. na terenie Miasta Pyskowice nie wniesiono żadnych interwencji dotyczących złej jakości fizykochemicznej i mikrobiologicznej wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Na terenie Miasta Pyskowice funkcjonuje 5 podmiotów wykorzystujących wodę do celów sanitarnych oraz spożywczych pochodzącą z indywidualnych ujęć, jako część działalności handlowej lub w budynkach użyteczności publicznej. Są to obiekty świadczące usługi noclegowe całoroczne i sezonowe zlokalizowane przy zbiorniku wodnym Dzierżno Duże:

PHU Posejdon, ul. Nad Kanałem 1 F, Pyskowice-Dzierżono

- produkcja ok. 2,0 m³/d

Tawerna Kormorany, ul. Nad Kanałem 7, Pyskowice-Dzierżono

- produkcja ok. 0,2 m³/d

Home Lake, ul. Węgorza 1, Pyskowice-Dzierżono

- produkcja ok. 0,2 m³/d

Ośrodek Wędkarski, ul. Wędkarzy, Pyskowice-Dzierżono

- produkcja ok. 1,0 m³/d, zaopatrywanych ok. 20

Ośrodek żeglarski Maytur, ul. Nad Kanałem 5, Pyskowice-Dzierżono

- produkcja ok. 0,2 m³/d, zaopatrywanych ok. 25

Zaopatrywane są w wodę z głębinowych ujęć indywidualnych i nie posiadają dostępu do wodociągu sieciowego.

W ramach kontroli urzędowej w 2017 r.. upoważnieni Przedstawiciele Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gliwicach w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego pobrali:

- 7 próbek wody do badań mikrobiologicznych
- 10 próbek wody do badań fizykochemicznych.

W ramach oceny przydatności wszystkie ośrodki będące podmiotami wykorzystującymi wodę, pochodzącą z indywidualnego ujęcia, jako część działalności handlowej lub w budynkach użyteczności publicznej ustaliły harmonogram pobierania próbek wody do badań, zgodnie z częstotliwością określoną w zał. nr 6 do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2015r, poz. 1989), w uzgodnieniu z Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym w Gliwicach.

Z zatwierdzonego harmonogramu wywiązały się jedynie 2 podmioty tj. **Ośrodek żeglarski Maytur** (monitoring kontroli, przeglądowny) oraz **Ośrodek Wędkarski** (monitoring kontrolny, przeglądowny, wstępny monitoring substancji promieniotwórczych).

Z ujęcia głębinowego na terenie **Ośrodka Maytur** w ramach kontroli wewnętrznej pobrano 3 próby wody do badań mikrobiologicznych i 3 do badań fizykochemicznych. Wszystkie badane parametry spełniały wymagania obowiązującego rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Analiza laboratoryjna próbek wody pochodzącej z ujęcia na terenie Ośrodka Wędkarskiego wykazała przekroczenie parametrów fizykochemicznych tj. mętności – 2,9 NTU (najwyższe dopuszczalne stężenie 1 NTU) oraz manganu – 207 µg/l (najwyższe dopuszczalne stężenie 50 µg/l) w 1 z 4 pobranych próbek. Wyniki badań kontrolnych przeprowadzonych przez upoważnionych przedstawicieli Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gliwicach nie wykazały nieprawidłowości, co może świadczyć, iż zdarzenie miało charakter incydentalny.

W celu określenia rozmiaru i charakteru prawdopodobnego narażenia na substancje promieniotwórcze w wodzie przeznaczonej do spożycia przez ludzi zarządca wykonał wstępny monitoring substancji promieniotwórczych.

Przekroczenia dopuszczalnych wartości parametrów fizykochemicznych zaobserwowano w dwóch próbkach wody pobranych na terenie **Ośrodka Home Lake tj.**

w ramach kontroli urzędowej mętność – 4,5 NTU (najwyższe dopuszczalne stężenie 1 NTU) oraz pobranej w ramach kontroli wewnętrznej: mętność – 9,8 NTU (najwyższe dopuszczalne stężenie 1 NTU), żelazo – 849 µg/l (najwyższe dopuszczalne stężenie 200 µg/l), mangan – 150 µg/l (najwyższe dopuszczalne stężenie 50 µg/l)

Badanie kontrole wykonane przez upoważnionych przedstawicieli PPIS w Gliwicach po przekroczeniu mętności w kontroli urzędowej nie potwierdziło utrzymywania się powyższego przekroczenia. Ośrodek Home Lake nie wykonał ponownych badań wody po stwierdzonych nieprawidłowościach w kontroli wewnętrznej w celu sprawdzenia, czy dostarczana woda jest przydatna do spożycia. Nie otrzymano informacji o przeprowadzonych działaniach naprawczych mających na celu doprowadzenie jakości wody do wymagań określonych w przepisach prawa oraz terminu ich realizacji. Zarządca nie wywiązał się z harmonogramu pobierania próbek wody zatwierdzonego przez PPIS w Gliwicach (przedstawiono jedynie badania w zakresie monitoringu przeglądownego

oraz wstępnego monitoringu substancji promieniotwórczych, brak dwóch badań w ramach monitoringu kontrolnego).

Zarządcy **Ośrodków Posejdon i Tawerna Kormorany** również nie wywiązali się z częstotliwości zatwierdzonej przez PPIS w Gliwicach w harmonogramie pobierania próbek wody – przedstawiono jedynie po 1 sprawozdaniu z 4 ustalonych badań w ramach kontroli wewnętrznej.

Przekroczenia dopuszczalnych wartości parametru mikrobiologicznego – bakterie grupy coli zaobserwowano w próbkach wody pobranych w ramach kontroli urzędowej na terenie:

- **Ośrodek Posejdon**
  - bakterie gr. coli – 28 jtk/100ml (najwyższa dopuszczalna wartość 0 jtk/100ml)
- **Tawerna Kormorany**
  - bakterie gr. coli – 24 jtk/100ml (najwyższa dopuszczalna wartość 0 jtk/100ml).

Zgodnie z § 23 ww. rozporządzenia podmiot wykorzystujący wodę pochodzącą z indywidualnego ujęcia zobowiązany jest do poinformowania konsumentów o jakości wody.

Wyniki badań kontrolnych przeprowadzonych przez upoważnionych przedstawicieli PPIS w Gliwicach nie wykazały obecności bakterii grupy coli w wodzie, co może świadczyć, iż zdarzenie miało charakter incydentalny. W obiekcie Tawerna Kormorany przeprowadzono dezynfekcję studni oraz poinformowano osoby przebywające na terenie ośrodka o jakości wody. Zarządca Ośrodka Posejdon poinformował, iż zapewnił osobom korzystającym wodę w butelkach, natomiast nie udzielił informacji na temat podjętych działań naprawczych mających na celu doprowadzenie jakości wody do wymagań określonych w przepisach prawa w celu wyeliminowania zagrożenia dla zdrowia ludzi.

W związku z nieprzestrzeganiem ustalonej częstotliwości badań wystosowano pismo do zarządców obiektów Home Lake, Posejdon, Tawerna Kormorany przypominające o obowiązkach, które nakłada rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2015 r., poz. 1989) na podmioty wykorzystujące wodę, pochodzącą z indywidualnego ujęcia, jako część działalności handlowej lub w budynkach użyteczności publicznej oraz wzywające do przedstawienia zaległych wyników badań. Poinformowano, iż nieprzekazywanie wyników

badań może być potraktowane jako utrudnianie bądź udaremnianie pracy organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej

W 2017 r. na terenie Miasta Pyskowice nie wniesiono żadnych interwencji dotyczących złej jakości fizykochemicznej i mikrobiologicznej wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

PPIS w Gliwicach prowadzi nadzór nad jakością ciepłej wody użytkowej w budynkach zamieszkania zbiorowego i przedsiębiorstwach podmiotu wykonującego działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne. W 2017 r. przeprowadzono badania wody ciepłej pod kątem obecności bakterii *Legionella sp.* w **Szpitalu w Pyskowicach Sp. z o.o. przy ul. Szpitalnej 2**. Analiza wyników badań nie wykazała nieprawidłowości.

Po przeanalizowaniu sprawozdań z badań próbek wody dystrybuowanej przez Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. pobranych w 2017 r. PPIS w Gliwicach wydał ocenę o przydatności wody do spożycia na terenie Miasta Pyskowice w 2017 r.

Miasto i gmina Sośnicowice

- Liczba ludności zaopatrywanej w wodę ok. 8485 osób
- Zaopatrzenie w wodę - ilość rozprowadzanej wody – 1163,7 m³/d
- Za dystrybucję wody odpowiada Zakład Budżetowy Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej przy ul. Powstańców 6 w Sośnicowicach oraz Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o. w Gliwicach przy ul. Rybnickiej 47.

Woda dostarczana mieszkańcom gminy Sośnicowice pochodzi z 4 ujęć głębinowych eksploatowanych przez Zakład Budżetowy Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej przy ul. Powstańców 6 w Sośnicowicach tj. ujęcia w Sierakowicach, Sośnicowicach, Smolnicy oraz w Rachowicach. Wyjątek stanowi rejon Kozłowa oraz część Smolnicy, które zaopatrywane są w wodę głębinową przez Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o. w Gliwicach przy ul. Rybnickiej 47.

Na terenie gminy Sośnicowice występują wody charakteryzujące się podwyższoną wartością żelaza i manganu. W związku z powyższym na stacjach uzdatniania wody pracują urządzenia redukujące ww. parametry. Na stacji uzdatniania wody w Rachowicach proces odżelaziania i odmanganiania przybiega w wyniku aeracji oraz filtracji na dwóch połączonych równolegle ciśnieniowych filtrach pośpiesznych z dwuwarstwowym złożem filtracyjnym (piasek, żwir). Dezynfekcja jest prowadzona okresowo podchlorynem sodu. Uzdatnianie wody na stacji w Smolnicy odbywa się poprzez napowietrzanie w 3 statycznych mieszaczach, filtracji na 3 ciśnieniowych filtrach pośpiesznych (dwuwarstwowe złoża filtracyjne żwirowe). Dezynfekcja jest prowadzona stale podchlorynem sodu. Na Stacji Uzdatniania Wody w Sierakowicach zamontowane są 2 aeratory oraz 5 filtrów (2 filtry ciśnieniowe piaskowo-żwirowe, 3 filtry mechaniczne z kolumnami kontaktowymi wypełnionymi złożem z podsypki żwirowej, Ironitu, rudy nadmanganianowej). Dezynfekcja podchlorynem sodu odbywa się w sposób ciągły. Stacja Uzdatniania Wody w Sośnicowicach działa w oparciu o 3 równolegle połączone filtry pośpieszne ze złożem dwuwarstwowym (żwir kwarcowy, złoża katalityczne) oraz stałą dezynfekcją końcową podchlorynem sodu.

W 2017 r. przeprowadzono kontrole sanitarne wszystkich Stacji Uzdatniania Wody zaopatrujących w wodę gminę Sośnicowicach. Podczas przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono uchybień, a stan sanitarny urządzeń wodociągowych oceniono jako dobry.

W ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej zgodnie z ustalonym harmonogramem oraz bieżącego nadzoru sanitarnego Zakład Budżetowy Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej przy ul. Powstańców 6 w Sośnicowicach oraz Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp.z o.o. w Gliwicach przy ul. Rybnickiej 47 pobrały z ujęć wody oraz stałych punktów monitoringowych:

- 34 próbki wody do badań mikrobiologicznych,
- 36 próbek wody do badań fizykochemicznych.

W ramach kontroli urzędowej zgodnie z planem działania na 2017 r.. oraz w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego upoważnieni przedstawiciele Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gliwicach w ramach pobrali:

- 27 próbek do badań mikrobiologicznych,
- 28 próbek do badań fizykochemicznych.

Tabela 6. Charakterystyka zaopatrzenia w wodę na terenie Miasta i Gminy Sośnicowice.

Lp.	Ujęcie wody	Liczba punktów monitoringowych na sieci	Produkcja wody [m ³ /d]	Liczba ludności zaopatrywanej w wodę	Zaopatrywane miejscowości
1	SUW Sośnicowice	3	567,1	4036	Sośnicowice, Łany Wielkie, Trachy, Bargłówka,
2	SUW Sierakowice	2	183,6	1411	Sierakowice, Tworóg Mały
3	SUW Rachowice	1	74	717	Rachowice
4	SUW Smolnica	1	189	842	Smolnica
5	PWiK Sp. z o.o. w Gliwicach SUW	1	150	1479	Kozłów, część Smolnicy

W celu określenia rozmiaru i charakteru prawdopodobnego narażenia na substancje promieniotwórcze w wodzie przeznaczonej do spożycia przez ludzi zgodnie z § 28 ust. 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2015r., poz. 1989) ZBGKiM w Sośnicowicach wykonało również wstępny monitoring substancji promieniotwórczych w wodzie podawanej do sieci.

Analiza laboratoryjna wykazała przekroczenia parametrów:

- fizykochemicznych w 3 próbkach,
- mikrobiologicznych w 2 próbkach,

W próbce wody pobranej z punktu monitoringowego przy ul. Szkolnej w Smolnicy kontrola wewnętrzna przeprowadzona przez ZBGKiM w Sośnicowicach wykazała ponadnormatywną zawartość żelaza oraz manganu. Przeprowadzono działania korygujące polegające na dodatkowym płukaniu filtrów. Badanie kontrolne wykonane przez przedsiębiorstwo oraz organy inspekcji sanitarnej wykazały doprowadzenie ww. parametrów do obowiązujących norm. Kontrola urzędowa przeprowadzana w październiku

ponownie wykazała przekroczenie dopuszczalnej wartości określonej dla żelaza w ww. punkcie monitoringowym. Analiza wyników badań przeprowadzonych w celu określenia zasięgu zanieczyszczenia wykazała, iż woda wprowadzana do sieci wodociągowej z SUW Smolnica oraz woda w dodatkowo wyznaczonym punkcie przy ul. Wiejskiej spełnia wymagania ww. rozporządzenia. Przekroczenie zawartości żelaza w punkcie przy ul. Szkolnej miało więc charakter incydentalny o małym zasięgu i mogło być spowodowane stanem instalacji wewnętrznej budynku, w związku z czym konieczna była weryfikacja punktu poboru wody.

Zwiększone stężenie manganu stwierdzono we wrześniu w próbce wody pobranej w ramach kontroli wewnętrznej ze SUW Sośnicowice. Do przekroczenia doszło w skutek awarii automatyki płukania filtrów. Badanie kontrolne wykonane po przejściu na ręczne płukanie filtrów nie wykazało nieprawidłowości.

Obecność manganu oraz żelaza w wodzie, zwłaszcza w ilościach stwierdzonych w badanych próbkach nie ma istotnego znaczenia pod względem bezpieczeństwa zdrowotnego, może natomiast wpłynąć na jej akceptację przez konsumenta, powodując zmianę zapachu i smaku wody oraz brudzenie armatury i pranej odzieży. Obecność powyższych substancji w wyższych stężeniach może powodować powstawanie osadów w sieci dystrybucyjnej, które stanowią dobre środowisko dla rozwoju bakterii bytujących w wodzie. Występowanie krótkotrwałych, lokalnych przekroczeń ww. parametrów wody jest związane najczęściej ze stanem sieci wodociągowej oraz wielkością poboru wody przez odbiorców.

Badania próbek wody pobranych w ramach kontroli urzędowej 08.02.2017 r. wykazały przekroczenie parametru mikrobiologicznego w punkcie monitoringowym przy ul. Wiejskiej w Łanach Wielkich zaopatrywanym z SUW Sośnicowice – bakterie grupy coli – 3 jtk/100ml oraz w punkcie monitoringowym przy ul. Wiejskiej zaopatrywanym z SUW Rachowice – bakterie grupy coli – 7 jtk/100ml. Bakterie te należą do wskaźników mikrobiologicznych nie mających bezpośredniego wpływu na zdrowie ludzi, a ich obecność może świadczyć o nieodpowiednim uzdatnianiu wody wodociągowej, wtórnym jej zanieczyszczeniu, bądź złym stanie sieci wodociągowej. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2015 r., poz.1989) dopuszcza obecność pojedynczych bakterii grupy coli wykrywanych sporadycznie, nie w kolejnych próbach.

Po otrzymaniu powiadomienia o przekroczeniach z laboratorium pracownicy ZBGKiM w Sośnicowicach podjęli działania mające na celu ustalenie przyczyny powstawania powyższych nieprawidłowości oraz przeprowadzili działania naprawcze zmierzające do doprowadzenia jakości wody do wymagań określonych w przepisach prawa. Przeprowadzono dezynfekcję oraz płukanie wodociągu w Rachowicach i Łanach Wielkich. Z uwagi na fakt, iż badania przeprowadzone tego samego dnia w punkcie przy ul. Powstańców zaopatrywanym z tego samego ujęcia nie wykazały nieprawidłowości, to prawdopodobnie przekroczenie w Łanach Wielkich miało charakter lokalny i mogło być spowodowane stagnacją wody w budynku, w którym zlokalizowany jest punkt poboru. Analiza wyników badań próbek wody pobranych w dn. 10.02.2017 r., 13.02.2017 r., 20.02.2017 r. wykazała, iż wszystkie badane parametry mikrobiologiczne spełniają wymagania ww. rozporządzenia.

Pozostałe parametry mikrobiologiczne, fizykochemiczne, chemiczne i organoleptyczne spełniały wymagania obowiązującego rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

W 2017 r. na terenie Miasta i Gminy Sośnicowice nie wniesiono żadnych interwencji dotyczących złej jakości fizykochemicznej i mikrobiologicznej wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

W 2017 r. przeprowadzono badania wody ciepłej pod kątem obecności bakterii Legionella sp. w dwóch obiektach: Dom Pomocy Społecznej OSTOJA przy ul. Kozielskiej 1 w Sośnicowicach oraz w Hotel Sylwia przy ul. Gliwickiej 90 w Sośnicowicach. Analiza wyników badań nie wykazała nieprawidłowości.

Po przeanalizowaniu sprawozdań z badań próbek wody pobranych w 2017 r. PPIS w Gliwicach wydał ocenę o przydatności wody do spożycia na terenie Gminy Sośnicowice w 2017 r.

Miasto i Gmina Toszek

- Liczba ludności zaopatrywanej w wodę ok. 11 338
- Zaopatrzenie w wodę - ilość rozprowadzanej wody – ok. 1220,84 m³/d

- Za dystrybucję wody odpowiada REMONDIS Aqua Toszek Sp. z o.o. przy ul. Górnośląskiej 2 w Toszku oraz Szpital Psychiatryczny w Toszku, ul. Gliwickiej 5.

Miasto i gmina Toszek zaopatrywane są w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi przez REMONDIS Aqua Toszek Sp. z o. o. przy ul. Górnośląskiej 2 w Toszku. Woda pochodzi z ujęć własnych wód podziemnych tj. Stacja Uzdatniania w Toszku, Paczynie, Płużniczce i Kotulinie oraz z zakupu od Zakładu Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Rudzińcu, Zakładu Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Wielowisi oraz Górnośląskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów S.A. w Katowicach.

Wody surowe poddawane są procesowi odżelaziania i odmanganiania z wykorzystaniem filtracji na złożach piaskowo-żwirowych pracujących na stacjach uzdatniania wody. Stacja Uzdatniania Wody Kotulin zasilana jest wodą podziemną z utworów karbonu ze studni podstawowych S-1, S-3 oraz awaryjnej S-2. W Paczynie eksploatowane są dwie studnie głębinowe: studnia podstawowa S4 oraz rezerwowa S3. Stacja Uzdatniania Wody w Płużniczce wykorzystuje wodę z jednej studni głębinowej. Do wspomaganie koagulacji na Stacji Uzdatniania Wody w Toszku wykorzystującej dwie studnie głębinowe, jako koagulant stosowany jest poliakryloamid. Na wszystkich stacjach uzdatniania wody dezynfekcja prowadzona jest okresowo z zastosowaniem podchlorynu sodu.

SPZOZ Szpital Psychiatryczny w Toszku przy ul. Gliwickiej 5 posiada własne ujęcie wód podziemnych o średniej dobowej produkcji 61,64 m³, zaopatrujące w wodę ok. 1250 osób (600 pacjentów, 250 pracowników, 400 mieszkańców budynków zakładowych). Niedobory uzupełniane są wodą wodociągową pochodzącą od przedsiębiorstwa Remondis Aqua Toszek Sp. z o.o. Stacja Uzdatniania Wody przy Szpitalu Psychiatrycznym w Toszku zasilana jest w wodę o dużej zawartości żelaza i manganu, dlatego poddawana jest procesowi aeracji oraz filtracji. Dezynfekcja wody prowadzona jest stale podchlorynem sodu.

Przeprowadzone kontrole sanitarne stacji uzdatniania wody, w trakcie których dokonano oceny stanu sanitarno-higienicznego i technicznego urządzeń wodociągowych nie wykazały uchybień.

W ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej zgodnie z ustalonym harmonogramem przedsiębiorstwo Remondis Aqua Toszek Sp. z o.o. pobrało z ujęć wody oraz stałych punktów monitoringowych:

- 23 próbki do badań mikrobiologicznych,
- 23 próbki do badań fizykochemicznych.

W ramach kontroli urzędowej zgodnie z planem działania na 2017 r.. upoważnieni przedstawiciele PPIS w Gliwicach w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego pobrali:

- 18 próbek do badań mikrobiologicznych,
- 18 próbek do badań fizykochemicznych.

Tabela 7. Charakterystyka zaopatrzenia w wodę Miasta i Gminy Toszek

Lp.	Ujęcie wody	Liczba punktów monitoringowych	Produkcja/zakup wody [m ³ /d]	Liczba ludności zaopatrywanej w wodę	Zaopatrywane miejscowości
1	SUW Toszek	3	640,4	5038	Toszek, Sarnów, Pisarzowice, Ciochowice, Boguszyce
2	SUW Paczyna	2	289,1	2680	Paczyna, Pniów, Bycina (g. Rudziniec)
3	SUW Płużniczka	2	64,6	577	Płużniczka, Pawłowice, Ligota Toszecka
4	SUW Kotulin	2	98,7	1202	Kotulin
5	SUW Szpital Psychiatryczny	2	61,64	1250	Toszek (na potrzeby szpitala, budynki mieszkalne)
6	ZBGMiK w Rudzińcu (SUW Chechło)	2	15,3	165	Proboszczowice
7	ZBGMiK w Wielowisi (SUW Wiśnicze)	2	43,6	266	Kotliszowice, Wilkowiczki
8	GPW S.A. Katowice	7,5	7,5	160	Paczynka

Z indywidualnego ujęcia wody na terenie Szpitala Psychiatrycznego w Toszku w ramach kontroli wewnętrznej zgodnie z ustalonym harmonogramem oraz bieżącego nadzoru sanitarnego Zarządca pobrał z ujęcia wody oraz punktu monitoringowego zlokalizowanego na terenie szpitala:

- 14 próbek do badań mikrobiologicznych,
- 14 próbek do badań fizykochemicznych.

W ramach kontroli urzędowej zgodnie z planem działania na 2017 r.. upoważnieni przedstawiciele Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gliwicach w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego pobrali i ujęcia indywidualnego:

- 3 próbki do badań mikrobiologicznych,
- 3 próbki do badań fizykochemicznych.

W celu określenia rozmiaru i charakteru prawdopodobnego narażenia na substancje promieniotwórcze w wodzie przeznaczonej do spożycia przez ludzi zgodnie z §28 ust. 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2015r., poz. 1989) Remondis Aqua Toszek Sp. z o.o. oraz zarządca Szpitala Psychiatrycznego w Toszku wykonało wstępny monitoring substancji promieniotwórczych w wodzie podawanej do sieci.

Analiza laboratoryjna wykazała przekroczenie parametru fizykochemicznego (mangan - 172 µg/l) w 1 próbce wody pobranej w ramach kontroli wewnętrznej ze Stacji Uzdatniania Wody zlokalizowanej na terenie Szpitala Psychiatrycznego. Wyniki badań kontrolnych przeprowadzonych przez zarządcę nie wykazały ponadnormatywnej wartości manganu w wodzie podawanej do sieci, co może świadczyć, iż zdarzenie miało charakter incydentalny. Ponadnormatywna wartość manganu nie ma istotnego znaczenia pod względem bezpieczeństwa zdrowotnego, może natomiast wpłynąć na pogorszenie walorów konsumenckich powodując zmianę barwy, zapachu i smaku wody oraz brudzenie armatury.

Pozostałe parametry mikrobiologiczne, fizykochemiczne, chemiczne i organoleptyczne spełniały wymagania obowiązującego rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

W 2017 r. na terenie Miasta i Gminy Toszek nie wniesiono interwencji dotyczących złej jakości fizykochemicznej i mikrobiologicznej wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

PPIS w Gliwicach prowadzi nadzór nad jakością ciepłej wody użytkowej w budynkach zamieszkania zbiorowego i przedsiębiorstwach podmiotu wykonującego działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne.

W 2017 r. przeprowadzono badania wody ciepłej pod kątem obecności bakterii Legionella sp. Szpitalu Psychiatrycznym w Toszku przy ul. Gliwickiej 5. Analiza wyników badań wykazała średnie skażenie punktowe bakteriami Legionella sp. w 1 próbce z 8. Przeprowadzona kontrola doraźna na podstawie wyników badań próbek wody pobranych na wniosek strony wykazała zgodność wartości parametru mikrobiologicznego Legionella sp. z wymaganiami określonymi w przepisach prawa. W związku z powyższym w dniu 16.10.2017 r. wydano decyzję nr NS/HK-4563L-35/D-213/17 umarzającą postępowanie administracyjne wszczęte zawiadomieniem w części dotyczącej wydania decyzji administracyjnej nakazującej stronie wykonanie obowiązków.

Po przeanalizowaniu sprawozdań z badań próbek wody pobranych w 2017 r. z terenu Miasta i Gminy Toszek stwierdza się przydatność wody do spożycia w badanym zakresie mikrobiologicznym, fizykochemicznym, chemicznym oraz organoleptycznym.

Gmina Gierałtowice

- Liczba ludności zaopatrywanej w wodę ok. 11680 osób
- Zaopatrzenie w wodę - ilość rozprowadzanej wody – 1839,73 m³/d
- Za dystrybucję wody odpowiada Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. z siedzibą przy ul. K. Miarki 1 w Przyszowicach.

Jednostką odpowiedzialną za jakość wody w Gminie Gierałtowice jest Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. z siedzibą przy ul. K. Miarki 1 w Przyszowicach.

Woda przeznaczona do spożycia pochodzi z zakupu od Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o. w Knurowie (Gierałtowice, Przyszowice), Zabrzeńskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o. (Przyszowice), Zakładu Gospodarki Komunalnej i Wodociągowej w Ornontowicach (Paniówki, Chudów), Zakładu Inżynierii Miejskiej Sp. z o. o. w Mikołowie (Paniówki) i Kopalni KWK Knurów-Szczygłowice (Kolonія Beksza).

Tabela 8. Charakterystyka zaopatrzenia w wodę na terenie Gminy Gierałtowiec

Lp.	Zakup	Liczba punktów monitoringowych	zakup wody [m ³ /d]	Liczba ludności zaopatrywanej w wodę	Zaopatrywane miejscowości
1	Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o. w Knurowie	1	1027,4	7000	Gierałtowiec, Przyszowice
2	Zabrzańskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o.	1	39,73	400	Przyszowice
3	Zakład Gospodarki Komunalnej i Wodociągowej w Orontowicach	1	383,56	2000	Chudów, Paniówki
4	Zakład Inżynierii Miejskiej Sp. z o. o. w Mikołowie	1	383,56	2200	Paniówki
5	KWK Knurów-Szczygłowice	1	5,48	80	Kolonia Beksza

W 2017 r. nadzór nad jakością wody prowadzony był w 5 wytypowanych stałych punktach monitoringowych usytuowanych w Gierałtowiecach (w tym w Kolonii Beksza), Chudowie, Paniówkach oraz Przyszowicach.

W ramach kontroli urzędowej w 2017 r. prowadzono stały nadzór nad jakością wody dostarczanej mieszkańcom gminy Gierałtowiec. Upoważnieni Przedstawiciele PPIS w Gliwicach w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego zgodnie z planem ustalonym na 2017 r. pobrali ze stałych punktów monitoringowych 18 próbek wody do badań mikrobiologicznych oraz 18 próbek do badań fizykochemicznych. W ramach innego bieżącego nadzoru pobrano również 12 dodatkowych próbek wody do badań mikrobiologicznych.

Ponadto w związku z wniesioną interwencją dotyczącą złej jakości fizykochemicznej wody pobrano dodatkowo 4 próbki wody do badań mikrobiologicznych i fizykochemicznych z punktów zlokalizowanych w Paniówkach (w tym 1 w stałym punkcie monitoringowym). Badania nie wykazały nieprawidłowości.

Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Przyszowicach prowadziło monitoring jakości wody w ramach kontroli wewnętrznej zgodnie z ustalonym harmonogramem (monitoring kontrolny i przeglądowy) pobierając 23 próbki wody do badań mikrobiologicznych i fizykochemicznych. W ramach innego bieżącego nadzoru pobrano również 9 dodatkowych próbek wody do badań mikrobiologicznych i 2 próbki do badań fizykochemicznych.

Przekroczenia parametrów mikrobiologicznych stwierdzono w 5 próbkach wody.

Wyniki analizy laboratoryjnej próbek wody pobranych dn. 21.02.2017 r. w ramach kontroli wewnętrznej (monitoring kontrolny) wykazały przekroczenia parametrów mikrobiologicznych - bakterie grupy coli [52 jtk/100ml], *Escherichia coli* [28 jtk/100ml], enterokoki kałowe [23 jtk/100ml] w stałym punkcie poboru zlokalizowanym w studzience zakupowej przy ul. Gliwickiej w Paniówkach. Wyniki badań wody z pozostałych punktów monitoringowych spełniały wymagania obowiązującego rozporządzenia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia. Kontrola wewnętrzna z dnia 22.02.2017 r. potwierdziła nieprawidłowości w punkcie zlokalizowanym w studzience przy ul. Gliwickiej w Paniówkach: bakterie grupy coli [27 jtk/100ml; 32 NPL/100ml], *Escherichia coli* [19 jtk/100ml; 18 NPL/100ml], enterokoki kałowe [12 jtk/100ml] oraz w punkcie kontrolnym przy ul. Gliwickiej 2D w Paniówkach: bakterie grupy coli [4 jtk/100ml; 4 NPL/100ml], enterokoki kałowe [1 jtk/100ml]. W związku z powyższym wydano **decyzję stwierdzającą brak przydatności wody do spożycia przez ludzi na terenie Sołectwa Paniówki** (decyzja nr NS/HK-4561-28/D-19/17 z dn. 23.02.2017 r.), która zobowiązywała przedsiębiorstwo do:

- unieruchomienia wodociągu w Sołectwie Paniówki oraz podjęcia działań naprawczych mających na celu doprowadzenie jakości wody w sieci wodociągowej w zakresie parametrów mikrobiologicznych do wymagań określonych w obowiązującym rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi,
- zapewnienia odbiorcom wody zastępczego źródła wody odpowiadającej wymaganiom dla wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi,

- skutecznego poinformowania odbiorców wody pochodzącej z wodociągu Sołectwa Paniówki o braku przydatności wody do spożycia przez ludzi,
- przeprowadzenia skutecznej dezynfekcji sieci wodociągowej na terenie Sołectwa Paniówki,
- ustalenia i realizowania harmonogramu przedsięwzięć naprawczych w celu wyeliminowania nieprawidłowych zmian mikrobiologicznych wody oraz bieżącego informowania PPIS w Gliwicach oraz Wójta Gminy Gierałtowice o zakresie i terminach podejmowanych działań.

Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Przyszowicach niezwłocznie podjęło działania naprawcze polegające na czasowym odcięciu dostawy wody od ZIM Mikołów, zmianie kierunku dostarczanej wody na ZGKiW Ornontowice, chlorowaniu oraz płukaniu sieci wodociągowej. Ponadto poinformowano odbiorców o zakazie spożywania wody wodociągowej na terenie sołectwa (rozwieszenie ogłoszeń, nadanie komunikatu głosowego przez straż pożarną w trakcie objazdu, ogłoszenia w kościele, informacje na stronie internetowej przedsiębiorstwa oraz portalach społecznościowych), zapewniono odbiorcom zastępcze źródła wody (2 beczkowsy, 2 mauzery 1000 l) oraz rozwożono wodę do celów sanitarnych wozami straży pożarnej. Powiadomiono również opiekę społeczną, przychodnię, szkołę, przedszkole, piekarnię i restaurację oraz uruchomiono telefon alarmowy 24h/d. W celu określenia zasięgu skażenia dn. 23.02.2017 r. pobrano próbki wody w strefie zasilania. Przekroczenia stwierdzono w 2 próbkach przy ul. Gliwickiej 2D: bakterie grupy coli [9 jtk/100ml; 8 NPL/100ml], *Escherichia coli* [4 jtk/100ml; 4 NPL/100ml] oraz przy ul. Piaskowej: bakterie grupy coli [37 jtk/100ml; 36 NPL/100ml], *Escherichia coli* [17 jtk/100ml; 20 NPL/100ml], enterokoki kałowe [6 jtk/100ml], ogólna liczba mikroorganizmów po 72 h [284 jtk/ml]. W pozostałych 5 próbkach badane parametry mikrobiologiczne były w normie. Analiza wyników badań pozwoliła na ustalenie stref wody zdatnej do spożycia i stref z brakiem przydatności wody do spożycia. Do zanieczyszczenia wody doszło poza terenem gminy Gierałtowice. Przedsiębiorstwo ZIM Mikołów sprzedające wodę dla mieszkańców sołectwa Paniówki podjęło działania naprawcze polegające m. in. na dezynfekcji wody. Dnia 24.02.2017 r. upoważnieni przedstawiciele PPIS w Gliwicach, w ramach wzmożonego nadzoru pobrali 6 próbek wody z punktów przy ul. Równoległej, ul. Gliwickiej, ul. Leśnej, ul. Zwycięstwa oraz ul. Piaskowej. Bakterie grupy coli w ilości 2 jtk/100ml stwierdzono jedynie w punkcie przy ul. Gliwickiej 2D, co potwierdzało skuteczność prowadzonych działań korygujących. W 6 próbkach wody pobranych 25.02.2017 r. z punktów przy ul. Gliwickiej, ul. Leśnej,

ul. Piaskowej, ul. Damrota, oraz ul. Powstańców Śląskich wszystkie badane parametry mikrobiologiczne spełniały wymagania obowiązującego rozporządzenia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Po przeanalizowaniu wyników badań oraz prowadzonych działań naprawczych PPIS w Gliwicach wydał **decyzję stwierdzającą przydatności wody do spożycia przez ludzi na terenie Sołectwa Paniówki** (decyzja nr NS/HK-4561-28/D-21/17 z dn. 27.02.2017 r..)

Bakterie *Escherichia coli* są składnikiem flory przewodu pokarmowego ludzi i zwierząt. Zwykle są nieszkodliwe i stanowią wskaźnik mikrobiologiczny zanieczyszczenia kałowego. Wykrycie tych drobnoustrojów powinno skłaniać do dalszych działań, w tym pobierania kolejnych próbek wody do badań i poszukiwania potencjalnych przyczyn zanieczyszczenia, takich jak niewłaściwe uzdatnianie lub nieuszczelnienie systemu dystrybucji. Pewne nieliczne szczepy enteropatogennych *E. coli* mogą wywołać biegunkę o zróżnicowanym nasileniu. Obecność tych bakterii może powodować zakażenia dróg moczowych, posocznicy czy zapalenie opon mózgowych. Środkami kontroli zapewniającymi skuteczną ochronę przed enteropatogennymi szczepami *E. coli* są: ochrona wód surowych przed zanieczyszczeniem przez ścieki pochodzące od ludzi i zwierząt, jej właściwe uzdatnianie i ochrona etapów dystrybucji.

Bakterie grupy coli to zbiorcza nazwa licznych pałeczek nietworzących form przetrwalnikowych, wśród których występują zarówno gatunki kałowe jak i środowiskowe. Część z nich ma zdolność do namnażania się w wodzie. Parametry te należą do wskaźników mikrobiologicznych nie mających bezpośredniego odniesienia do bezpieczeństwa zdrowotnego ludzi, natomiast obecność bakterii grupy coli może świadczyć o wtórnym zanieczyszczeniu wody wodociągowej np. materiałem roślinnym lub glebą, dużej zasobności wody w organiczną substancję pokarmową bądź złym stanie instalacji sieci wodociągowej. Wskaźnik ten może być przydatny w ocenie czystości i szczelności systemów dystrybucji wody, potencjalnej obecności biofilmu, a także skuteczności dezynfekcji.

Do oceny szczelności i czystości systemu dystrybucji wody za lepszy wskaźnik ze względu na wykrywanie obecności szerszego spektrum drobnoustrojów uznaje się „ogólną liczbę mikroorganizmów”. Badanie to pozwala na wykrycie mikroorganizmów heterotroficznych, nie jest to jednak wskaźnik obecności patogenów, ale daje informacje o skuteczności prowadzenia procesów uzdatniania i dezynfekcji wody, celem których jest utrzymanie jak najmniejszej liczebności populacji drobnoustrojów.

Enterokoki są wskaźnikiem zanieczyszczenia kałowego. Obecność niektórych przedstawicieli tej grupy stwierdzono również w glebie. Większość gatunków nie namnaża się w środowisku wodnym. Zwykle przeżywają w wodzie dłużej niż *E. coli*. oraz wykazują większą odporność na wysychanie i chlorowanie.

Wszystkie badane parametry fizykochemiczne, chemiczne i organoleptyczne spełniały wymagania obowiązującego rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Po przeanalizowaniu sprawozdań z badań próbek wody pobranych w 2017 r. z terenu Gminy Gierałtowice stwierdza się przydatność wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi pochodzącej z wodociągu „Gierałtowice” za wyjątkiem okresu od 23.02.2017 r. do 26.02.2017 r., w którym obowiązywała decyzja stwierdzająca brak przydatności wody do spożycia.

Gmina Pilchowice

- Liczba ludności zaopatrywanej w wodę ok. 1124,2 osób
- Zaopatrzenie w wodę - ilość rozprowadzanej wody – 12322 m³/d
- Za dystrybucję wody odpowiada Pilchowickie Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o. o., ul. Główna 44 w Nieborowicach, Szpital Chorób Płuc im. Św. Józefa w Pilchowicach przy ul. Dworcowej 31 oraz Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. przy ul. Szpitalnej 11 w Knurowie.

Mieszkańcy gminy Pilchowice w głównej mierze zaopatrywani są w wodę przeznaczoną do spożycia pochodzącą z ujęcia głębinowego w Nieborowicach, eksploatowanego przez Pilchowickie Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o. o., ul. Główna 44, Nieborowice. Większa część Kuźni Nieborowskiej oraz ul. Krywałdzka, ul. Rybnicka w Nieborowicach zaopatrywane są przez Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Knurowie przy ul. Szpitalnej 11.

Stacja Uzdatniania Wody zasilana jest wodą z czterech studni głębinowych: s-8z, s-9z, s-14z, s-15z pracujących naprzemiennie. Woda z ww. studni poddawana jest procesowi aeracji (2 kolumny napowietrzające), a następnie poprzez klarowniki zestawem pomp kierowana jest na trzystopniowy system filtracji, gdzie dochodzi kolejno do usuwania jonu

Tabela 9. Charakterystyka zaopatrzenia w wodę na terenie Gminy Pilchowice

Lp.	Ujęcie wody	Produkcja wody [m ³ /d]	Liczba ludności zaopatrywanej w wodę	Zaopatrywane miejscowości
1.	SUW Nieborowice	885,6	10700	Nieborowice, Pilchowice, Stanica, Żernica, Wilcza, Kuźnia Nieborowska, Leboszowice
2.	Szpital Pilchowice	11,0	140	potrzeby własne Szpitala
3.	Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. ul. Szpitalna 11, Knurów	227,6	1482	Kuźnia Nieborowska, Nieborowice (ul. Krywałdzka, ul. Rybnicka)

amonowego, żelaza i manganu. Do dezynfekcji wody stosowany jest podchloryn sodu dozowany w sposób ciągły.

Szpital Chorób Płuc im. Św. Józefa w Pilchowicach posiada własne ujęcie wód podziemnych zaopatrujące w wodę pacjentów oraz pracowników szpitala. Woda ze studni głębinowej poddawana jest procesowi napowietrzania, a następnie na dwóch filtrach katalitycznych odbywa się usuwanie żelaza i manganu. Dezynfekcja prowadzona okresowo podchlorynem sodu.

Przeprowadzone kontrole sanitarne stacji uzdatniania wody, w trakcie których dokonano oceny stanu sanitarno-higienicznego i technicznego urządzeń wodociągowych nie wykazały uchybień.

W ramach kontroli urzędowej zgodnie z planem działania na 2017 r. upoważnieni przedstawiciele PPIS w Gliwicach w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego pobrali po 11 próbek do badań mikrobiologicznych i fizykochemicznych.

W ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej zgodnie z ustalonym harmonogramem oraz bieżącego nadzoru sanitarnego Pilchowickie Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. w Nieborowicach pobrało z ujęcia wody oraz stałych punktów monitoringowych:

- 5 próbek do badań mikrobiologicznych,
- 9 próbek do badań fizykochemicznych.

W ramach kontroli urzędowej zgodnie z planem działania na 2017 r. upoważnieni przedstawiciele PPIS w Gliwicach w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego pobrali z ujęcia indywidualnego na terenie Szpitala Chorób Płuc im. Św. Józefa w Pilchowicach po 3 próbki do badań mikrobiologicznych i fizykochemicznych.

Ponadto zarządca pobrał w ramach kontroli wewnętrznej zgodnie z ustalonym harmonogramem po 3 próbki do badań mikrobiologicznych i fizykochemicznych.

W celu określenia rozmiaru i charakteru prawdopodobnego narażenia na substancje promieniotwórcze w wodzie przeznaczonej do spożycia przez ludzi zgodnie z §28 ust. 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2015r., poz. 1989) Pilchowickie Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. w Nieborowicach oraz zarządca Szpitala Chorób Płuc w Pilchowicach wykonali wstępny monitoring substancji promieniotwórczych w wodzie podawanej do sieci.

W 1 próbce pobranej w ramach kontroli urzędowej ze Stacji Uzdatniania Wody w Nieborowicach stwierdzono podwyższoną dopuszczalną wartość manganu - 66 µg/l, przy najwyższym dopuszczalnym stężeniu 50 µg/l. Ponowne badanie próbki wody pobranej przez upoważnionego przedstawiciela PPIS w Gliwicach oraz Pilchowickie Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. nie potwierdziło utrzymywania się powyższego przekroczenia. PPK Sp. z o.o. poinformowało, iż możliwą przyczyną powstania powyższego przekroczenia było zanieczyszczenie systemu odpowietrzania filtrów, co zakłóciło pracę systemu. Podjęto działania naprawcze mające na celu doprowadzenie jakości wody do wymagań określonych w przepisach prawa polegające na czyszczeniu odpowietrzników.

Analiza laboratoryjna próbki wody pobranej z SUW w ramach kontroli wewnętrznej w zakresie monitoringu przeglądowego wykazała przekroczenie parametru chemicznego – arsen 19 µg/l (dopuszczalna wartość 10 µg/l). Przekroczenie miało charakter incydentalny, co potwierdziło przeprowadzone przez Przedsiębiorstwo badanie kontrolne oraz analiza wyników badań wody uzdatnionej z ostatnich lat, która nie wykazała przekroczenia wartości ww. parametru. Prawdopodobną przyczyną powyższego przekroczenia zgodnie z pismem PPK Sp. z o.o. był to błąd pomiaru lub zanieczyszczenie znajdujące się w butelce.

Pozostałe parametry mikrobiologiczne, fizykochemiczne, chemiczne i organoleptyczne spełniały wymagania obowiązującego rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

W 2017 r. na terenie gminy Pilchowice nie wniesiono interwencji dotyczących złej jakości fizykochemicznej i mikrobiologicznej wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

PPIS w Gliwicach prowadzi nadzór nad jakością ciepłej wody użytkowej w budynkach zamieszkania zbiorowego i przedsiębiorstwach podmiotu wykonującego działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne.

W 2017 r. przeprowadzono badania wody ciepłej pod kątem obecności bakterii *Legionella* sp. w dwóch obiektach. Analiza wyników badań próbek wody pobranych z Domu Pomocy Społecznej przy ul. Damrota w Pilchowicach nie wykazała nieprawidłowości. W dwóch z czterech próbek wody ciepłej pobranych w Szpitalu Chorób Płuc im. Św. Józefa, ul. Dworcowa 31 w Pilchowicach stwierdzono obecność bakterii *Legionella* sp. W związku ze skażeniem średnim wydano decyzję administracyjną nr NS/HK-4563L-13/D-109/17 z dnia 16.05.2017 r. z terminem wykonania do 05.06.2017 r., w celu doprowadzenia parametrów mikrobiologicznych w zakresie obecności pałeczek *Legionella* sp. do wartości określonych w przepisach prawa. Przeprowadzona kontrola sprawdzająca wykazała niewykonanie zarządzeń ww. decyzji, co skutkowało wydaniem upomnienia (NS/HK-4563L-13/D-109/17/3359/RP/U-23/0413/2017 z dnia 23.06.2017 r.). Kolejne badanie potwierdziło skuteczność przeprowadzonych działań naprawczych polegających na przeglądzie instalacji ciepłej wody użytkowej oraz dezynfekcji termicznej i chemicznej (podchloryn sodu) instalacji.

PPIS w Gliwicach po przeanalizowaniu sprawozdań z badań próbek wody pobranych w 2017 r. na terenie gminy Pilchowice stwierdza przydatność wody do spożycia w badanym zakresie mikrobiologicznym, fizykochemicznym, chemicznym oraz organoleptycznym.

Gmina Wielowieś

- Liczba ludności zaopatrywanej w wodę ok. 6480 osób
- Zaopatrzenie w wodę - ilość rozprowadzanej wody –712,9 m³/d

- Za dystrybucję wody odpowiada Zakład Budżetowy Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej z/s w Sierotach oraz Szpital Psychiatryczny w Toszku przy ul. Gliwickiej 5

Mieszkańcy gminy Wielowieś zaopatrywani są w wodę przeznaczoną do spożycia przez Zakład Budżetowy Gospodarki komunalnej i Mieszkaniowej z/s w Sierotach. Dostarczana woda pochodzi z ujęć własnych wód podziemnych tj. ujęcia Wielowieś, Wiśnicze, Świbie. Ujęcie w Dąbrówce pozostaje wyłączone z eksploatacji w związku z ponadnormatywną ilością azotanów oraz przekroczeniami mikrobiologicznymi w wodzie surowej.

Dwie studnie zlokalizowane przy Ujęciu Wielowieś podają wodę bezpośrednio do sieci miejskiej z pominięciem stacji uzdatniania. W celu zabezpieczenia wody przed skażeniem wtórnym prowadzona jest okresowa dezynfekcja podchlorynem sodu. Stacja Uzdatniania Wody w Świbiu zasilana jest wodą pochodzącą z dwóch studni głębinowych S1 i S2.

Z uwagi na dużą zawartość azotanów w wodzie surowej prowadzony jest proces uzdatniania na filtrze pisakowo-żwirowym oraz odwróconej osmozy. Dezynfekcja końcowa prowadzona okresowo.

W Wiśniczu na Stacji Uzdatniania Wody prowadzony jest proces uzdatniania wody polegający w głównej mierze na usunięciu azotanów z wody surowej. Urządzeniem uzdatniającym jest wymiennik jonitowy trzykolumnowy typu OPTIM 300 wyposażony w silnie zasadową żywicę amonową A-520E. Naprzemiennie pracują po 2 jonity. Dodatkowo przed wymiennikiem jonitowym zastosowano filtr siateczkowy. Dezynfekcja końcowa prowadzona okresowo.

Oddział Rehabilitacji Psychiatrycznej XVI w Dąbrówce Szpitala Psychiatrycznego w Toszku posiada własne ujęcie wód podziemnych. Woda ze studni głębinowej poddawana jest filtracji wstępnej oraz inżektorowemu procesowi napowietrzania i gromadzona jest w zbiorniku retencyjnym. Następnie przy pomocy zestawu hydroforowego woda tłoczona jest na dwa stopnie filtracji w układach dwukolumnowych pracujących równolegle – sedymentacja oraz wymiana jonowa. Po filtracji następuje proces dezynfekcji przy użyciu lamp UV. Dezynfekcja podchlorynem sodu prowadzona okresowo. Zgodnie z pismem zarządcy w drugiej połowie 2018 r. planowane jest dostarczenie wody z miejscowości Barut do Oddziału Rehabilitacji Psychiatrycznej w Dąbrówce przez przedsiębiorstwo wodociągowe ze Strzelec Opolskich.

Przeprowadzone kontrole sanitarne stacji uzdatniania wody, w trakcie których dokonano oceny stanu sanitarno-higienicznego i technicznego urządzeń wodociągowych nie wykazały uchybień.

Tabela 10. Charakterystyka zaopatrzenia w wodę na terenie gminy Wielowieś

Lp.	Ujęcie wody	Liczba punktów monitoringowych	Produkcja wody [m ³ /d]	Liczba ludności zaopatrywanej w wodę	Zaopatrywane miejscowości
1	UJ Wielowieś	2	364,4	3625	Wielowieś, Kieleczka, Czarków, Raduń, Sieroty, Borowiany, Zacharzowice, Radonia, Jażmanów, Chwoszcz
2	SUW Wiśnicze	2	213,7	1307	Świbie, Wiśnicze Gajowice, Błażejowice; Kotliszowice, Wilkowiczki (gm. Toszek)
3	SUW Świbie	3	128,8	1498	Świbie, Dąbrówka
4	Oddział Rehabilitacji Psychiatrycznej XVI	2	6,0	50	Dąbrówka Hubertus (potrzeby własne Oddziału)

W ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej zgodnie z ustalonym harmonogramem oraz bieżącego nadzoru sanitarnego Zakład Budżetowy Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Gminy Wielowieś pobrał z ujęć wody oraz stałych punktów monitoringowych:

- 15 próbek do badań mikrobiologicznych,
- 15 próbki do badań fizykochemicznych.

W ramach kontroli urzędowej zgodnie z planem działania na 2017 r. upoważnieni przedstawiciele PPIS w Gliwicach w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego pobrali:

- 21 próbek do badań mikrobiologicznych,
- 24 próbki do badań fizykochemicznych.

Z indywidualnego ujęcia wody na terenie Oddziału Rehabilitacji Psychiatrycznej XVI w Dąbrówce oraz punktu monitoringowego w ramach kontroli wewnętrznej zgodnie z ustalonym harmonogramem, bieżącego nadzoru oraz kontroli urzędowej prowadzonej przez organy inspekcji sanitarnej pobrano:

- 9 próbek do badań mikrobiologicznych,
- 12 próbek do badań fizykochemicznych.

W celu określenia rozmiaru i charakteru prawdopodobnego narażenia na substancje promieniotwórcze w wodzie przeznaczonej do spożycia przez ludzi Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Gminy Wielowieś oraz Zarządca Oddziału Rehabilitacji Psychiatrycznej w Dąbrówce wykonali wstępny monitoring substancji promieniotwórczych w wodzie podawanej do sieci.

Podwyższona zawartość azotanów jest charakterystyczna dla wód głębinowych gminy Wielowieś. Gmina boryka się z problemem przenikania zanieczyszczeń z powierzchni terenu i pól, których źródłem są obszary intensywnego stosowania nawozów mineralnych i środków ochrony roślin, nieskanalizowane obszary zabudowane i wiążące się z tym odprowadzenie ścieków do wód i gleby. Dlatego ważne jest, aby na bieżąco monitorować jakość wód surowych w celu odpowiedniego dostosowania parametrów urządzeń uzdatniających, tak aby w wodzie podawanej do sieci zawartość azotanów nie przekraczała obowiązujących norm. Zalecane dopuszczalne wartości w odniesieniu do azotanów w wodzie przeznaczonej do spożycia zostały ustalone w celu zapobiegania methemoglobinemii, na którą narażone są głównie niemowlęta i małe dzieci. Methemoglobinemia to schorzenie objawiające się utratą zdolności do przyłączania i przenoszenia tlenu przez hemoglobinę.

Przekroczenie parametru fizykochemicznego - azotanów stwierdzono tylko w 1 próbce wody pobranej w punkcie monitoringowym w Wiśniczu. Nieprawidłowość ta miała charakter incydentalny, co potwierdziły badania kontrolne przeprowadzone w ramach kontroli wewnętrznej i urzędowej. ZGKiM gminy Wielowieś po otrzymaniu informacji o podwyższonej wartości azotanów niezwłocznie podjął działania naprawcze polegające na ustawieniu maksymalnej wydajności wymienników jonitowych odpowiedzialnych za

obniżanie zawartości tego związku w wodzie podawanej do sieci ze stacji uzdatniania. Pozostałe parametry mikrobiologiczne, fizykochemiczne, chemiczne i organoleptyczne spełniały wymagania obowiązującego rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Analiza laboratoryjna próbek wody pobranych z ujęcia indywidualnego na terenie Oddziału Psychiatrycznego XVI w Dąbrówce wykazała przekroczenie parametru mikrobiologicznego (ogólna liczba mikroorganizmów po 72h) w 1 próbce wody pobranej w ramach kontroli wewnętrznej oraz parametrów fizykochemicznych (żelazo, mangan, mętność) w 2 próbach kolejno pobranych w ramach kontroli urzędowej oraz 1 w ramach kontroli wewnętrznej. Po otrzymaniu informacji o nieprawidłowościach zarządca zlecił przeprowadzenie przeglądu serwisowego Stacji Uzdatniania Wody, zgodnie z którym przeprowadzono m.in. regenerację każdej z kolumn stacji uzdatniania oraz skontrolowano poprawność działania elementów układu sterowania. Badania przeprowadzone po podjęciu działań naprawczych potwierdziły ich skuteczność.

Ogólna liczba mikroorganizmów należy do wskaźników mikrobiologicznych nie mających bezpośredniego odniesienia do bezpieczeństwa zdrowotnego ludzi, może natomiast świadczyć o dużej zasobności wody w organiczną substancję pokarmową, nieprawidłowym procesie uzdatniania (awarii) lub złym stanie instalacji. Ponadnormatywna wartość ww. parametrów fizykochemicznych tj. żelaza, manganu i mętności nie ma istotnego wpływu na zdrowie, może natomiast wpłynąć na pogorszenie walorów konsumpcyjnych powodując zmianę barwy, zapachu i smaku wody oraz brudzenie armatury. Mętność wody jest wywoływana drobnymi cząsteczkami stałymi, które mogą znajdować się w wodzie na skutek nieodpowiedniego uzdatniania lub z powodu unoszenia cząstek pochodzących z osadów w sieci wodociągowej. Osady te stanowią dobre środowisko dla rozwoju bakterii bytujących w wodzie.

W 2017 r. na terenie Gminy Wielowieś nie wniesiono interwencji dotyczących złej jakości fizykochemicznej i mikrobiologicznej wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

PPIS w Gliwicach prowadzi nadzór nad jakością ciepłej wody użytkowej w budynkach zamieszkania zbiorowego i przedsiębiorstwach podmiotu wykonującego działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne. W 2017 r. przeprowadzono badania wody ciepłej pod kątem obecności bakterii Legionella sp. w SP ZOZ Szpital Psychiatryczny Oddział Rehabilitacji Psychiatrycznej w Dąbrówce. Analiza wyników badań nie wykazała nieprawidłowości.

Po przeanalizowaniu sprawozdań z badań próbek wody pobranych w 2017 r. z terenu Gminy Wielowieś stwierdza się przydatność wody do spożycia w badanym zakresie mikrobiologicznym, fizykochemicznym, chemicznym oraz organoleptycznym.

Gmina Rudziniec

- Liczba ludności zaopatrywanej w wodę ok. 10 543
- Zaopatrzenie w wodę - ilość rozprowadzanej wody – ok. 1276,7 m³/d
- Za dystrybucję wody na terenie gminy odpowiada Zakład Budżetowy Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Rudzińcu przy ul. Gliwickiej 32 oraz Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Gliwicach, ul. Rybnicka 47

Woda przeznaczoną do spożycia dostarczana mieszkańcom gminy Rudziniec pochodzi z 4 ujęć głębinowych usytuowanych w Rudzińcu, Chechle, Pławniowicach, Niewieszynie eksploatowanych przez Zakład Budżetowy Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Rudzińcu przy ul. Gliwickiej 32 oraz z zakupu od Remondis Aqua Toszek Sp. z o.o. przy ul. Górnośląskiej 2 (Stacji Uzdatniania Wody w Paczynie). Wyjątek stanowi rejon Kleszczowa, Ligoty Łabędzkiej, Rzeczyc i Taciszowa gdzie woda dystrybuowana jest przez Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Gliwicach, ul. Rybnicka 47 z studni własnych usytuowanych na terenie Kleszczowa i Rzeczyc.

Tabela 11. **Charakterystyka zaparzenia w wodę gminy Rudziniec**

Lp.	Ujęcie wody	Liczba punktów monitoringowych	Produkcja wody[m ³ /d]	Liczba ludności zaopatrywanej w wodę	Zaopatrywane miejscowości
1	SUW Rudziniec	2	363	4002	Rudziniec, Rudno, Bojszów Łącza
2	SUW Chechło	2	109,3	951	Chechło, Widów
3	SUW Pławniowice	2	104,1	806	Pławniowice
4	SUW Niewieszynie	3	260,3	1650	Niewieszynie, Póniszowice, Słupsko,

					Niekarmia, Łany
5	RemondisAqua Toszek (SUW Paczyna)	2	90	863	Bycina
6	PWiK Gliwice Studnia 6, Rzeczyce	2	350	2271	Rzeczyce Ligota Łabędzka
7	PWiK Gliwice Studnia 7, Taciszów/Kleszczó w	2			Taciszów Kleszczów

Prowadzony jest stały nadzór sanitarny nad ujęciami wód głębinowych zaopatrujących mieszkańców gminy Rudziniec. Podczas przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono uchybień, a stan sanitarny urządzeń wodociągowych oceniono jako dobry. System uzdatniania wody surowej polega na aeracji oraz filtracji na filtrach żwirowo-piaskowych (odżelazianie i odmanganianie). Dezynfekcja odbywa się za pomocą podchlorynu sodu i prowadzona jest w sposób ciągły..

W 2017 r. ukończono budowę przepompowni w Bycinie w ramach projektu „Modernizacja Stacji Uzdatniania Wody z budową ujęcia w Sołectwie Niewieszce polegającą na przebudowie i rozbudowie Stacji Uzdatniania Wody oraz budowie stacji wodociągowej dla miejscowości Bycina”. Obiekt uzyskał ocenę higieniczną nr NS/HK-4569-2/D-177/17 z dn. 16.08.2017 r. Realizacja tego projektu umożliwi zaopatrywanie w wodę mieszkańców Byciny i rezygnację z zakupu wody od przedsiębiorstwa Remondis Aqua Toszek Sp. z o.o.

W ramach powyższego zadania odwiercone zostały również dwie nowe studnie podstawowe (utwory czwartorzędowe) dla Stacji Uzdatniania Wody Niewieszce.

W ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez Zakład Budżetowy Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Rudzińcu zgodnie z ustalonym harmonogramem oraz Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Gliwicach pobrano ogółem

- 71 próbek wody do badań mikrobiologicznych
- 70 próbek wody do badań fizykochemicznych na terenie Gminy Rudziniec.

Ponadto w ramach kontroli urzędowej w 2017 r. upoważnieni przedstawiciele PPIS w Gliwicach w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego pobrali ogółem

- 23 próbki wody do badań mikrobiologicznych
- 18 próbek do badań fizykochemicznych.

W celu określenia rozmiaru i charakteru prawdopodobnego narażenia na substancje promieniotwórcze w wodzie przeznaczonej do spożycia przez ludzi ZBGKiM w Rudzińcu wykonało wstępny monitoring substancji promieniotwórczych w wodzie podawanej do sieci.

Wszystkie badane parametry fizykochemiczne, chemiczne i organoleptyczne spełniały wymagania obowiązującego rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Badanie próbek wody pobranych w ramach kontroli urzędowej 13.11.2017 r. wykazało przekroczenie parametru mikrobiologicznego w punkcie monitoringowym przy ul. Gliwickiej w Widowie zaopatrywanym z SUW Chechło – bakterie grupy coli – 3 jtk/100ml. Zakład Budżetowy Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Rudzińcu po otrzymaniu powiadomienia o przekroczeniach natychmiast podjął działania naprawcze mające na celu poprawę jakości wody poprzez wykonanie dodatkowego chlorowania oraz płukania sieci wodociągowej. Powyższe przekroczenia miały charakter incydentalny, a kolejne badania próbek wody ze SUW Chechło oraz z punktu monitoringowego przeprowadzone przez organy państwowej inspekcji sanitarnej oraz przedsiębiorstwo dnia 15.11.2017 r., 20.11.2017 r., 28.11.2017 r. nie wykazały przekroczeń. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2015r, poz. 1989) dopuszcza pojedyncze bakterie wykrywane sporadycznie, nie w kolejnych próbach. Bakterie grupy coli to parametr należący do wskaźników mikrobiologicznych nie mających bezpośredniego odniesienia do bezpieczeństwa zdrowotnego ludzi. Ich obecność w wodzie sugerować może na nieodpowiednie jej uzdatnianie, wtórne zanieczyszczenie lub nadmierną zawartość substancji odżywczych w uzdatnionej wodzie.

W 2017 r. na terenie Gminy Rudziniec nie wniesiono żadnych interwencji dotyczących złej jakości fizykochemicznej i mikrobiologicznej wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Na terenie Gminy Rudziniec funkcjonuje 1 podmiot wykorzystujący wodę pochodzącą z indywidualnego ujęcia tj. Zakład Lecznictwa Odwykowego SZANSA przy

ul. Cmentarnej 18 w Pławniowicach znajdujący się na terenie zarządzanym przez Nadleśnictwo Rudziniec, ul. Leśna 7, Rudziniec. Obiekt zaopatrywany jest w wodę do celów spożywczych oraz sanitarnych z głębinowego ujęcia indywidualnego i nie posiada dostępu do wodociągu sieciowego:

- produkcja wynosi ok. 3,84 m³/d,
- zaopatrywanych jest ok. 50 osób.

Nadleśnictwo Rudziniec, ul. Leśna 7, Rudziniec prowadziło badania wody w ramach monitoringu kontrolnego oraz monitoringu przeglądowego zgodnie z ustalonym z Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym w Gliwicach harmonogramem na 2017 r.. W ramach kontroli urzędowej oraz wewnętrznej ogółem pobrano 5 próbek wody do badań mikrobiologicznych i 4 do badań fizykochemicznych.

Analiza laboratoryjna wykazała przekroczenia parametrów mikrobiologicznych w 2 próbkach wody. W próbce wody pobranej w ramach monitoringu kontrolnego w lutym analiza laboratoryjna wykazała obecność bakterii grupy coli w ilości 3 jtk/100ml, natomiast w próbce wody pobranej w ramach monitoringu przeglądowego w listopadzie stwierdzono ogólną liczbę mikroorganizmów >300jtk/ml, co świadczy o nieprawidłowych zmianach. Nadleśnictwo Rudziniec po otrzymaniu informacji o nieprawidłowościach każdorazowo zlecało wykonanie chlorowania studni oraz przeprowadzanie badań kontrolnych, które nie wykazywały przekroczeń.

PPIS w Gliwicach prowadzi nadzór nad jakością ciepłej wody użytkowej w budynkach zamieszkania zbiorowego i przedsiębiorstwach podmiotu wykonującego działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne. W 2017 r. przeprowadzono badania wody ciepłej pod kątem obecności bakterii *Legionella sp.* w czterech obiektach: Hotel Tawerna, ul. Wolności 8, Kleszczów; Laguna, ul. Leśna 6, Niewiesz; Leśna Perła, ul. Leśna 1, Rudziniec; Hotel Żagiel, ul. Plażowa 2 Niewiesz. Analiza wyników badań nie wykazała nieprawidłowości.

Po przeanalizowaniu sprawozdań z badań próbek wody pobranych w 2017 r. z terenu gminy Rudziniec stwierdza się przydatność wody do spożycia w badanym zakresie.

WNIOSKI:

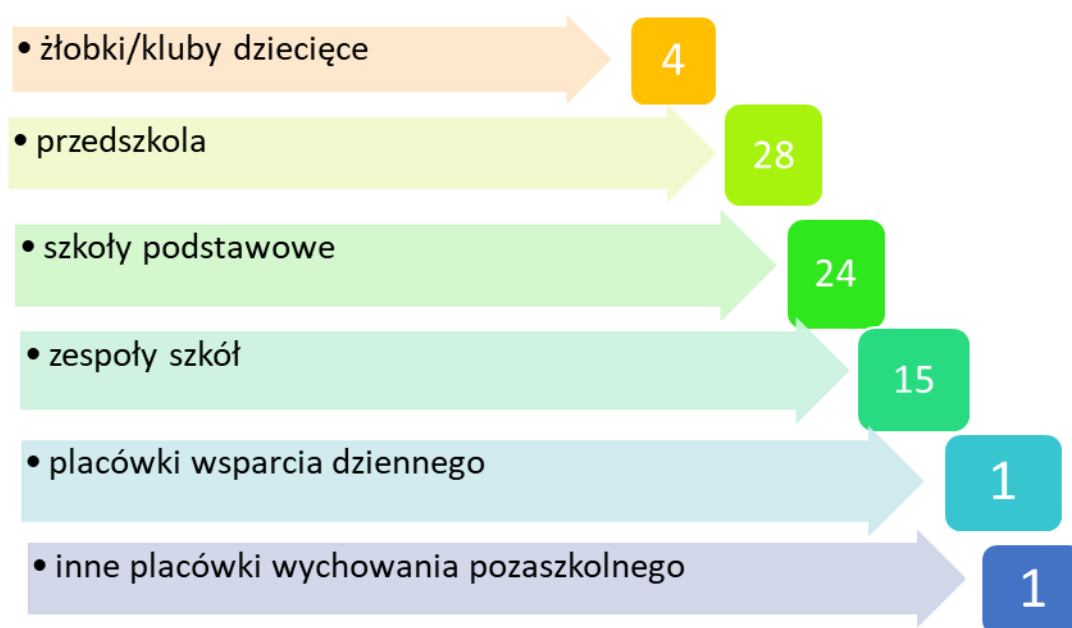
1. Stan sanitarno-techniczny obiektów w porównaniu z rokiem ubiegłym poprawił się, co skutkowało mniejszą liczbą wydanych decyzji administracyjnych nakazujących usunięcie nieprawidłowości sanitarno-technicznych.

2. W okresie sprawozdawczym wzrosła liczba nałożonych mandatów karnych w zakładach strefy „beauty” w związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami sanitarno-higienicznymi, a zwłaszcza brakiem skutecznej dezynfekcji i sterylizacji narzędzi wykorzystywanych przy świadczeniu usług. Mandaty te były głównie nakładane w zakładach, które nie skorzystały z uczestnictwa w przeprowadzonej w latach ubiegłych kampanii „Mam świadomość jak być zdrowym”.
3. Z uwagi na kilkukrotne pojawienie się ponadnormatywnych wartości parametrów mikrobiologicznych konieczne było prowadzenie wzmożonego nadzoru nad jakością wody przeznaczonej do spożycia. Priorytetem jest zapewnienie stabilności biologicznej wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, poprzez dawkowanie odpowiedniej ilości dezynfektanta, zabezpieczającego przed wtórnym rozwojem mikroorganizmów, nawet w najdalszych odcinkach sieci.

OCENA STANU SANITARNEGO
w zakładach nauczania i wychowania powiatu gliwickiego
za rok 2017.

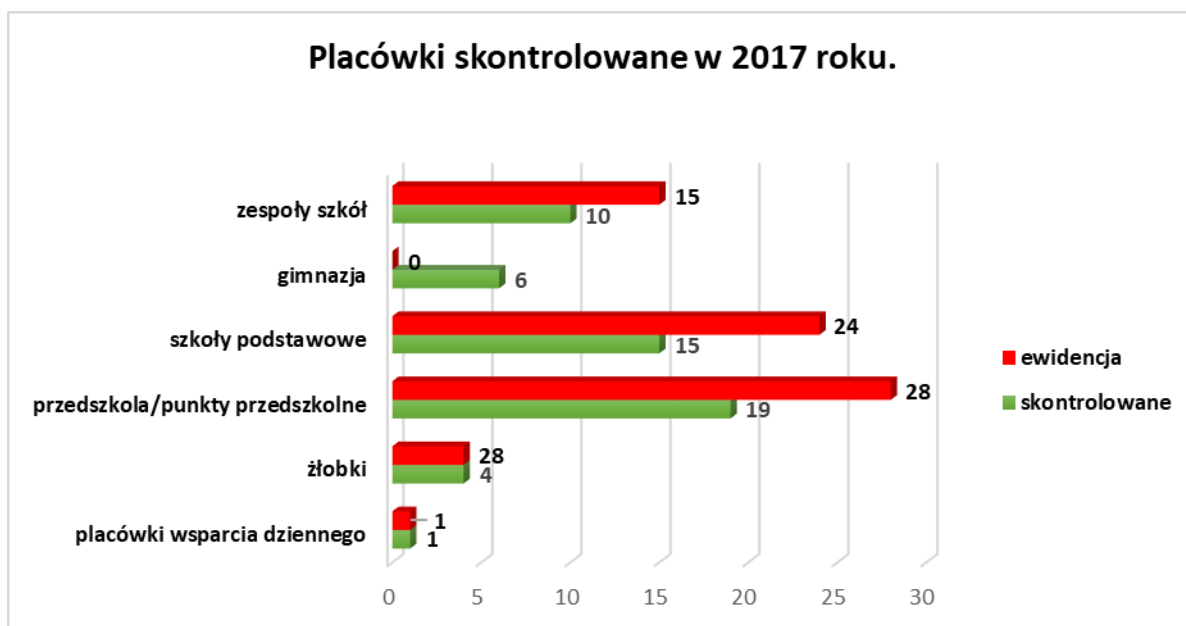
Na terenie Powiatu gliwickiego w roku 2017 Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Gliwicach, Sekcja Higieny Dzieci i Młodzieży nadzorowała warunki higieniczno – sanitarne w 73 zakładach nauczania i wychowania.

Placówki oświatowo-wychowawcze pod nadzorem Sekcji Higieny Dzieci
i Młodzieży w 2017 roku.

Rys. 1 Placówki oświatowo-wychowawcze pod nadzorem na terenie Powiatu gliwickiego.

W roku sprawozdawczym na terenie powiatu gliwickiego pracownicy Sekcji Higieny Dzieci i Młodzieży przeprowadzili 83 kontrole w 55 placówkach nauczania i wychowania.

Rys. 2 Placówki skontrolowane na terenie Powiatu gliwickiego.

Przedmiotem kontroli było:

1. egzekwowanie bieżącej czystości i warunków do utrzymania higieny,
2. nadzór nad stanem technicznym sal gimnastycznych wraz z ich zapleczem, sal zajęć, boisk szkolnych oraz placów zabaw w przedszkolach,
3. wyposażenie pracowni komputerowych,
4. nadzór nad pracowniami chemicznymi,
5. ocena dostosowania mebli przedszkolnych i szkolnych do wzrostu dzieci,
6. higieniczna ocena rozkładów zajęć lekcyjnych,
7. ocena warunków realizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami,
8. bieżąca ocena stanu sanitarno – technicznego piaskownic,
9. ocena prowadzonego dożywiania dzieci i młodzieży,
10. zapewnienie uczniom możliwości pozostawienia w szkołach części podręczników i przyborów szkolnych.

OCENA STANU SANITARNO – TECHNICZNEGO PLACÓWEK OŚWIATOWO – WYCHOWAWCZYCH

Ponadto w celu wyeliminowania nieprawidłowości dotyczących stanu technicznego w 6 obiektach wszczęto postępowanie administracyjne:

1. Miejska Szkoła Podstawowa Nr 7, Knurów ul. Jedności Narodowej 5.
2. Miejska Szkoła Podstawowa Nr 1 im. Powstańców Śląskich, Knurów ul. Słoniny 1
3. Szkoła Podstawowa im. Ireny Sendler, Toszek ul. Dworcowa 27
4. Szkoła Podstawowa, Bojszów ul. Szkolna 23
5. Zespół Szkół Nr 1 Knurów, Aleja Lipowa 12 (aktualnie Miejska Szkoła Podstawowa Nr 9)
6. Zespół Szkół Pyskowice, ul. Szkolna 2 (aktualnie Szkoła Podstawowa Nr 5)

Decyzje zmieniające termin:

1. Miejskie Przedszkole z Oddziałami Integracyjnymi Nr 13, Knurów ul. Piłsudczyków 4
2. Szkoła Podstawowa im. Gustawa Morcinka, Toszek ul. Wilkowicka 2
3. Szkoła Podstawowa, Kotulin ul. Gliwicka 13
4. Szkoła Podstawowa, Paczyna ul. Wiejska 80

Decyzje zrealizowane w 2017 roku:

1. Miejskie Gimnazjum Nr 4, Knurów ul. Kilińskiego 4
2. Zespół Szkolno-Przedszkolny, Rudziniec ul. Gliwicka 5

Na terenie powiatu gliwickiego 11 skontrolowanych placówek korzysta z własnego zbiornika bezodpływowego:

1. Gminne Przedszkole, Łany Wielkie ul. Wiejska 9
2. Gminne Przedszkole, Bargłówka ul. Przedszkolna 5
3. Gminne Przedszkole, Kozłów ul. Marcina 33
4. Rodzinne Przedszkole, Żernica ul. Wiśniowa 1
5. Szkoła Podstawowa im. Gen. J. Bema, Bojszów ul. Szkolna 23

6. Szkoła Podstawowa, Bycina ul. Szkolna 13
7. Szkoła Podstawowa w Paczynie, Pyskowice, ul. Wiejska 80
8. Szkoła Podstawowa Pniów, ul. Szkolna 4/1
9. Szkoła Podstawowa Bargłówka ul. Raciborska 67
10. Zespół Szkolno-Przedszkolny Rudziniec, ul. Gliwicka 5
11. Zespół Szkolno – Przedszkolny Stanica, ul. Gliwicka 18

We wszystkich placówkach na terenie powiatu gliwickiego zapewniono dostęp do bieżącej ciepłej wody w pomieszczeniach sanitarnych.

OCENA DOSTOSOWANIA MEBLI EDUKACYJNYCH DO ZASAD ERGONOMII

W roku 2017 przeprowadzono ocenę dostosowania mebli przedszkolnych i szkolnych w następujących placówkach:

Gmina Knurów

1. Miejskie Przedszkole Nr 3 im. Juliana Tuwima Knurów ul. Kilińskiego 10,
2. Miejskie Przedszkole Nr 7 Knurów ul. Dąbrowskiego 21a,
3. Miejska Szkoła Podstawowa Nr 1 im. Powstańców Śląskich Knurów ul. Słoniny
4. Miejska Szkoła Podstawowa Nr 2 im. Karola Miarki Knurów ul. Wilsona 22
5. Miejska Szkoła Podstawowa Nr 7 Knurów ul. Jedności Narodowej,
6. Zespół Szkolno –Przedszkolny im. Feliksa Michalskiego Knurów ul. Michalskiego

Gmina Pilchowice

7. Publiczne Przedszkole Nieborowice, ul. Główna 50

Gmina Rudziniec

8. Szkoła Podstawowa Bycina ul. Szkolna 13,

Gmina Toszek

9. Szkoła Podstawowa Kotulin, ul. Gliwicka 13

Gmina Sośnicowice

- 10. Gminne Przedszkole Bargłówka, ul. Przedszkolna 5
- 11. Szkoła Podstawowa Bargłówka, ul. Raciborska 67
- 12. Szkoła Podstawowa Sierakowice, ul. Wiejska 1,
- 13. Przedszkole Miejskie w Sośnicowicach, oddział zamiejscowy w Łanach Wielkich ul. Wiejska 9

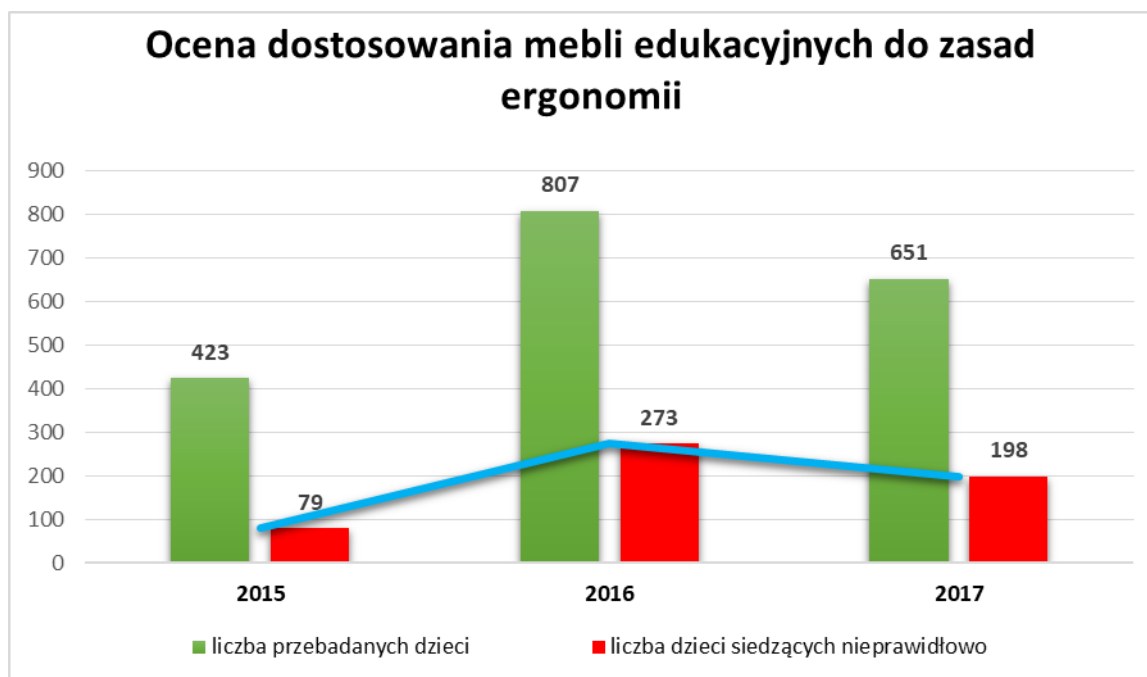
Gmina Gierałtowice

- 14. Zespół Szkolno – Przedszkolny, Przyszowice ul. Szkolna 4

Gmina Pyskowice

- 15. Przedszkole Nr 3 Pyskowice, ul. Wojska Polskiego 19
- 16. Zespół Szkół Pyskowice, ul. Szkolna 2

Na ogólną liczbę 651 przebadanych uczniów stwierdzono, że 198 z nich korzysta z mebli niedostosowanych do wzrostu, co stanowi 30,4%.

Rys. 3 Ocena dostosowania mebli edukacyjnych do zasad ergonomii.

W porównaniu do roku ubiegłego zmniejszyła się liczba dzieci siedzących nieprawidłowo.

HIGIENICZNA OCENA ROZKŁADÓW ZAJĘĆ LEKCYJNYCH

Higieniczną ocenę rozkładów zajęć lekcyjnych w 2017 r. przeprowadzono w:

- 15 szkołach podstawowych, w których skontrolowano 162 oddziałów,
- 6 gimnazjach, w których skontrolowano 48 oddziałów,
- 10 zespołach szkół, w których skontrolowano 119 oddziałów.

Ocena rozkładów zajęć lekcyjnych w placówkach nie stwierdziła nieprawidłowości.

NADZÓR NAD NIEBEZPIECZNYMI SUBSTANCJAMI CHEMICZNYM I ICH MIESZANINAMI

Podczas bieżącego nadzoru sanitarnego nad pracowniami chemicznymi stwierdzono, że w 9 skontrolowanych placówkach znajduje się 81,17 kg niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin. Nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie stosowania niebezpiecznych substancji i preparatów chemicznych w szkołach.

ZAPEWNIENIE UCZNIOM MIEJSCA NA POZOSTAWIENIE W SZKOLE CZĘŚCI PODRĘCZNIKÓW I PRZYBORÓW SZKOLNYCH

Na terenie powiatu gliwickiego w związku z obowiązującym Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej (Dz.U. Nr 6 z 2003r. poz. 69 z późn. zm.) dotyczącym zapewnienia uczniom miejsca na pozostawienie w szkole części podręczników i przyborów szkolnych przeprowadzone kontrole w szkołach podstawowych, gimnazjach, szkołach ponadgimnazjalnych funkcjonujących samodzielnie i w zespołach szkół wykazały, że Szkoła Podstawowa w Bargłównie zapewnia miejsce na pozostawienie w szkole części podręczników jedynie dla klas I-III. Pozostałe skontrolowane szkoły zapewniały miejsce

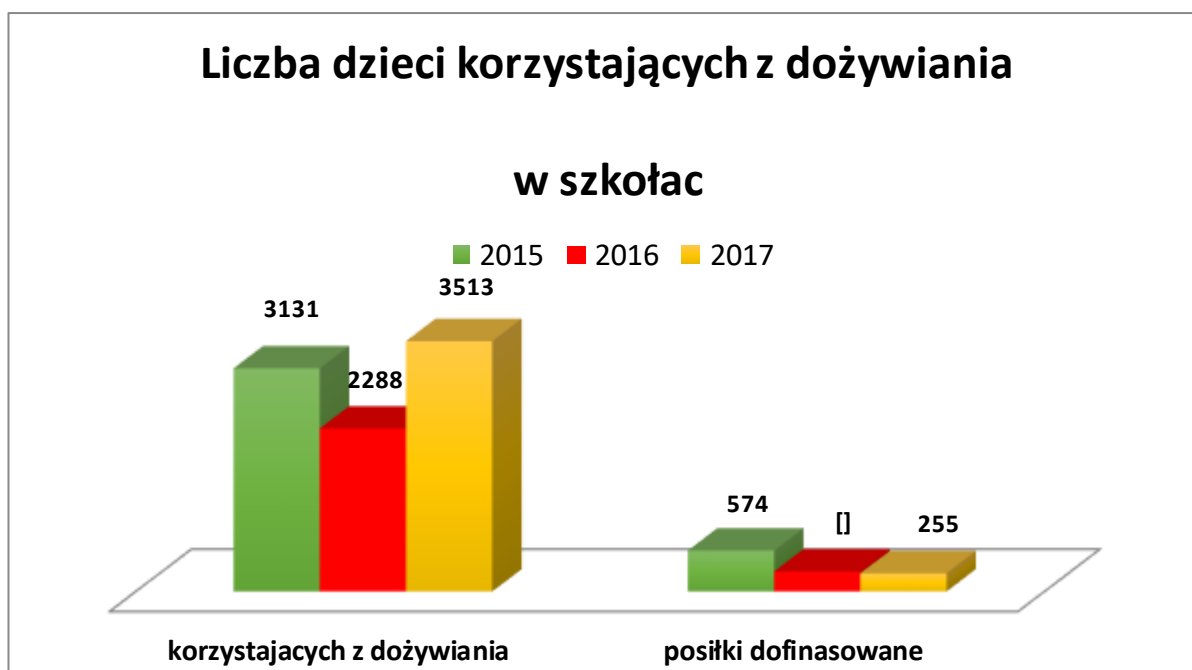
na pozostawienie podręczników i przyborów szkolnych również dla klas starszych, zgodnie z rozporządzeniem MEN.

DOŻYWIANIE DZIECI I MŁODZIEŻY

Przeprowadzone kontrole sanitarne w szkołach wykazały, że na terenie powiatu gliwickiego 27 placówki prowadziły dożywianie. Dzieci i młodzież miała możliwość skorzystania z obiadów dwudaniowych oraz napojów. Z obiadów pełnych skorzystało 321 uczniów.

Z posiłków dofinansowanych skorzystało 255 dzieci, co stanowi 7,67%.

Akcję „Szkłanka mleka” w roku 2017 prowadziło 27 skontrolowanych placówek i skorzystało z niej 3513 dzieci. Z programu „Owoce w szkole” dofinansowywanego przez Agencję Rynku Rolnego ze środków Unii Europejskiej skorzystało 2739 dzieci.

Rys. 4 Liczba dzieci korzystających z dożywiania.

PROFILAKTYCZNA OPIEKA ZDROWOTNA

W ramach sprawowanego bieżącego nadzoru sanitarnego nad gabinetami profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami na terenie powiatu gliwickiego odnotowano, że 25 placówki posiadają gabinety do własnej dyspozycji, 3 szkoły korzystają wspólnie z inną placówką. Placówki, które nie posiadają gabinetów mają zapewnione pomieszczenia

zastępcze na terenie placówki, bądź korzystają z opieki medycznej w ośrodkach zdrowia.

POMIARY NATĘŻENIA OŚWIETLENIA SZTUCZNEGO

W 2017 roku w 4 szkołach dokonano pomiarów natężenia oświetlenia sztucznego. Zakres prac obejmował wykonanie pomiarów natężenia oświetlenia sztucznego światłem elektrycznym oraz wyznaczenie równomierności oświetlenia na danej powierzchni (blat ławek). Pomiary zostały wykonane przez pracowników Laboratorium Akredytowanego – Oddział Laboratoryjny tutejszej stacji, Sekcja Badań i Pomiarów na Stanowiskach Pracy w Zabrze, ul. 3-go Maja 64.

Badaniem zostały objęte następujące placówki:

Szkoła Podstawowa Kotulin, ul. Gliwicka 13,

Przeprowadzono pomiary natężenia oświetlenia oraz równomierności oświetlenia w 8 salach zajęć dla dzieci na 73 stanowiskach.

Pomiary wykazały, iż natężenie oświetlenia nie spełnia wymagań normy w 7 salach zajęć na 58 stanowiskach.

Równomierność oświetlenia spełnia wymagania normy na 73 stanowiskach.

Szkoła Podstawowa im. Gustawa Morcinka Toszek ul. Wilkowicka 2,

Przeprowadzono pomiary natężenia oświetlenia oraz równomierności oświetlenia w 18 salach zajęć dla dzieci na 140 stanowiskach.

Pomiary wykazały, iż natężenie oświetlenia nie spełnia wymagań normy w 17 salach na 48 stanowiskach.

Równomierność oświetlenia nie spełnia wymagań normy w 2 salach.

Zespół Szkolno – Przedszkolny Rudziniec ul. Gliwicka 5,

Przeprowadzono pomiary natężenia oświetlenia oraz równomierności oświetlenia w 20 salach zajęć w tym w 1 sali komputerowej.

Pomiary wykazały, iż natężenie oświetlenia nie spełnia wymagań normy w 19 salach na 57 stanowiskach.

Równomierność oświetlenia spełnia wymagania normy we wszystkich salach zajęć.

Szkoła Podstawowa Paczyna ul. Wiejska 80,

Przeprowadzono pomiary natężenia oświetlenia oraz równomierności oświetlenia w 7 salach zajęć dla dzieci na 47 stanowiskach.

Pomiary wykazały, iż natężenie oświetlenia nie spełnia wymagań normy w 7 salach zajęć na 28 stanowiskach.

Równomierność oświetlenia spełnia wymagania normy na 47 stanowiskach.

INTERWENCJE

Wojewódzki Inspektorat Inspekcji Handlowej w Katowicach przekazał do PPIS w Gliwicach petycję dotyczącą złego stanu higieniczno-sanitarnego w Sali zabaw „Bajkowa Kraina” Knurów ul. Witosa 8. Kontrola wykazała rażący brak bieżącej czystości na terenie obiektu, brak ciepłej bieżącej wody oraz brak do wglądu aktualnych badań lekarskich pracowników. Za stwierdzone uchybienia zastosowano karanie mandatowe. Zobowiązano właściciela do doprowadzenia obiektu do prawidłowego stanu sanitarno-technicznego. Ostatecznie właściciel obiektu wystosował pismo do PPIS informujące o zaprzestaniu działalności Sali zabaw „Bajkowa Kraina”.

W BIEŻĄCYM ROKU SPRAWOZDAWCZYM WYKONANO NASTĘPUJĄCE ZAMIERZENIA ZGODNIE Z WYTYCZNYMI GIS

Przygotowanie szkół do nowego roku szkolnego 2017/ 2018

Na terenie powiatu gliwickiego pracownicy Sekcji NS/HDM przeprowadzili kontrole doraźne, mające na celu sprawdzenie przygotowania na przyjęcie uczniów po przerwie wakacyjnej, budynków oraz terenów rekreacyjnych przy szkołach. Kontrolą objęto 6 szkół, w tym 2 szkoły podstawowe oraz 4 zespoły szkół.

Zakres prac remontowych przeprowadzonych w placówkach przed rozpoczęciem nowego roku szkolnego 2017 / 2018 obejmował:

- malowanie ścian w salach zajęć,
- malowanie pomieszczeń sanitarnych,
- malowanie korytarzy,
- malowanie ścian w sali gimnastycznej,
- remont szatni oraz jadalni,
- wymianę podłóg w salach zajęć, szatni, świetlicy,
- wymianę parapetów,
- wymianę kaloryferów,
- remont placu zabaw.

Przeprowadzone kontrole wykazały, że placówki zostały prawidłowo przygotowane do rozpoczęcia nowego roku szkolnego.

Wypoczynek zimowy i letni w 2017 roku

Na terenie powiatu gliwickiego wypoczynek zimowy organizowany był w 4 placówkach. Wzięło w nim udział łącznie 221 dzieci. Żadna placówka nie prowadziła dożywiania dla dzieci.

Natomiast wypoczynek letni był organizowany w 9 placówkach. Wzięło w nim udział łącznie 310 dzieci; z dożywiania w 5 placówkach skorzystało 85 dzieci.

Przeprowadzone kontrole wypoczynku zimowego i letniego nie wykazały nieprawidłowości.

DODATKOWE INFORMACJE

Na terenie powiatu gliwickiego w roku 2017 nastąpiły zmiany w ewidencji nadzorowanych placówek oświatowych.

W Knurowie przy ulicy Wiosennej 1 został oddany do użytku nowy budynek żłobka, gdzie został przeniesiony Żłobek Publiczny ul. Lotników 3.

W Wielosiu oddano do użytku po generalnym remoncie budynek przedszkola wchodzącego w skład Zespołu Szkolno - Przedszkolnego ul. Szkolna 12.

Zespół Szkolno-Przedszkolny w Żernicy ul. Miki 37 zyskał budynek przedszkola dwuoddziałowego przy ul. Górniczej 2.

Punkt przedszkolny Żernica, ul. Wiśniowa 1 został przekształcony w dwuoddziałowe Rodzinne Przedszkole w Żernicy.

W 2017 roku, PPIS w Gliwicach ze względu na duże zapotrzebowanie społeczne występujące na terenie Powiatu gliwickiego wydał zgody na utworzenie 13 nowych dodatkowych oddziałów przedszkolnych w 12 placówkach szkolnych i przedszkolnych.

Ponadto prolongowano zgody na dalsze funkcjonowanie dodatkowych 3 oddziałów przedszkolnych w 3 placówkach.

W związku z reformą oświatową na terenie powiatu gliwickiego 3 placówki gimnazjalne (samodzielne) zostały przekształcone w nowo powstałe szkoły podstawowe. Ponadto 4 placówki gimnazjalne (samodzielne) zostało włączone w istniejące szkoły podstawowe.

PODSUMOWANIE

Dyrekcje placówek sukcesywnie podejmują działania zmierzające do poprawy warunków technicznych budynków. Jednak dużą trudność stwarza terminowe wykonanie decyzji administracyjnych. Trudności te głównie są spowodowane brakiem środków finansowych.

W związku z reformą oświatową placówki poniosły duże koszty dostosowując sale zajęć oraz pomieszczenia sanitarne dla młodszych klas szkoły podstawowej.

Wzrasta liczba placówek zakupujących nowe ergonomiczne wyposażenie sal lekcyjnych jednak nadal występuje problem niedostosowania stanowisk do zasad ergonomii. Pracownicy Sekcji Higieny Dzieci i Młodzieży podczas kontroli informują wychowawców klas jak prawidłowo dostosować meble edukacyjne do zasad ergonomii.

Ponadto w dalszym ciągu istnieje konieczność szerzenia profilaktyki zdrowotnej w placówkach w zakresie przeciwdziałania chorobom (wszawica, świerzb), z uwagi na częste zgłaszanie problemu w tym zakresie.

ZAPOBIEGAWCZY NADZÓR SANITARNY NA OBSZARZE POWIATU GLIWICKIEGO

I. Zagadnienia dotyczące opiniowania planów zagospodarowania przestrzennego wraz z prognozą oddziaływania na środowisko

W powiecie gliwickim w roku 2017 wydano **14** opinii sanitarnych dla projektu dokumentu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wraz z prognozą oddziaływania na środowisko. W powiecie Gliwickim **100 %** powierzchni objętych jest miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego co odpowiada łącznej powierzchni **66340 ha**. Wydane **14** opinii dotyczyły łącznej powierzchni **561,53 ha**, co stanowi **0,85%** ogólnej powierzchni powiatu. Powyższe opinie dotyczyły następujących zagadnień:

- Przedmiotem wydawanych opinii były m.in. obszary po terenach PGR-ów z przeznaczeniem na zabudowę osiedli domów 1-rodzinnych.
- W Knurowie teren o pow. 207 ha między ulicami Rakoniewskiego, Wilsona a Szpitalną przeznaczonych na zabudowę mieszkalną (ok 30 ha) zaś pozostałe części powierzchni na ogrody działkowe, tereny rekreacyjne itp.
- Projekt planu w Pyskowicach obejmujący teren o pow. 53,23 ha przeznaczony na zabudowę usługowo-handlową i produkcyjno-usługową z zakazem lokalizacji zakładów mogących stanowić zagrożenie dla otoczenia.
- W Rudzincu dla terenu o pow. 4,52 ha opracowany jest projekt miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla Sołectw: Chechło, Kleszczów, Pławniowice i Słupsko. Celem przedmiotowego planu jest wprowadzenie nowych elementów zagospodarowania i infrastruktury towarzyszącej. Są to tereny zabudowy mieszkaniowej, usługowej, zabudowy zagrodowej, dróg dojazdowych itp.
- Z kolei w Pyskowicach na terenie o łącznej pow. 57,00 ha opracowywany jest miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenów zlokalizowanych w części południowej miasta wzdłuż drogi wojewódzkiej 901 i przeznaczonych na teren zabudowy wielorodzinnej, usługowej, jednorodzinnej, kultu religijnego itp.

- W Gminie Pilchowice na pow. ok. 57,00 ha celem miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego było wykorzystanie użytków rolnych na cele polepszenia walorów przyrodniczych i krajobrazowych, uporządkowanie cieków wodnych, kompleksów leśnych, a także rolniczej przestrzeni produkcyjnej. W innym planie zagospodarowania przestrzennego także w Pilchowicach na obszarze ok 3,00 ha w Parku im. dra Franciszka Moritza tworzone są warunki do usytuowania odpowiedniej zabudowy usługowej ze względu na utrzymanie i uatrakcyjnienie terenu zieleni rekreacyjnej.
- Prezydent Miasta Knuruwa także prowadzi postępowanie dla zmian w projekcie planu dla ochrony obszaru objętego planem przed zagrożeniem powodziowym dla zlewni ciek Knurówka w rejonie ul. Koziełka, teren objęty tym opracowaniem to 207,00 ha.
- Burmistrz Sośnicowic także przystąpił do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Sośnicowice stanowiącego realizację Uchwały Rady Miejskiej w Sośnicowicach z 05.06.2014r dot. możliwych uwarunkowań zagrożeń powodziowych na obszarze ok 11,62 ha.

II. Zagadnienia dotyczące uzgadniania przedsięwzięć na etapie decyzji o uwarunkowaniach środowiskowych – postępowania dla zakresu raportu.

Dla powiatu gliwickiego wydano **19** opinii w tym; dotyczących uzgodnień obiektów przemysłowych magazynowo - produkcyjnych - **6** (są to obiekty usytuowane wyłącznie w podstrefach KSSE Katowice), dla stacji paliw wydano - **1** opinię, dla inwestycji związanych z gospodarką odpadami wydano - **4** opinie, dla składowisk odpadów - **2** opinie, dla zakładów przetwórstwa spożywczego - **1** opinię, dla inwestycji drogowych także - **1** opinię, dla inwestycji zabezpieczenia p-powodziowego - **1** opinia, dla gospodarstw rolnych - **3** opinie.

W Knurowie pewnych zmian dokonuje się na terenie składowiska odpadów wyodrębniając strefę kompostowni co stanowi uporządkowanie inwestycji związanej z odpadami. Stwierdza się, że wpływające wnioski dot. budynków i hal przemysłowych usytuowanych na terenie KSSE Katowice w treści załączonej dokumentacji uwzględniają w coraz większym stopniu wpływ na otoczenie. Na terenie gminy zauważa się budowę dróg łączących poszczególne gminy. Inwestycje zabezpieczenia przeciwpowodziowego

dotyczącego regulacji rzek i budowy mostów. We wszystkich opracowaniach gwarantuje się że zakres oddziaływania realizacji pozostaje w granicach terenu, do którego Inwestor ma prawo.

W trakcie uzgodnienia inwestycji brano pod uwagę następujące zagadnienia: emisja zanieczyszczeń, ochronę powietrza, usytuowanie terenów mieszkaniowych i kierunków oddziaływania transgranicznego a także poziom emisji hałasu i zanieczyszczeń pyłowych.

Wszystkie przedsięwzięcia objęte były zgodne z zapisami obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Dla ww. opinii nie odnotowano protestów.

III. Zagadnienia związane z uzgadnianiem dokumentacji projektowej

W roku 2017 dla powiatu gliwickiego uzgodniono **57** projektów przedłożonych przez wnioskodawców. Dokumentacja dotyczyła głównie:

- projektów przydomowych oczyszczalni ścieków **(51)**
- obiekty zamkniętej służby zdrowia,
- zakłady rehabilitacji,
- aptek,
- lokalne przebudowy wodociągów,
- sklepów spożywczych.

Projekty obiektów nowych przedkładane były wraz projektami branżowymi instalacji wentylacji, wodnej i kanalizacyjnej. Niektóre z przedłożonych projektów wymagały uzupełnień i wyjaśnień. Wydawanie opinii sanitarnych do projektów odbywało się na podstawie wniosków Inwestorów.

IV. Zagadnienia dotyczące uczestnictwa w dopuszczeniu do użytkowania obiektów budowlanych.

W roku 2017 wydano **69** opinii dopuszczeniowych. Wszystkie obiekty odebrane były za pierwszym razem. Większość Inwestorów przystosowała obiekty zgodnie z projektem

uzgodnionym w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych, choć w niektórych przypadkach przekazano Inwestorowi zalecenia do wykonania. Wskazówki nie miały wpływu na procedurę odbiorową związaną z koniecznością wydania decyzji sprzeciwu. Sprawy te dotyczyły nieprawidłowego wykonawstwa i przygotowania pomieszczeń oraz innych drobnych usterek. Zdarzały się także sytuacje samowolnych zmian dokonywanych przez Inwestorów, które można było uznać, jeżeli nie miały większego wpływu na zachowanie wymagań higienicznych i zdrowotnych.

V. Zagadnienia odnośnie współpracy z innymi organami

Współpraca przebiegała bez zarzutów, polegała na kontaktach telefonicznych oraz spotkaniach. W roku 2017 odnotowano **8** spotkań potwierdzonych notatką służbową, dotyczące uzgodnień adaptowanych pomieszczeń na żłobki, przedszkola, oraz tworzących się zespołów szkolno-przedszkolnych. Spotkania te odbyły się w Sierakowicach, Pilchowicach, Pyskowicach, Taciszowie i Rudnie, Knurowie, Paniówkach i Chudowie, Wielwsi oraz Toszku.

VI. Współpraca z nadzorem bieżącym

Współpraca między działami polegała głównie na udziale sekcji Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego w zakresie doradztwa merytorycznego dla poszczególnych spraw. W powiecie gliwickim odnotowano **2** interwencje tj. w gminie Toszek dot. niewystarczającej liczby miejsc dla dzieci przedszkolnych oraz w Knurowie przy ul. Witosa 8 tj. sala zabaw; skarga dotyczyła stanu technicznego urządzeń do zabaw. Po dokonaniu oględzin sprawę przekazano do Powiatu gliwickiego gdzie rejestrowane są powyższe obiekty.

VII. Wnioski w formie opisowej

Zauważalne jest podwyższenie standardów zakładów fryzjerskie i kosmetycznych w zakresie zabezpieczenia higieniczno sanitarnego poprzez tworzenie ciągów

opracowywania narzędzi i ich sterylizacji. We wszystkich obiektach podlegających czynnościom odbiorowym zauważalne jest stosowanie prawidłowej wentylacji.

W obiektach szkolnych i przedszkolnych, które powstają w wyniku wprowadzonej reformy szkolnictwa zauważa się różnego typu problemy m.in. społeczne rodziców, którzy nie chcą przynosić dziecka 6-letniego do tzw., Zespołu Szkolno - Przedszkolnego usytuowanego na terenie najbliższej w rejonie Szkoły Podstawowej. Chcą, aby ich dziecko 6-letnie pozostało w przedszkolu. Tak więc oddziały dzieci przedszkolnych są przeznaczone głównie dla najmłodszych 3-letnich przedszkolaków, w oddziałach tych nie ma łazienek dostępnych bezpośrednio z sali zabaw. Ważną rolę nadal spełniają ustawiczne regulacje cieków wodnych oraz w zakresie gospodarki odpadami wprowadzanie segregacji odpadów.

Wnioski Wójtów i Burmistrzów oraz Prezydentów Miast usytuowanych na terenie Powiatu Gliwickiego przygotowywane są prawidłowo i zawierają niezbędne załączniki. Podczas odbiorów przedkładane są protokoły skuteczności wentylacji lub opinie kominiarskie. Przy uzgodnieniach dokumentacji projektowej obiektów gastronomicznych z konsumpcją na miejscu żąda się wc dla klientów. Z roku na rok daje się zauważyć podnoszenie standardów w zakresie wykonawstwa, stosowanych materiałów budowlanych wykończeniowych, nowoczesnego wyposażenia technologicznego.